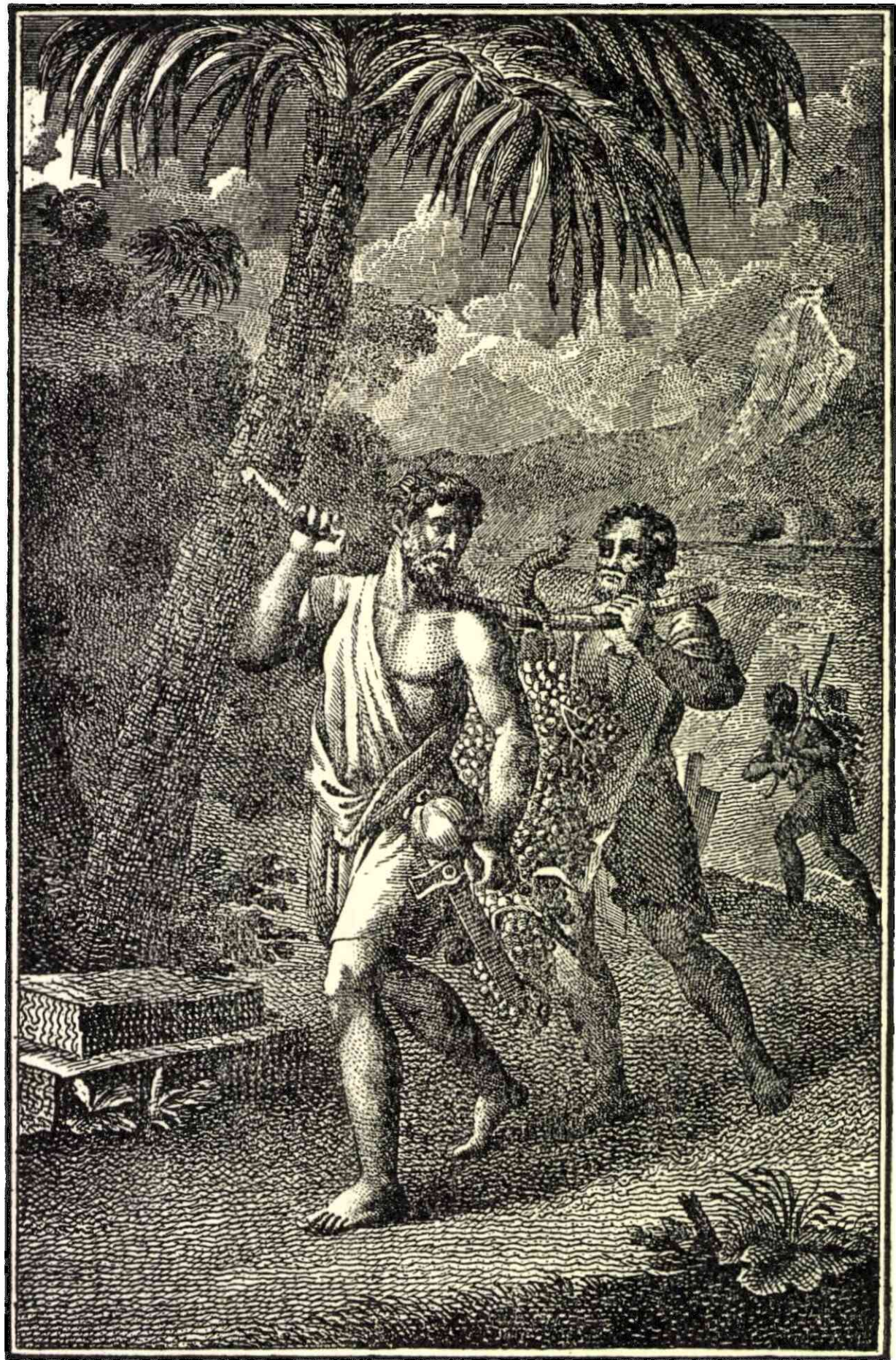

ROBERT TVARŮŽEK / RÉVA A VÍNO V BIBLI

RÉVA A VÍNO V BIBLI

ROBERT TVARŮŽEK

BRNO

1948

Předmluva

Jen úzkému kruhu přátel mistra šermíře R. Tvarůžka je známo, že zesnulý byl nejen znalcem šermu, ale i břitkým šermířem ducha. Není ani divu, že rodný Bzenec přivedl jej brzy k hlubšímu poznání mnohostranných vlivů révy vinné a vína na člověka a lidstvo a že v jeho četných sonetech a příležitostných básních objevuje se skoro vždy také motiv nebo aspoň ozvěna, vztahující se nějak k vinařství.

A v této souvislosti je i lehce vysvětlitelné, že s opravdovým nadšením ujal se námětu, prostudovati bibli po stránce vinařské, námětu, který v průběhu práce plně uchvátil jeho činorodého ducha, zkrúšeného již osobními strastmi a dobou nesvobody. Jeho veliké znalosti starých kultur a jazyků byly mu při tom spolehlivým vodítkem a pomocníkem. Vinařskému družstvu v Bzenci patří pak zásluha, že se tohoto odkazu svého rodáka ujal a vydalo tiskem.

Dílo, jež nám mistr Robert Tvarůžek zanechal a do něhož vložil své nejlepší síly, řadí je na čestné místo v naší literatuře. Je současně také trvalým a nejkrásnějším pomníkem, který si postavil v srdcích všech, kdož ho znali a milovali.

*Doc. Dr. Josef Blaha,
Brno.*

Věnování

*A tak chválil jsem veselí, protože
nic nemá člověk lepšího pod sluncem,
jediné, aby jedl a pil, veselil se,
a že to pozůstává jemu z práce ve
dnech života jeho, kteréž mu dal
Bůh pod sluncem.*

K A Z A T E L 8, 15

Úvod

Bible je knihou života. Čtení bible seznamuje nás s nesčetnou řadou náboženských úkonů, dějepisných dat a sociálních zařízení národa izraelského a umožňuje tak přehled o životě tohoto národa po všech jeho stránkách.

Bible je nevysychajícím pramenem odvěké moudrosti, myšlenkové velkoleposti a obraznosti.

Vše, co zasahovalo bezprostředně do vývoje lidstva, jeví se ve své mnohostrannosti i v citátech bible.

Velmi důležitým zařízením bylo i pěstování révy a požitků vína, v nichž nacházíme zřejmé vlivy kultury babylonské a egyptské.

Život národa byl kulturou révy tak prostoupen, že starozákonní proroci přirovnávají obrazně počiny lidí k jednotlivým úkazům v pěstění révy a pití vína, jež bylo neobyčejně užito a rozšířeno.

Bezmála všichni proroci i apoštolové Nového zákona líčí vývoj révy podle potřeby od zárodku vinného kmene až po víno, vypěstované v hloubi vinných sklepů. Předpisují, dávají zákony, radí k mírnému požívání a zakazují víno slovy, která vzbuzují často hrůzu. Nejen labužník, ale i vinař pije svůj vábivý doušek jednou z kalicha potěšení, podruhé z poháru utrpení. Nad nimi se vznáší v úsečných a výstižných větách slova Hospodinova, ať již mluví o vinném kmenu v hrozeném vinohradě nebo o krvi tekoucí z brunátného hroznu

v šeru sklepa nebo domácího loubí při radostné písni, účinkující jako blahodárný lék pro ustaranou duši.

Je třeba, abyste se vhroutili do bible a hledali příčiny a souvislosti; na mnohých místech hledal jsem i já, protože různost překladů a jejich nejasnost nevedla mne vždy k správnému posudku a výkladu. Bylo proto nutno přidržeti se jednoho textu a to kralického, v němž jsou také - jako ostatně i ve všech jiných - myšlenkové odchylky, které však nijak nezměňují význam knihy našich předků. Moje práce nemůže být proto posuzována přísným rozbořem vědeckým.

Ujal jsem se této práce, abych soustředil alespoň v hlavních rysech citáty o révě a víně ve skupinách, jejichž soustředění nemohl jsem vždy přesně dodržeti; bohatství biblických myšlének nedovoluje vždy přesného vymezení, neboť na př. réva a vinný kmen, hrozen a víno v jednom a témž citátu jsou často synonyma. Pro porozumění by ostatně tato okolnost nevadila, ale jakmile se mluví o určité vinařské součásti obrazně, pak bylo nutně třeba pojednati také o každém výrazu samostatně.

Čtouce vezměte si bibli k ruce, abyste mohli zjistit okolnosti, za jakých ten neb onen citát byl vyjádřen.

Není pochyby, že víno zasahovalo do života a náboženství národa izraelského mohutněji než víno za našich časů, kdy je převážně jen činitelem hospodářským a obchodním.

Mojžíš sám psal pod vlivem vynikající kultury egyptské. Na proroky a jiné církevní spisovatele působila kultura babylonská, zajetí, poroba a j.

Pokud se týče hodnot mravních, k jejichž povznesení mělo přispět i víno, poznáváme, že nejvíce se jimi zabývá kniha proroka Daniele, píseň Šalomounova, žalmy i Nový zákon. V nich převládá síla, poetická vážnost a vznešenost i drahocenný základ morální.

Děkuji panu Inž. Dru. Jos. Blahovi za odborné prohlédnutí mé práce, doufám, že její čtení zaujme a obohatí představy nejen našich vinařů, nýbrž i každého ctitele dobré kapky, která hrála v životě všech národů a věků tak významnou úlohu.

I.

Vinice

Jednu z nejstarších historických zpráv o pěstování révy a pití vína nacházíme ve Starém zákoně. V 1. knize Mojžíšově dočteme se, že:

*Noe (pak) obíraje se se zemí, začal dělati vinice.
A pije víno, opil se a obnažil se u prostřed stanu
svého (kap. 21, 33.).*

1. Mojžíšova 9, 20. - 21.

Noe je tedy prvním zemědělcem a vinařem. Ano, ale i prvním člověkem, který se opil. Myslím však, že jemu podobných vinařů bylo již před potopou více. Vedlo se jim jistě dobře, vždyť Noe sám byl vínem oblažován po potopě ještě celých 350 let.

V téže kapitole dočteme se i o prvních následcích nezřízeného požitku vína. Noe se odkryl. Chám, syn Noeův, ukázal nahotu otcovu svým bratrům Semovi a Jafetovi, kteří ji pokorně s odvrácenou tváří zakryli oděvem. Když Noe

*procítiv po svém víně, zvěděl, co mu učinil syn
jeho mladší,*

1. Mojžíšova 9, 24.

proklel za tuto neuctivost Kanana, syna Cháмова, aby byl služebníkem bratrů Chámových. Necht si tuto událost posoudí každý čtenář sám; ale příhoda je důkazem, že vinná réva a víno byly již tehdy známy, protože mezi začátkem »dělání« vinic a opitím z vína není vlastně žádné mezery. Bylo tedy známo i víno a jeho vlastnosti.

Již tehdy bylo vinařství a kultura révy význačnou složkou hospodářského, náboženského a společenského života nejen

u národa židovského, ale i u národů sousedních (Egypt, Syrie, Foenicie, Persie).

Vliv těchto národů na židy byl veliký a sahal až do časů mythických, neboť víno bylo u nich bohem, kterému se všechno odpouštělo.

Noe zůstal jen pouhým člověkem, kterého Hospodin pro jeho ctnostný život při potopě zachránil, aby po ní dále popíjel víno a pěstil vinici, která tak vynikajícím způsobem splynula s náboženským i hospodářským životem prvních patriarchů a jejich potomků.

Tím není řečeno, že by se réva nebyla již před potopou pěstila. Potopa skončila asi r. 1600 a stojí-li svět 6000 roků, mohla by býti vinařská kultura stará přes 4000 let. Jisto jest, že divoká réva lesní (*Vitis silvestris*) bujela v netušených rozměrech od pravěku. A není vyloučeno, že tehdejší člověk jen náhodou poznal, že dává vzácný mok, jenž dosud ovládá lidstvo.

Bylo totiž nápadné, že zvířata - zvláště domácí - byla po požití hroznů divoké révy divočejší a výbojnější než při obvyklé výživě. Tohoto poznatku využil jistě i člověk, počínající se zabývatí zemědělstvím. Réva a víno mocně zasáhly do denního života právě tak jako chov dobytka, příprava olivového oleje, sklizeň obilí a příprava mouky, fíky, med a jiné zemědělské produkty.

Šlechtění divoké révy stalo se časem naléhavým, protože víno z ní nemělo příjemné chuti. Tam, kde se vyskytla divoká réva, pěstily se i ušlechtilejší druhy, zvláště réva »šorék«, bezsemenná. Odrůdy voleny podle složení půdy, ale nemáme o nich bližších zpráv.

»Dělal-li« Noe vinice, tedy je patrně štěpoval, což značí, že šlechtil divokou révu. Vynikala z hustých podrostů, plazila se po zemi, pnula se po větvích stromů a jiných náhodných

oporách a dosahovala výše desítek metrů. Jednotlivé kmeny měly 1-2 m v objemu; hrozny nebyly trhány, ale po zimních mrazích sbírány se země jako rozinky. Obrovské kmeny, 800-1000 let staré, se zelenaly po celý rok a plodily hrozny 5-8 kg těžké s bobulemi u nás neobvyklé velikosti.

Prapočátky pěstění vinné révy se kladou do oblastí, které se rozprostírají na jih od Kavkazu a Kaspického moře, v Armenii a Persii. Odtud proniklo pěstění révy přes Řecko a Itálii do ostatních zemí evropských, do severní Afriky i do Asie.

Dnes není již pochyby, že se vinařská kultura šířila touže cestou ze zemí východních na západ, jakou se brala civilisace vůbec.

Přímo ideální zemí pro pěstění révy byla již v biblických dobách zaslíbená země Palestina. Palestinské pohoří Karmel (t. j. vinice Boží) oplývalo nejen vinnou révou, která zrála zvláště v údolích, nýbrž poskytovalo i množství oliv, fíků, datlí a jiného ovoce. Proto byl výraz »vinice Boží« úplně práv této veliké úrodě. Na Libanonu rostly známé a pověstné cedry, kterých dnes již ubývá, a libanonské víno mělo velmi dobrý zvuk (Ozeáš, 14, 8.), právě tak jako víno z Engadi, Samaří, ze Sílo, Sichemu, Ezebon, Sibma atd. Vinice z Engadi zanechaly jen stopy cisteren a jižní země Negeb zbytky teras.

Mezi Mrtvým mořem a horami judskými jsou četná údolí, v nichž se ještě doposud pěstuje réva. U Hebronu rozprostírá se údolí Eškol, známé i z bible. Vinařskou oblastí byla i rovina Sarou a v okolí Genazaretu zrály hrozny po deset měsíců.

Četná pastviska, zavlažovaná zřídly, lákala k osídlení a chovu dobytka; půda byla obdělávána, olivové zahrady a vinice šlechtěny a nové zakládány. Mnohá místa mají doposud názvy po vinicích.

Vlivem zemětřesení klesla postupně hladina Mrtvého moře

pod úroveň Středozemního moře. Tak vznikla i mnohá plodná údolí. Roviny na západní straně od Jordánu, jenž teče od severu k jihu do Mrtvého moře, jsou prosyceny solí. Vegetace je skrovná a jen na úpatích pahorků roste rákos a tamaryšek.

Na těchto půdách rostla tak zv. sodomská réva (*Vitis Sodomae*), jejíž hrozny měly nahořklou příchut a brzo se kazily.

Ze strání judských hor plyne k moři Šorék či říčka hroznová.

Podmínky podnební bývají v Palestině ustálenější než u nás a jsou velmi příznivé; přírodní pohromy řídké; tím se vysvětlují také značné rozměry révy, její bujnost a hojnost jejích plodů. Vzpomeňme si jen na onen obrovský hrozen (Mojžíšova 13, 24.), který rostl v zavlažovaném údolí kanajském a který donesli ná žerdi dva poslové Mojžíšovi na ukázkou. Izraelští vidouce, že tato země oplývá vpravdě mlékem a strdím, zmocnili se jí a začali zakládati všude, i na úbočích hor, vinice. V rovinách a krajinách bažinatých rostla réva patrně divoce v takovém množství, že se z jejího dřeva vyráběly hole, tyče, žezla, sochy a jiné výměnné předměty. V pahorkatinách a horách, jejichž stráně jsou velmi slunné, dařilo se lépe révě ušlechtilé. O hornatých vinicích se zmiňuje: Jeremiáš 31, 5.; 2. Paralipomenon 26, 10.; Ozeáš 14, 8. Budování cisteren, rozumné zavodňování a odvodňování přispělo také vydatně k hojné úrodě (5. Mojžíšova 11, 10. - 14.). Zavodňování dalo se primitivními vodovody.

Počasí v Palestině rozděluje Mojžíš na zimu a léto, které trvá 9 měsíců a málo v něm prší. Vydatné deště ranní a chladna trvají od polovice října do polovice prosince. Je to doba orání a setí. Zimní deště zavlažují půdu až do polovice března. Nevlídné počasí mizí, zeleň se znenáhla objevuje, stromy kvetou, v květnu začínají žně a v červnu dozrává ovoce. V červenci jsou už v přímořských oblastech rané hrozny, v hor-

ských krajích o něco později. Vinobraní trvá od počátku září až do konce října. Doba pozdních dešťů nastává v dubnu a končí v polovici května. Potom až do září téměř neprší. Suchou a vypráhlou půdu zavlažuje jen letní rosa, nahrazující déšť.

Za časů Mojžíšových (5. Mojžíšova 8, 7.-8) a Jakobových byla tato země velmi úrodnou na pšenici a ječmen, měla vinice, zvláště v nižších polohách, olivy, fíky a granátová jablka. Jiné ovoce jako datle, banány, citrony, pomeranče, hrozny skýtały hojnou a vydatnou potravu. Palmové zahrady a vonné keře opojovaly vůní širé okolí. Palestina byla proto nazvána zemí oplývající mlékem a medem (včelím i ovocným), lákala svým bohatstvím, zvláště pšenicí a vínem a byla proto často navštěvována a napadána národy asijskými. Přes Palestinu se přehnalo mnoho válek, trampot, zajatců, porobení různých národů a přece si udržuje živé obchodní styky s celým světem až do dneška. Čilý obchod - i výměnný - se rozvinuje. Za víno získávali obyvatelé užitečné předměty, jichž denně postrádali (Ezechiel 27, 18.).

Zisk z vinařského obchodování byl závislý na počasí, poloze vinice, ročníku, druhu révy, jejím obdělávání a škodách, které bývaly někdy velmi citelné. Všeobecně těžili z vinařství nejvíce současníci antické doby.

Je nemožno odhadnouti přesně cenu vinic, právě tak jako určití míry, váhy a množství odváděných desátků a prvotin; ve všech pramenech nacházíme většinou jen odhady, které se dobou stále měnily. Se stoupáním cen šel souběžně i rozvoj vinařské kultury.

Vyměřování země, tedy i vinic ohlašuje Ezechiel 47, 3. a 48, 1. - 35.

O pohromách a škodách, jež stihaly zemi, čteme v bibli

velmi často: zemětřesení, mor, kobyly, drahota a hlad pustošily vždy i vinice a ochuzovaly lid.

Při každém něštěstí, které napadlo národ a zemi izraelskou, uváděny jsou i vinice, a je tedy patrno, jak velkou a nepostradatelnou součástí v celém národním hospodářství bylo vinařství.

Pěstitelé neměli snad ani tolik práce ve vinicích jako dnes. Ořezávali nadbytečné výhonky aby kmen sesílil a o dozrání plodů starala se vlastně již příroda sama.

Zakládání vinic se dělo na počátku února hříženci (odřezky z révy), nebo odnožemi (hebrejsky: jonek); réva i ratolesti upínaly se ke stromoví nebo ke kolíkům vrbovým proutím, jak dokazují také rytiny na některých mincích z té doby. V třetím roce přinášela réva první hrozny.

Ořezávání révy věnovali zvláštní péči vědouce, že neorezaná réva nese sice ovoce, ale méně vydatné. O vinařském srpovitém noži z bronzu mluví Izaiáš 5, 6. a Micheáš 4, 3.

Kde to bylo nutné, byla vinice stupňovitě chráněna a na velmi příkrých místech zdmi podepřena, aby deště její úrodnou prst neodplavily. Takové díly se nehodily k osetí obilím. Cesty k vinicím a okraje byly vroubeny stromy a keři, které révu příliš nestínily.

Kromě orby bylo zakládání a obdělávání vinic důležitým odvětvím zemědělským a pramenem výživy vůbec; v nejstarších patriarchálních dobách vinařství stále rozkvétá, kočovnictví mizí a usedlostí přibývá. Zahradnictví, chov dobytka, provozování řemesel, lov a rybářství byly dalšími prostředky k zajištění dobré životní úrovně.

Ze zisků brali důchody i králové; že jim plynuly i z vinic, obdělávaných otroky a porobenými kmeny, poznáme z dalších statí.

Již podle nejstarších proroků byla vinice v úzkém vztahu

k náboženství. Ještě dnes (prý) ukazují mniši, usedlí na úpatí Araratu místo, kde Noe - podle našich zásad a představ - založil první vinice, kde révu pečlivě obdělával, hrozny lisoval a účinky vína na sobě poznal.

Vinice (kerem), vinný kmen (gephenha-jajin), hrozen (enab) a lis vžily se nejen do ducha izraelského národa, jeho králů a náčelníků, kněží, proroků i apoštolů, nýbrž bylo jich používáno i k charakteristickým symbolům: k znázornění a poznání pravdy, vinicí znázorňováno království Boží a vínem krev Spasitelova.

Péče o chudé byla v Izraeli veliká. Proroci se zastávali chudých a boháči je podporovali. V zákonech bylo o sociální opatření dobře postaráno. Nezapomnělo se ani na paběrkování po vinobraní nebo na sklizeň ovocnou. Svátky, rok sobotní a milostivé léto byly pomocníky a těžiteli chudých.

Vinice byla druhým domovem židů, kteří se rádi zabývali ošetřováním vína. Bydlili tak dlouho ve své budce na vinici, až všechnu úrodu sklidili a rozprodali. A tento patriarchální pobyt končil s prvními příznaky zimy.

Z podobenství proroka Izaiáše o vinici Páně vysvítá, jak byla vinice zakládána, dále poukazuje na nevděk Izraelitů, ačkoliv církev byla dobře vším opatřena:

1. *Zpívati již budu milému svému píseň milého svého o vinici jeho: vinici má milý můj na vrchu úrodném. (Žalm 30, 9.; Jeremiáš 2, 21.; Matouš 21, 33.; Marek 12, 1; Lukáš 20, 9.).*
2. *Kterouž ohradil, a kameni z ní vybral, a vysadil ji vinným kmenem výborným, a ustavěl věži u prostřed ní, také i pres udělal v ní, a očekával, aby nesla hrozny, ale vydala plané víno.*

3. *Nyní tedy, obyvatelé Jeruzalémští a muži Judští, sudte medle mezi mnou a vinicí mou.*
4. *Což ještě činěno býti mělo vinici mé, ježto bych jí neučinil? Proč, když jsem očekával, aby nesla hrozny, plodila plané víno?*
5. *A protož oznámím vám, co já učiním vinici své: Odejmu plot její, a přijde na spuštění; rozbořím hradbu její, i přijde na pošlapání.*
6. *Zapustím ji, nebude řezána, ani kopána, i vzroste na ní bodláčí a trní; oblakům také zapovím, aby nevydávaly více na ni deště.*
7. *Vinice zajisté Hospodina zástupců dům Izraelský jest, a muži Judští révové milí jemu. Očekával pak soudu, a aj, nátisk; spravedlnosti, a oj, křik! Žalm 80, 9.*

Izaiáš 5, 1. - 7.

Pozn. - Plané víno = neuzraté, kyselé, divoké révě podobné a méně cenné hrozny, pláňata, kyselky. V. 1.: lid izraelský = vinice Hospodinova - přináší přes starostlivé ošetřování jen pláňata. V. 2: Výborný vinný kmen = králové izraelští, kněží, proroci atd. - Věž = Jeruzalém. - Pres = chrám. - Hlídkové věže pro strážce, kteří zaháněli zvěř nebo zloděje. V nich se přechovával za chladných nocí i skot. Vybrané kamení tvořilo pak ohrady, aby se zvěř do vinice nedostala.

V. 3.: Hospodin vybízí hříšníky, aby si sami určili trest.

V. 5.: Izrael bude dán na pospas Assyřským, Chaldejským, Římanům atd.

V. 7.: Křik = bezprávné odsuzování.

*

Odpočinutí země:

3. *Po šest let osívati budeš rolí svou, a šest let obřezovati budeš vinici svou a sbíratí úrody její.*

4. *Sedmého pak léta sobotu odpočinutí bude míti země, sobotu Hospodinovu; nebudeš na poli svém síti a vinice své řezati.*
5. *Což se samo od sebe zrodí obilí tvého, nebudeš toho žíti a hroznů vinice zanechané od tebe nebudeš sbíratí. Rok odpočinutí bude míti země.*
8. *Sečtež také sobě sedm téhodnů, totiž sedmkrát sedm let, tak aby čas sedmi téhodnů let učinil tobě čtyřiceti devět let.*
10. *I posvětíte léta padesátého, a vyhlásíte svobodu v zemi. Léto milostivé toto míti budete, aby se navrátil jeden každý k statku svému, a jeden každý k čeledi své zase přijde.*
11. *Ten rok milostivý padesátého léta míti budete; nebudete síti, ani žíti toho, což by samo od sebe vzrostlo, ani sbíratí vína opuštěných vinic léta toho.*

3. Mojžíšova 25, 3. - 11.

Pozn. - V. 4.: Rok sobotní byl každý sedmý rok po návratu ze zajetí do země zaslíbené; jako každá sobota v týdnu byla dnem odpočinku, tak i každý sedmý rok nesměl nikdo obdělávati pole nebo pěstiti révu. V. 5. míní se obilí a hrozny, které narostly bez práce ve vinici. (2. Mojžíšova 23, 10.) Nesměly se sbíratí a náležely k majetku obecnému. Jiné práce vykonávati bylo dovoleno. Rok sobotní byl ve znamení dobročinnosti a jiných opatření pro chudé (5. Mojžíšova 15, 1.-2.); věřitel mohl upomínati jen cizince, ale odpouštěl dluh bližnímu. Milostivé léto považováno za svaté; za dobré skutky odměnil se Hospodin hojnou úrodou. Při koupi nebo prodeji vinice v této době neutiskujte jeden druhého! (3. Mojžíšova 25, 14.). Pokud možno vrať se každý k svému hospodářství!

V. 10. viz 3. Mojžíšova 27, 24.

★

Prázdná místa mezi révou se vyplňují i u nás cibulí, řepou a jinými plodinami, které ubírají révě výživné látky. Rovněž

stromy, které mnoho stíní, nejsou vinici na prospěch. Proto nařizuje Mojžíš:

Neposeješ vinice své směsicí rozličného semene, aby nebyl poskvrněn užitek semen, kteréž jsi vsel i ovoce vinice.

5. Mojžíšova 22, 9.

Pozn. - Zákaz síti zeleninu mezi révu. (Viz: 3. Mojžíšova 19, 19.) Přestoupení zákazu se trestá: úroda z vinohradu, jakož i jiné plodiny patří kněžím (svatyni). Zákony Mojžíšovy vymezily první právní určení majetku a zavedly také různá sociální opatření, jak vidíme z těchto citátů.

★

Úsudkové Boží při některých věcech. Za škodu způsobenou v cizí vinici diktuje Mojžíš náhradu:

Jesliže by kdo spásł pole neb vinici, a vpustil hovádo své, aby se páslo na cizím poli: což nejlepšího má na poli svém neb vinici své, tím tu škodu nahradí.

2. Mojžíšova 22, 5.

Pozn. - Náhradu škody nejlepšími plodinami stanovil zákon, dle něhož se předpokládalo, že poškozené pole nebo vinice byly v nejlepším stavu.

★

Propuštění koupených: sloužil-li někdo šest let, sedmého léta propustíš jej jako svobodného, ale ne prázdného:

A štědře darovati jej budeš dary z dobytka svého, ze stodoly a z vinice své; v čemž požehnal tobě Hospodin, Bůh tvůj, z toho dáš jemu.

5. Mojžíšova 15, 14.

Pozn. - Propuštění nevolníci byli obdarováni dobyt看, vínem a obilím s připomenutím, aby nezapomněli, že byli porobeni v Egyptě!

Modlitba Ezechiášova:

A toto měj za znamení: Budete jísti roku prvního, co samo od sebe zrostlo, též druhého roku, což se samo od sebe zrodí, třetího pak roku budete síti a žíti a štěpovati vinice, a jísti ovoce jejích.

Izaiáš 37, 30.

Pozn. - Třetího pak roku bude obvyklá žeň a vinobraní. Totéž v 2. Královské 19, 29.

★

Řád o válčení a dobývání měst stanovil, že každý občan od 20 do 50 let byl povinen zemi Hospodinovu zbraní hájiti. Kdo však založil vinici, která ještě nenesla zisku ani užitku, byl v době válečné na jeden rok od vojenské povinnosti osvobozen a mohl se vrátiti domů. Z toho soudíme, jak velký hospodářský význam měla už tenkrát vinice. Osvobozen byl ten,

kdo štípil vinici, a ještě nepřišla k užívání obecnému; odejdi a navrať se k domu svému, aby snad nezahynul v bitvě, aby někdo jiný k obecnému užívání nepřivedl jí (kap. 28, 30. a Izaiáš 65, 22.).

5. Mojžíšova 20, 6.

Pozn. - Zákon v 3. Mojž. 19, 23. - 25. praví o zasazeném stromovi, které nese ovoce, že nikdo nesmí požívatí ovoce v prvních třech létech; úroda čtvrtého roku posvěcena byla Hospodinu a teprve pátého roku bylo ovoce majetníkovu a mohl je jísti. Týká se tedy i mladé révy.

★

Podobně v 1. Makkabejské se dovídáme, že v modlitbě před bitvou v modlitebně v Masfě ustanovil Juda vůdce a řekl:

těm, kteří stavěli domy, a pojímali sobě ženy, a štěpovali vinice, a bázlivým, aby se navrátili každý do domu svého podle zákona.

1. Makkabejská 3, 56.

Pzn. - Sproštění bázlivců jistě z toho důvodu, aby nedávali špatný příklad vojsku. - Masfa v Moabsku východně od Jordánu.

★

Balámova cesta, kterou koná na rozkaz Hospodinův s knížaty Moabskými.

A anděl Hospodinův stál na stezce u vinice mezi dvěma zídkami.

4. Mojžíšova 22, 24.

Pozn. - Zídkami - 1 až 2 m vysokými - byly ohrazeny vinice proti zlodějům a zvěři. Izaiáš 5, 5. a 7, 25. Žalm 80, 14. I lišky poškozovaly vinice (Pláč Jeremiášův 5, 18.). Viz: Píseň Šalomounova 2, 15. Žalm 69, 23. praví o nepřátelství vůbec:

Budiž jim stůl jejich před nimi za osídlo, a pokojný způsob jejich místo síti (Římanům 11, 9.).

Pozn. - Z toho by se mohlo souditi, že již tehdy byly nastražovány pasti.

★

Samson se žení; uzřel v Tamnata ženu z dcer Filištinských (neobřezaných), kteří tehdy vládli nad Izraelem, a žádá své rodiče, aby mu ji vzali za manželku.

Když pak přišli k vinicím Tamnatským...

Soudců 14, 5.

Pozn. - Někteří kritikové tvrdí, že Samson šel sám pro dívku, která se mu zalíbila. - Tamnata bylo město Filištinské.

Každý vinař, který zanedbával pole a nepěstil svou vinici, byl označován za lenocha a muže nemoudrého:

Přes pole muže lenivého šel jsem, a přes vinici člověka nemoudrého.

A aj, porostlo všudy trním, přikryly všecko koprivy, a ohrada kamenná její byla zbořená.

Přísloví 24, 30. - 31.

Pozn. - Vinice byla pečlivě okopávána a ořezávána (Jan 15, 2.).

★

Snoubenec se snoubenkou se vzájemně opěvují:

Vinici měl Šalomoun v Balhamon, kteroužto pronajal strážným, aby jeden každý přinášel za ovoce její tisíc stříbrných.

Ale vinice má, kterouž mám, přede mnou jest. Mějž sobě ten tisíc, ó Šalomoune, a dvě stě ti, kteříž ostříhají ovoce jejího.

Píseň Šalomounova 8, 11. - 12.

Pozn. - Správcové vinice platí Šalomounovi 1000 šekelů ročně, 25.000 Kčs; jim zbude 200 stříbrných, 5.000 Kčs. Snoubenec má též vinici - krásnou ženu, která je mu dražší než Šalomounova vinice. Bylo mnoho světů pohanských, ale Bůh zvolil si lidskou společnost (výnosnou vinici) izraelskou.

Bohatněte strážní i ty, Šalomoune, ze své vinice; vinice má milejší jest (láska má) a duchovní jmění mé jest mi nad všechny statky světa!

★

Snoubenka (církev) rozmlouvá se svým snoubencem:

Nehleďte na mne, žet jsem snědá, nebo jsem obhořela od slunce. Synové matky mé rozpáliuše se proti mně, postavili mne, abych ostříhala vinic, a vinice své nehlídala jsem.

Píseň Šalomounova 1, 6.

Pozn. - Obrazně: církev, Kristus, choť, ženich a nevěsta, snoubenec a snoubenka. Obhořela od slunce = krušnost práce (Matouš 20, 1.) Duchovně: Záviděli mně lásku k Bohu a zatížili marným zaměstnáním. O střežení vinic i Píseň Šalomounova 8, 11.

★

Pochod k Jordánu. Na útěku z Egypta poslal lid Izraelský posly k Seonovi, králi Amorejskému, řka:

Necht jdeme skrze zemi tvou. Neuchýlíme se ani do pole, ani do vinic, ani ze studnic vody píti nebudeme, ale cestou královskou půjdeme, dokavadž nepřijdeme pomezí tvého. 4. Mojžíšova 21, 22.

Pozn. - Říše Seonova rozprostírala se od Jordánu na východ až k poušti (Edomitě).

★

Sv. Pavel nevyužívá v určitých věcech svého apoštolského práva, jen aby nepřekážel Kristovu evangeliu. O zdržování se věcí dovolených:

*Kdopak kdy je žoldnéřem na vlastní náklad?
Kdopak sází vinici a nejí z jejích plodů?*

1. Korintským 9, 7.

★

Žalmista vybízí k díkům za pomoc Boží ty,

kteríž osívají pole, a dělají vinice, a shromažďují sobě užitek úrody. Takt on jim žehná, že se rozmnožují velmi. Žalm 107, 37.

★

V knize přísloví se chválí dobrá hospodyně a pracovitá

žena Tobiášova. Rozmnožuje majetek a za práci rukou svých tržít peníze. Skoro vstává, obstarává potravu a zakládá vinici.

Rozsuzuje pole, a ujímá je; z výdělku rukou svých štěpuje i vinici.

Přísloví 31, 16.

Shromáždění rozptýlených Izraelitů. A až vykonám soud nad zhoubci,

tehdy bydliti budou v zemi své bezpečně, a nastavějí domů, a štípí vinice.

Ezechiel 28, 26.

★

Vyčítá skutky a štěstí lidí bezbožných:

Na cizím poli žnou, a z vinic bezbožníci sbírají.

Job 24, 6.

Pozn. - Chudí pracují na vinici (roli), které se bezbožní násilníci zmocnili (1. Královská 21, 16.).

★

Nehemiáš vypočítává lidu Izraelskému dobrodiní, která jim Hospodin prokázal:

A tak vzali města brazená i pole úrodná, studnice vykopané, vinice. a olivovní . . .

Nehemiáš 9, 25.

Dobrodiní, která připomíná Hospodin Izraelským. Proto zasluhuje, aby ho ctili:

A dal jsem vám zemi, v níž jste nepracovali, a města, kterýchž jste nestavěli, v nichž bydlíte; vinic a olivovní, kterýchž jste neštípili, užíváte.

Jozue 24, 13.

Nařikání židů nad těžkostmi a útrapami. Nehemiáš, správce judský, donutil boháče, aby neutiskovali chudé a vrátili jim jejich vinice:

3. *Pole svá i vinice své, a domy své zastavovati musíme, abychom obilé jednati mohli v hladu tomto.*
4. *Jiní ještě pravili: Musíme vypůjčiti peněz, abychom dali plat králi, na svá pole i vinice své,*
5. *a nemůžeme s nic býti, poněvadž pole naše a vinice naše drží jiní.*
11. *Navratte jim, prosím, ještě dnes pole jejich, vinice jejich, i ten stý díl peněz, obilé, vína i oleje, kterýž od nich berete.*
15. *Vývodové prvnější obtěžovali lid berouce od nich chléb a víno . . .*
17. *Přes to Židé a knížat půl druhého sta osob, jídali u stolu mého.*
18. *Pročež strojvalo se toho na každý den jeden vůl, šest ovec výborných, a v jednom desíti dnů všelijakého vína dávalo se dosti.*

Nehemiáš 5, 3. - 18.

Pozn. - V. 11: i daně zaplatte! - V. 15: Vývodové = rozkazy.

*

Že pravou radostí nejsou jen rozkoše tělesné, potvrzují slova jeruzalémského krále, syna Davidova:

veliké jsem skutky činil: vystavěl jsem sobě domy, štípil jsem sobě vinice.

Kazatel 2, 4.

Pozn. - Ale jak jsem se ohlédl na všechno, co vykonaly ruce mé, hlásila se marnost a trýzeň ducha; nic užitečného není pod sluncem.

Král David skrývá se v Mastě před hněvem Saulovým, který nedůvěřuje služebnictvu:

I řekl Saul služebníkům svým: Slyšte medle, synové Jemini: Všechněm-li vám dá syn Izai (David) pole a vinice? Všecky-li vás postaví za správce nad tisíci a sty, že jste se všichni spikli proti mně?

I. Samuelova 22, 7.

★

Nábot Jezreelský měl vinici vedle paláce samařského Achaba:

2. *I mluvil Achab k Nábotovi: Dej mi svou, at ji mám místo zahrady k zelinám, poněvadž jest blízko podlé domu mého, a dámť za ni vinici lepší, než ta jest, aneb jestližet se vidí, dámť stříbra cenu její.*
6. *Nábot odepřel nechtěje ztratiti dědictví otců svých. Žena Achabova Jezábel dala Nábotu ukamenovati lidem, který byl poštván najatými muži. I řekla Achabovi:*
15. *Vstaň, vládni vinicí Nábot, kteréžť nechtěl dáti za peníze, neboť není živ Nábot. (Následuje proroctví Eliášovo proti Jezábel a Achabovi.)*
16. *A tak uslyšev Achab, že by umřel Nábot, vstal, aby šel do vinice Nábot, a aby ji ujal.*
18. *Vstana, vyjdi vstříc Achabovi králi Izraelskému, kterýž bydlí v Samaří, a hle, jest na vinici Nábotově, do níž všel, aby ji ujal.*

I. Královská 21, 2. - 6. - 15. - 18.

Pozn. - Vinice Nábotova stala se běžným rčením, naznačujícím ne-spravedlivý skutek boháče, jenž uloupil násilně chudákoví vinici.

Příčiny úpadku říše Izraelské: ctili bohy cizí a uráželi Hospodina:

Přes to pokrytě se měli, činíce to, což není dobrého před Hospodinem, a vzdělali sobě výsosti, od věže strážných až do města hrazeného. 2. Královská 17, 9.

Pozn. - Výsosti = výšiny; věže, s nichž střežili stáda a vinice. (1. Mojžíšova 35, 21). Izrael rozbil stan za věží Eder (= stádo). Izaiáš 5, 2. jedná o úpravě vinice: a ustavěl věži uprostřed ní.

★

V čas obležení Jeruzaléma koupil prorok Jeremiáš na Boží rozkaz dvůr:

Nebo takto praví Hospodin: Ještě kupování budou domové, a rolí, i vinice v zemi této.

Jeremiáš 32, 15.

V den ovobození ze zajetí babylonského. Proroctví o zničení nepřátel:

2. *V ten den o vinici výborné víno vydávající zpívejte.*
3. *Já Hospodin, každé chvilky budu ji svažovati, a aby jí někdo neuškodil, v noci i ve dne ostříhati.*
4. *Prchlivosti při mně žádné není. Kdož mi dá bodlák a trn, abych proti ní válčil a spálil ji docela?*

Izaiáš 27, 2. - 4.

Pozn. - Hospodin se nehněvá, čistí vinici (t. j. lid izraelský) a do ní se nesmí žádné hloží modlářské vetřítí.

★

Věčné bude spasení. Potěšení věřících:

*Nastavějí též domů, a bydliti budou v nich, i vinice
štěpovati budou, a jísti budou ovoce jejich.*

Izaiáš 65, 21. - 22.

Pozn. - Hospodin zařídí zbožným věřícím nový ráj, ve kterém zapomenou na staré nářky.

★

Vpád Senacheribův do Judstva; přemlouvání poddaných,
aby odpadli od Ezechiáše:

*Neposlouchejte Ezechiáše. Nebo takto mluví král
Assyrský: Učiňte mi to k líbosti, a vyjděte ke mně,
i bude moci jísti jeden každý z vinice své, dokudž
nepřijdu, a nepoberu vás do země podobné zemi
vaší, do země úrodné, země chleba a vinic.*

Izaiáš 36, 16. - 17.

Pozn. - dokudž nepřijdu = dokud neskončím egyptskou válku.

★

Povstání Choreovo proti Mojžíšovi:

*A ještě jsi nás neuvedl do země oplývající mlékem
a strdí, aniž jsi nám dal v dědictví rolí a vinic.
Zdali oči mužům těmto vyloupiti chceš? Ne-
půjdeme.*

4. Mojžíšova 16, 14.

Pozn. - Zemí oplývající medem a strdí byla nazývána Palestina; zde míněna ironicky poušť, po které musí Izrael bloudit. (Mníš, že jsme slepí? Že nevíme, co děláš? (2. Mojžíšova 3, 8. 17.; 13, 5.; 33, 3.)

★

Gézi zmalomocněl, protože přijal od Námana dva cent-
néře stříbra a roucha:

Zdaliž čas byl bráti stříbro aneb roucho, aneb olivovní a vinice, aneb stáda a voly? 2. Královská 5, 26.

Pozn. - Centnéř = 1 hřivna = 60 min. = 43 kg, tedy 86 kg stříbra.

★

Jefte Galadský vítězí nad Ammonity:

I pobil je od Aroer, až kudy jde do Mennit, dvaceti měst, a až do Abel vinic porážkou velikou velmi; a snížení jsou Ammonitští před syny Izraelskými.

Soudců 11, 33.

Pozn. - Galad = vrch libanonský.

★

Ostříhej přikázání Hospodinova:

Bůh tvůj zavádí tě do země hojné na pšenici a ječmen, na vinice a fíky a jablka zrnatá (Píseň Šalomounova 8, 2.).

5. Mojžíšova 8, 8.

Pozn. - Jablko zrnaté jest totožno s granátovým jablkem. Je to nižší keř nebo stromek 5 - 7 m vysoký s temnou zelení a ohnivě červenými květy, které šíří omamující vůni. Plody podobají se jablkům, chuti nasládlé až kyselkavé. Z granátových jablek lisováno vonné víno, které je v Malé Asii dosud známo pod jménem »šerbet«. U některých národů byl tento strom posvátným a pro svou vhodnou formu bylo jeho plodů vydatně používáno v ornamentice. Hlavy bronzových sloupů v chrámě Šalomounově byly ozdobeny těmito jablky - asi jako symbol plodnosti. Izraelští reptají na poušti Tsín (4. Mojžíšova 20, 5.). Mojžíšovi poslové přinesli kromě hroznu i jablka zrnatá (4. Mojžíšova 13, 24.).

★

Hospodin přikazuje milovat jediného Boha, zapovídá přízniti se s pohany a slibuje odplatu za plnění zákona:

A když tě uvede Hospodin do země, kterouž s přísahou zaslíbil otcům, že ji tobě dá, i města, kterýchžs nestavěl, a domy plné všech dobrých věcí, kterýchž jsi nenaplnil, a vinice i olivovní, jichž jsi neštípil: varuj se, abys nezapomenul na Hospodina, kterýž vyvedl ze země Egyptské, z poroby těžké.

5. Mojžíšova 6, 10. - 12.

★

Modlitba Abakukova, jenž počítá s milosrdenstvím Božím:

Byt pak fík nekvetl, a nebylo úrody na vinicích, já s Hospodinem veseliti se budu. Abakuk 3, 17.

★

Hříchy lidu Izraelského:

Vinic výborných naštěpovali jste, ale nebudete píti vína z nich. Amos 5, 11.

Pozn. - Totéž Sofoniáš 1, 13.

★

Soud Boží proti vůdcům lidu, kteří sami vinici Páně ničí:

Hospodin k soudu přijde proti starším lidu svého a knížatům jejich, a dí: Vy jste pohubili vinici mou, loupež chudého jest v domích vašich.

Proč vy nuzíte lid můj, a tváře chudých zahanbujete? Izaiáš 3, 14. - 15.

Pozn. - Loupež chudého = uloupený majetek chudým. Totéž Jeremiáš 12, 10.

Pohrůžka nenapravitelným:

I po všech vinicích bude kvílení, když projdu prostředkem tebe, dí Hospodin.

Amos 5, 16.

★

Podobenství jsou nevtíravá mravní naučení, jež každý pochopí a má z nich ušlechtilý požitek.

Ježíš i proroci mluví často k zástupům nádhernými metaforami - v podobenstvích. Přirovnávají náboženské pravdy a mravní problémy skutečností z běžného života. Používají i příměrů z vinařství. Z toho vidíme, jak hluboce byla vinařská kultura u Židů zakořeněna. Těmito obrazy z obvyklého života vysvětlují obyčejně něco nového, abstraktního, protože jinak by myšlenky hlasatelovy zůstaly nepochopeny.

V takových podobenstvích znamená vinice: buď církev nebo království Boží, vinný kmen je sám Ježíš a ratolesti jsou věřící; šťáva z hroznů značí krev Kristovu; chléb a víno společně je symbolem všeobecného společenství. Pro »ovoce« nacházíme často významy jako: myšlení, skutky, duch, lež, spravedlnost atd.

Pán neb otec rovná se Bohu nebo člověku. Hospodin ukazuje se jako silný nebo udatný rek a pod.

Často i nepatrná slova nabývají v bibli velkého významu. Obraznost jejich jest obdivuhodná a někdy i nevysvětlitelná: strom úrodný značí člověka poctivce, pod pojmem neúrodný nebo suchý tají se člověk nešlechtný. Cedry vysoké jsou vznešení lidé a keři rovnají se lidé nízkého, sprostého myšlení a cítění. Tak i výborné réví.

Ježíš znázorňoval zásady království Božího podobenstvím o vinném kmenu a jeho ratolestech.

Lukáš nám vypravuje v kap. 13. zajímavé podobenství Ježíšovo o fíku:

6. *Kdosi měl fík vsazený na své vinici, přišel hledat ovoce, ale nenalezl.*
7. *I řekl vinařovi: Již tři léta přicházím hledat ovoce a nenalézám.*
8. *Vysekni jej! On však*
9. *mu odpověděl: Pane, nech jej ještě tento rok, až jej okopám a pohnojím, ponese-li snad ovoce příště; pakli ne, vysekneš jej.* Lukáš 13, 6. - 9.

Pozn. - Bůh je shovívavý, ale člověk nesmí shovívavosti zneužívat. Fík je národ Izraelský, jenž jako národ vyvolený měl přinášet ovoce dobrých skutků. Tři léta jsou doba, ve které čekal Pán na ovoce a dával čas na pokání. Čtvrtý rok je doba od Krista do zboření Jerusáléma. Pánem vinice je Bůh, vinařem Ježíš.

★

Podobenství o vinici:

Království nebeské je podobno hospodáři, který vyšel hned ráno najmout dělníky na svou vinici. Smluvil s nimi denár za den. Kolem deváté najal jiné, stojící na tržišti a slíbil, že jim dá, co bude spravedlivé. Oni pak odešli. Kolem dvanácté a třetí učinili stejně. Kolem páté vyšel a znova našel zahálčející. I řekl jim: Co tu stojíte celý den nečinně? Odpověděli mu: Nikdo nás nenajal. Řekl jim: Odejděte i vy do mé vinice!

Když byl večer kázal hospodář správci, aby jim dal mzdu, počna od posledních až po první. Ti, kteří byli najati o páté hodině, dostali po denáru. První se domnívali, že obdrží více. Ale i oni dostali

po denáru. I reptali proti hospodáři, že je učinil rovnými těm, kteří pracovali jen hodinu. On pak řekl: Nekřivdím vám! Nesmluvili jste se se mnou na denár?

Vezměte, co vám náleží! Chci tomuto poslednímu dáti jako vám. Což nesmím učiniti v mém, co chci? Či je vaše oko závistivé, protože jsem dobrý? Tak budou poslední prvními a první posledními.

Matouš 20, 1. - 16.

Pozn. - Denár = 80 haléřů (2 Kčs) byla obyčejně denní mzda. Hospodář = Bůh, vinice = církev, tržiště = svět, správce = Ježíš. Denní hodiny jsou různá časová období. Pro jednotlivce jsou to různé doby života: hned ráno (po narození), kolem deváté (jinoch), kolem dvanácté, třetí a páté (vyspělí muži). Večer (pro lidstvo konec světa, pro jednotlivce smrt). Denárem rozumí se blaženost věčná, ač různá, přece je táž, tedy i mzda. Věčná odměna neřídí se podle práce a doby ve službě Boží, nýbrž i milostí Boží. Zároveň je tu zjevno, že si člověk může zjednat větší zásluhy pro nebe v kratším čase než jiný v delším. Za nestejnou práci dostane každý stejnou odměnu, nebeskou blaženost. Na jak dlouho, ale jak poctivě kdo pracoval. Dobrodinec nemá čekati na odměnu.

★

Podobenství o vinici kněžím, kteří Janovi neuvěřili:

Jeden člověk měl dvě děti. Přistoupil k prvnímu a řekl: Dítě, jdi dnes a pracuj na vinici.

On odpověděl: Ano, pane, ale nešel.

Přistoupil k druhému a řekl totéž. On však odpověděl: Nechce se mi, ale potom toho litoval a šel.

Který z obou vykonal vůli otcovu? Odpověděl mu: Ten druhý. Ježíš jim řekl: Vpravdě vám pravím, že celníci a nevěstky předcházejí vás do království. Neboť Jan k vám přišel cestou spravedlnosti, ale

vy jste mu neuvěřili; celníci však a nevěstky mu uvěřili.

Matouš 21, 28. - 32.

Pozn. - Vinice = království Boží na zemi, církev; otcem je Bůh. Dítětem prvním jsou tu celníci a nevěstky hříšníci vůbec. Dítětem druhým jsou míněni členové velerady, kteří patřili mezi farizeje. Zdánlivě se tvářili spravedlivými, ale nečinili pokání a jednali proti zákonu Božímu.

★

Jiné podobenství o vinici:

Byl hospodář, jenž vysázal vinici, ohradil ji plotem, vykopal v ní lis a vystavěl hlídkovou věž; pak ji pronajal vinařům a odcestoval. V době plodů poslal k nim služebníky, aby přijal své plody. Vinaři chytili služebníky a usmrtili je. Poslal jiné služebníky v hojnějším počtu a učinili jim stejně. Naposled k nim poslal svého syna, myslé si: Zastydí se před mým synem. Vinaři si pomyslili: To je dědic; pojďte, zabijme jej a zmocněme se jeho dědictví. I vyhodili ho z vinice a zabili. -

Až tedy přijde pán vinice, co učiní oněm vinařům? Odpověděli mu: Jako zlé je zahubí a pronajme vinici jiným vinařům, kteří mu budou dávati plody v náležitý čas. Ježíš jim řekl: Nikdy jste nečetli v Písmech: Kámen, kterým stavitelé pohrdli, ten se stal kamenem úhelným. Od Pána se jím stal a v našich očích je to zázrakem? Proto vám pravím: Vám bude království Boží odňato a dáno národu, který dává jeho plody. Lukáš 20, 9.-18; Marek 12, 1.-12.

Matouš 21, 33. - 44.

Dodatek:

Kdo na ten kámen padne, roztříští se, a na koho on padne, rozdrtí jej.

Pozn. - Židé přes všechna dobrodíní byli nevděčnými Bohu. Ježíš jim prorokuje trest. Hospodář = Bůh, vinice = národ Izraelský, plot, lis a věž značí různá opatření, aby se chránili před zlým a činili dobro. Vinaři představují jak náboženské tak politické předáky, kteří měli vésti lid. Aby přijal plody své: znamená oslavu Boží, lásku a poslušnost. Služebníci jsou tu proroci, kteří žádali dobré skutky; některé proroky však tupili a usmrtili. Synem je Ježíš sám jako Spasitel. Členové velerady mohli jej jako Syna Božího poznat, nicméně však odvrhli jej a usmrtili. Když praví, že vinaři syna zabili, předpovídá, že bude usmrcen.

*

Škody na vinicích byly způsobeny hmyzem a člověkem. Překlady o druhu hmyzu jsou velmi nejasné.

Hmyz, o kterém velmi často čteme, ničí révu jako červ (5. Mojžíšova 28, 39.). Těžké je si představit jaký to byl. Patrně něco jako nynější obaleči a zaviječi. Nejznámějším hubitelem révy byly kobylinky (saranče). Není to tedy trest Boží, jako na př. krupobití.

Člověk, jenž poškozoval révu, činil tak nevinným způsobem z nouze, jindy svévolně ničil kmen, kradl ovoce a tím olupoval majitele o sklizeň. Nejméně trpěly vinice ohněm.

*

Otec manželky Samsonovy zakázal svému zeti navštívit jeho ženu, nabízejí mu mladší a její krásnější sestru. Samson odvětil tchánu, že za to bude od nynějška Filištínským činití příkoří:

Odšed tedy Samson, nalapal tři sta lišek, a vzav pochodně, obrátil jeden ocas k druhému, a dal všem jednu pochodni mezi dva ocasy do prostředka. Potom zapálil ty pochodně, a pustil do obilí Filištínských, a popálil, jak sžaté tak nesžaté, i vinice a olivovní.

Soudců 15, 4. - 5.

Pozn. - Hebrejsky značí liška též šakala, který se dá snadněji chytit. Nepouštěl je ovšem najednou do vinic, nýbrž podle toho, kolik kdy natchytil. Pochodně byly asi dračky nebo smotky namočené v oleji nebo ve smůle.

★

Zlapejte nám lišky, lišky maličké, ježto škodu dělají na vinicích, poněvadž vinice naše kvete.

Píseň Šalomounova 2, 15-

Pozn. - Snad šakaly; požírají hrozny a tropí škody na vinicích. Jistě byly nastráženy na tyto ryšavé zloděje také pasti. V této větě tají se prohnanost nepřátel víry, kteří namlouvajíce, že jsou přátelé, klamou nevinné duše.

★

Bývalo zle a smutno v národě, když strážní budky stály opuštěny a rozbity ve zpustošených vinicích a nepřátelské hordy zaplavovaly zemi.

Cizozemci sžírají zemi a obracejí v poušť:

I zůstala dcera Sionská jako boudka na vinici.

Izaiáš 1, 8-

Pozn. - Dcera Sionská je Jeruzalém; též město Davidovo, právě tak národ Sionský. Sion byl pevností na skále Ofel poblíž Jeruzaléma, které dobyl král David, poraziv Jebusity. Založil tam chrám a potom se stala jeho sídlem. »Zůstala« je tolik jako že byla v té poušti zachráněna. Vytváří i v budoucnosti a bude chránit vinici (Izaiáš 5, 2.). Zdá se, že tyto boudy nebyly pevně stavěny, neboť Job 27, 8. přirovnává stavbu domu »boudě, kterouž udělal strážný«.

★

Proroctví o tažení nepřátel proti Ninivitským:

Neboť jest odjal Hospodin pýchu Jákobovu jako pýchu Izraelovu, proto, že vyprázdnil je zhoubové, a reví jejich pokazili.

Nahum 2, 2-

Pozn. - Pýchu prováděnou na Izraelských.

★

Prorok promlouvá o skutcích Páně, o dobrodiních a trestech Božích:

Stloukl kroupami reví jejich, a stromy fíkové jejich ledem. (2. Mojžíšova 9, 22. - 25.). Žalm 78, 47.

★

Hrozby rušitelům zákonů. Zničená vinice je podobna trestům Božím a hříšným duším:

Vinice štípíš a dělati je budeš, ale vína píti ani sbíratí nebudeš, neb červ sžíře je. (Izaiáš 65, 22.).

5. Mojžíšova 28, 39.

★

Totéž:

Manželku sobě zasnoubíš, a jiný s ní obývati bude; dům vystavíš, a nebudeš bydleti v něm; vinici štípíš, a sbíratí na ní nebudeš. Izaiáš 65, 22.

★

Holofernes, velitel Nabuchodonosorova vojska, podrobí si část Malé Asie, loupí a mstí se:

V době žní dal zapáliti všechno obilí a posekati vinice. Judita 2, 17.

Pozn. - Spálil všechnu sklizeň a vysekal vinice - z toho vidíme, jak velký význam měly. Holofernes oblehl Betulii, ale Judita říši zachránila. R. 587 rozvalil Nabuchodonosor Jeruzalem, chrám zapálil a bohatý lid

odvlekl do babylonského zajetí, které trvalo 70 let. Nad pokořenou zemi Judskou a zbořeným chrámem plakal Jeremiáš.

★

Prorok oznamuje pohromy Boží obyvatelstvu Judskému:

*Stavějí zajisté domy, ale nebudou v nich bydleti;
a štěpují vinice, ale nebudou píti vína z nich. -
(Amos 5, 11.).* Sofoniáš 1, 13.

Pozn. - Říše rozdvojena r. 932 na království Judské a Izraelské.

★

Micheáš prorokuje vyvrácení Judské říše:

*Protož obrátím Samaří v hromadu rumu k štípení
vinice, a svalím do údolí kamení její, i základy její
odkryji.* Micheáš 1, 6.

Pozn. - Samaří = sídlo králů izraelských, velmi úrodná pole a vinice. Leží na západě od Jordánu mezi jezerem Genezaretským a Mrtvým mořem. Města: Samaria a Sichem. - Assyrský král Salmanassar oblehl r. 721 Samaří, dobyl je a většinu obyvatel odvedl do své země. V Izraeli usadil pohany ze své říše. R. 587 se říše Judská rozpadla, protože se z nich stali modláři.

★

Bůh ukazuje nekajícnost Izraelských:

Bil jsem vás suchem a rzí; hojnost, kterouž přinášely vinice a zahrady vaše, pojedly housenky, avšak jste se neobrátili ke mně, dí Hospodin. Amos 4, 9.

★

Pýcha Moabských se neuskuteční. Vinobraní bylo dobou radovánek; když nebylo vína, vládl smutek:

8. *Nýbrž i réví Ezebon usvadlo, i vinní kmenové Sibma. Páni národů potřeli výborné réví jeho, kteréž až do Jazer dosahalo a bylo se rozšířilo při poušti; rozvodové jeho rozložily se, a dosahaly až za moře.*
9. *Protož pláči pro pláč Jazerských a pro vinici Sibma; sulažují tě slzami svými, ó Ezebon a Eleale, nebo provyskování nad ovocem tvým letním a snad žní tvou kleslo.*
10. *A přestalo veselé a plésání nad polem úrodným, na vinicích se nezpívá, ani prokřikuje, vína v presích netlačí ten, kterýž tlačívá. Takž i já provyskování přestávám. Izaiáš 16, 8. - 10.*

Pozn. - Sibma, Eleale, Ezebou a Jazer - moabská města. Sibma v pastýřském kraji u Jordánu.

V. 10: oplakávají, protože Moabští potrestáni budou zpuštěním země, která se honosí nejen úrodou polní, ale i vínem. Byli vyhubeni a při tom zpuštěny i vinice a jejich usedlosti Kirchareset.

V. 8: Vývodové (réví) sahalo až za moře: z toho soudíme, jak rozlehlé byly tehdejší vinice; bylo možno v nich i zablouditi. Při rozdělování země dal Jozue národu deset pravidel a v devátém praví: kdo by zabloudil v lese nebo ve vinici, může si raziti cestu i vytrháním kmenů (Jozue 17, 15. - 18.).

II.

Réva vinná
,

Blahobytu a uspokojivého zisku mohl dosáhnouti ten, kdo měl dostatek polností a na nich olivové a fíkové kultury; k těmto družila se ještě réva, která byla, jak jsme se již zmínili, nejcennější plodinou Palestiny. Réva rostla na úbočích horských i v úrodné prsti zavodňovaných údolí. Byla velmi pečlivě pěstěna a obdělávána; zbytečné ratolesti byly uřezávány a půda kypřena.

Domy a příbytky byly vroubeny vydatnou révou a tak vznikala i réva domácí. V loubí vinných kmenů projednávali židé i své soukromé starosti; obchody se uzavíraly veřejně na ulicích, v městských branách a na tržištích. Révový kmen byl znamením štěstí rodinného a udržoval celou rodinu ve vědomí soběstačnosti a jistoty.

Největší pýchou starých Židů byla snaha, aby každý člen národa mohl bydleti pod vlastním révovým keřem nebo pod vlastní olivou; toto úsilí stalo se u Židů příslovečným. V něm vidíme také pokojnou práci, mír a prospěšnou spokojenost pronásledovaného lidu. Za časů Šalomounových se jeho touha úplně splnila. Tak veliký význam měla tehdy réva!

I bydlil Juda a Izrael bezpečně, jeden každý pod svým vinným kmenem a pod svým fíkem od Dan až do Bersabé, po všechny dny Šalomounovy. 3. Mojžíšova 26, 5. a 2. Královská 18, 31.

1. Královská 4, 25.

Pozn. - Každý = blahobytně žil od Dan až do Bersabé (celé Předjordaní). Fík, réva a olivy byly důležitou složkou hospodářskou. Olivo-

vého oleje bylo užíváno též při bohoslužbách; olivy poskytovaly pokrm i svítivo. Za časů Šalomounových se dařilo židům blahobytně. Podobně čteme i v jiných výrocích.

*

V žalmech se dočítáme o šťastné manželské pohodě a štěstí rodinném:

*Manželka tvá jako vinný kmen plodný po bocích
domu tvého, dívky tvé jako mladistvé olivoví vůkol
stolu tvého.*

Žalm 128, 3.

Pozn. - Jako vinný kmen plodný = rodina, plodnost; dívky tvé = hrozny, rostoucí po stranách domu. Olivoví = stromoví vůbec. Réva bývala též na dvorech domů, za nimiž rozprostíraly se útulky žen (haremů).

*

Jak slavné, blahobytné a mocné bylo království Judské, dříve než jeho zkázu vlastní králové zavinili, líčí Ezechiel v krásném obraze takto:

10. *Matka tvá v čas pokoje tvého jako vinný kmen při vodách štípený; plodistvý a rozkladitý byl pro hojnost vod. (Žalm 80, 9.-16.).*
11. *A měl pruty mocné k berlám panovníků, zrůst pak jeho vyvýšil se nad prostředek hustého větroví, tak že patrný byl pro svou vysokost a pro množství ratolestí svých.*
12. *Ale vytržen jsa v prchlivosti, na zemi pouržen jest, a vítr východní usušil ovoce jeho; vylomily se a uschly ratolesti silné jeho, oheň sežral je.*
13. *A nyní štípen jest na poušti, v zemi vyprahlé a žíznivé.*

14. Nadto vyšed oheň z prutu ratolesti jeho, sežral ovoce jeho, tak že není na něm prutu mocného k berle panovníka. Tot jest naříkání, a budeť v naříkání.

Ezechiel 19, 10. - 14.

Pozn. - Z vinného kmenu Davidova jedna ratolest zvláště vynikla; Hospodin ji vytrhl a nasadil do pouště.

★

V den, kdy odejme Hospodin nepravost země -:

v ten den, praví Hospodin zástupů, povoláte jeden každý bližního svého pod vinný kmen a pod fík. Micheáš 4, 4 a 1. Královská 4, 25. Zachariáš 3, 10.

Pozn. - Bydliti pod vinným kmenem, používati ovoce jeho i vína bylo znamením míru a spokojenosti.

★

Když vládl Hospodin po celé zemi judské;

sedal každý pod vinným kmenem svým a pod fíkem svým; a nebyl, kdo by je přestrašil.

1. Makkabejská 14, 12.

★

Micheáš připravuje lid k trpělivému snášení vězení babilonského a utěšuje:

I skují meče své v motyky a oštípy své v srpy . . . a nebudou se více učití boji.

Ale seděti bude každý pod vinným kmenem svým, a nebude žádného, kdo by přestrašil.

Micheáš 4, 3. - 4.

Pozn. - Nebude válek. - Skují meče v motyky a oštěpy v srpy, překládají někteří ve »vinařské nože« k ořezování révy. Izaiáš hrozí: Nebudete-li povolní, ale vzpurní, od meče budete sežráni. (Izaiáš 1, 20.).

*

Modlitba za vysvobození a prosba o ochranu. Lid Boží porovnáván s úrodnou vinicí: pěstoval ji, ale později zapomněl na Boha a byl potrestán:

9. *Ty jsi kmen vinný z Egypta přenesl, vyhnal jsi pohany, a vsadils jej.*
10. *Uprázdnil jsi mu, a učinils, aby se vkořenil, i zemi naplnil.*
11. *Přikryty jsou hory stínem jeho, a réví jeho jako nejvyšší cedrové.*
12. *Vypustil ratolesti své až k moři, a až do řeky rozvody své. (2. Mojžíšova 23, 31.)*
13. *I proč až jsi rozbořil hradbu vinice, tak aby každý, kdož by tudy šel, trhati z ní mohl? (Žalm 89, 42.).*
14. *Vepř divoký zryl ji, a zvěř polní spásla ji.*
15. *Ó Bože zástupů, obrať se již, popatř s nebe, viz a navštěv kmen vinný tento.*
16. *Vinici tu, kterouž štípila pravice tvá, a mladistvé réví, kteréž jsi zmocnil sobě. (Žalm 78, 54.*
17. *Popálenat jest ohněm a poroubána, od žehrání obličeje tvého hyne.*
20. *Bože zástupů dej, ať nám svítí obličej tvůj, a spasení budeme.*
Žalm 80, 9. - 20.

Pozn. - Vinný kmen (vinice) z Egypta = Izrael, ježž Hospodin zasadil do Efraimu. - Uprázdnil jsi mu = upravil půdu a vyházel kamení

(jako se vyhazují pohané). - Réví jeho = vinné kmeny obepínaly svou výškou a svými ratolestmi vrcholky cedrů a rozšířily se až k řece Eufratu (5. Mojžíšova 11, 24.). - Hradba = kamenná ohrada vinice, která zabráňovala stádům dobytka a zvěři vniknouti do ní. A mladistvé réví, kteréž jsi zmocnil sobě = tvůj lid, který prospíval. (Izaiáš 5, 7.). Tímto žalmem se dožadujeme dodnes ochrany církve.

Žalm byl původně hrou na strunný nástroj a potom zpěv s doprovodem hudebním. Žalmy jsou dnes duchovní písně a modlitby, které se zpívají a modlí při službách Božích. I Kristus se o nich zmiňoval: zpěvem žalmu povznesl význam večeře Páně a na kříži loučil se dočasně větou žalmovou.

I naši předkové a exulanti těšili se jimi jak soukromě, tak i při veřejných bohoslužbách.

*

Zamyslíme-li se nad nádhernou poesií těchto písní, básní Davidových a Šalomounových, cítíme, s jakým nadšením a výmluvnou obrazností pochopili podstatu révy. Vznešené verše jakoby ani nepatřily do hebrejského starověku trpícího národa. Nejen radost, ale i smutek tryská z citlivého srdce zanícených básníků. V písni Šalomounově opěvuje se čistá a trvalá láska dvou zasnoubených.

Jednoduché i hlubokým smyslem zastřené žalmy a přísloví Šalomounova jsou jaderná poučení, nutkající k moudrému zařazení života soukromého, veřejného i náboženského na podkladě mravním.

Vzletný sloh, jenž dýše vůní, blahobytem, životem všedním i královským, pastýřským i rolnickým, uchvacuje duši a vybízí k úvahám o věčných pravdách životních.

Věty z »Kazatele« vyznívají v celkový dojem světské marnosti, která sotva stačí ke spokojenosti a užitku. Směřují k tomu, aby národ vedl život ctnostný a bohumilý.

Bájeslovný vliv sousedících národů je zřejmý. Mojžíš sám prý byl Egypťanem.

Vinice a vinná réva byly v jejich životě pojmem mimořádně vznešeným, který dával podnět k nejkrásnějším obrazům, jež měly působiti mravně na duši věřících i pohanů.

Zpěvem žalmů odváli Židé své myšlenky s pozemského světa, aby nastřádali útěchu a sílu pro boje zítřka. Dodnes vážíme si jejich hluboké zbožnosti. Mistr Jan zpíval, jda ke hranici žalm 31. A nebylo nic neobyčejného, když oráči za pluhem nebo znavení ženci osvěžovali se octovým vínem a některým z Davidových žalmů. Jistě prozpěvoval si radostný žalm i vinař, který sbíral hrozny.

*

Podobenství o domu izraelském: Dvě orlice a vinný kmen. Kmen stěžuje si na onu orlici, která jej zasadila; ač prospíval, bral vláhu od druhé a byl potrestán; uschl a neměl už plodů:

6. *Kteréžto (sémě) bylo by vzešlo, a bylo by révem bujným, jakžkoli nízké postavy, a byly by patřily ratolesti jeho k ní, a kořenové jeho podání byli by jí, (orlici) a tak bylo by kmenem vinným, kterýž by vydal byl ratolesti a vypustil rozvody. Žalm 89, 9.*
7. *Ale byla orlice jedna veliká velikých křídel a vypeřená, a aj ten kmen vinný připjal kořeny své k ní, a ratolesti své vztáhl k ní, aby sulažovala jej z brázd štípení svého,*
8. *ješto v poli dobrém, při vodách mnohých štípen byl, aby vypustil ratolesti a nesl ovoce a byl kmenem slavným.*

Ezechiel 17, 6. - 8.

Pozn. - Viz předcházející žalm 80.

V Jeruzalémě oddávají se bohům nečistým (modlářství):

- *Nebo naplnivše zemi nátiskem, obrátili se, aby mne popouzel, a aj, přičinějí ratolest vinnou k nosům svým.*

Ezechiel 8, 17.

Pozn. - Zvyk od modlářských Peršanů. Tito klanějíce se slunci, také drželi před tváří révové ratolesti.

★

Snoubenec opěvuje svou snoubenku:

Do zahrady vypravené stoupila jsem, abych spatřila ovoce údolí, abych viděla, kvete-li vinný kmen, a pučí-li se jabloně zrnaté. Píseň Šalomounova 6, 10.

Pozn. - Zahrada = církev. Abych viděla = potěšila se.

★

Fík vypustil holičky své, a révi rozkvetlé vydalo vůni.

Píseň Šalomounova 2, 13.

Pozn. - Holičky = plody, které dozrají dříve než strom rozkveté. Fík, oliva a réva byly vždy znamením radosti a spokojenosti.

★

1. *Já jsem pravý kmen vinný, a můj Otec jest vinař.*
2. *Odřezává každý výhonek na mně, který nenese ovoce, a čistí každý, který nese ovoce, aby nesl ještě více.*
3. *Vy jste již čisti pro slovo, které jsem vám mluvil.*
4. *Zůstaňte ve mně, a já ve vás; jako výhonek nemůže nésti ovoce sám od sebe, nezůstane-li při kmeni, tak ani vy, nezůstanete-li ve mně.*

5. *Já jsem vinný kmen, vy jste výhonky. Kdo zůstává ve mně - a já v něm - jenom ten nese mnoho ovoce.*
6. *Kdyby někdo nezůstal ve mně, bude vyvržen ven jako výhonek a uschne; sbírají je pak, házejí do ohně a hoří.*
- Jan 15, 1. - 6.

Pozn. - Pravý kmen = opravdový, z něhož dostávají ratolesti všechnu mízu a sílu k růstu a vydání plodů. Tak i apoštolé dostávají od Krista milost a sílu, aby jednali záslužně pro život věčný a oslavili Otce. Z toho vidíme intimní vztah mezi učedníky a Ježíšem. Otec jest vinař a ratolesti (výhonky) jsou věřící, které Otec opatruje. Ratolesti, jež nenesou plody, jsou sice věřící, ale nekonají dobro a nežijí podle své víry. Tyto ratolesti budou odřezány s kmene a zbaveny milosti Boží. Proto vydržte ve víře a trpělivě čkejte na své spasení.

*

Jakob, jenž zanechal dědicům mnoho vinic, žehná před svou smrtí svým synům a věští plodnost potomstva Judova i přehojnou úrodu.

Pro vyvolený národ je víno požehnáním. Bůh vyžene nepřátelské hordy nebo řekne: Vyhlad' je, aby sám bezpečně bydlel Izrael, rodina Jakobova, a sice v zemi oplývající obilím a vínem. V zemi, která v letních měsících vydává nebeskou vláhu nahrazující deště. - Syn můj Juda:

uváže k vinnému kmenu osle své, a k výbornému kmenu oslátka oslice své. Práti bude u víně roucho své, a v červeném víně oděv svůj. Zachariáš 9, 9. Červenějších očí bude nad víno, a zubů bělejších nad mléko.

I. Mojžíšova 49, 11. - 12.

Pozn. - Červené víno je symbolem krve při večeři Páně a zároveň důkazem, že červené odrůdy byly více pěstěny než bílé. Révy vysokorostlé bude tolik, že bude možno všude přivázati osla, aby se pásł. Vína bude

jako vody, ve které se pere prádlo. Výborná vína dařila se hlavně v Engadi, u Hebronu a v údolí Eškol. Byly i nízké druhy révy a jejich úponky se přizpůsobovaly zemi. Často nepatrná slova nabývají v bibli velkého významu.

★

Josef vykládá sny dvěma vězňům, vrchnímu šenkýři a pekaři:

1. *Stalo se potom, že šenkýř krále Egyptského a pekař provinili proti pánu svému, králi Egyptskému.*
2. *I rozhněval se na ně Farao, na vladaře nad šenkýři a na vladaře nad pekaři. (A dal je do žalární věže.)*
9. *Tedy správce nad šenkýři vypravoval sen svůj Jozefovi: zdálo mi se ve snách, že jsem viděl před sebou vinný kmen,*
10. *a na tom kmenu tři ratolesti; a ten kmen jakoby pupence pouštěl, a vycházel květ jeho, až k sežrání přišli hroznové jeho.*
11. *A já maje koflík Faraonův v ruce své, bral jsem hrozny, a vytlačoval je do koflíka Faraonova, a podával jsem koflíka Faraonovi do rukou.*
12. *I řekl jemu Jozef: Toto jest vyložení jeho: Ti tři révové jsou tři dnové.*
13. *Po třech dnech povýší Farao hlavy tvé k úřadu. Budeš podávat koflíka Faraonova do ruky jeho podlé obyčeje prvního, když jsi byl šenkýřem jeho.*
21. *A navrátil nejvyššího nad šenky k místu jeho, aby podával koflíku Faraonovi do ruky.*

I. Mojžíšova 40, 1. - 21.

Pozn. - V. 11.: Snad při bohoslužbě; snad úlitba Bohu štávou z vinných hroznů; nebo bylo zvykem, že sluhové podávali číši svým pánům na jejich výzvu. Sen o vinném kmenu znamená šťastnou předzvěst. Žalm 128, 5.

★

Jotamova bajka.

Stromy chtějí si zvolit révu za krále. Jotam mluví s vyvýšeného místa k mužům Sichemským o olivě, fíku a o révě, která obveseluje Boha a lidi:

8. *Sešlo se některého času dříví, aby pomazalo nad sebou krále. I řekli olivě: Kraluj nad námi!*
9. *Jimžto odpověděla oliva: Zdali já, opouště svou tučnost, kterouž ctěn bývá Bůh i lidé, půjdu, abych byla postavena nad stromy?*
10. *I řeklo dříví fíku: Pod ty a kraluj nad námi!*
11. *Jimž odpověděl fík: Zdali já, opuště sladkost svou a ovoce své výborné, půjdu, abych postaven byl nad stromy?*
12. *Řeklo opět dříví vinnému kořenu: Pod ty a kraluj nad námi!*
13. *Jimž odpověděl vinný kořen: Zdali já, opouště své víno, kteréž obveseluje Boha i lidi, půjdu, abych postaven byl nad stromy? (Žalm 104, 15.)*
14. *Naposledy řeklo všecko dříví bodláku: Pod ale ty a kraluj nad námi! 2. Královská 14, 9.*
15. *I odpověděl bodlák dříví: Jestliže v pravdě béřete vy mne sobě za krále, podte, odpočívajte pod stínem mým; pak-li nic, vyjdi oheň z bodláku a spal cedry Libánské!*

Soudců 9, 12. - 13.

Pozn. - Jak nádherná gloriifikace vína! Jak významná je réva, oliva a fík!

★

Kromě jiných branných předpisů stanoví zákon Mojžíšův také tuto povinnost:

Když oblehneš město některé, abys je vzal, nezkažíš stromů jeho, sekerou je vytínaje, nebo z nich ovoce jísti budeš.

Avšak stromoví, kteréž znáš, že nenese ovoce ku pokrmu, pohubiš a posekáš, a vzděláš ohrady proti městu, dokudž ho sobě nepodmaníš.

5. Mojžíšova 20, 19. - 20.

★

Pohrůžka všem nepřátelům církve, zvláště Idumejským:

Chřadnouti bude i všecko vojsko nebeské, a svinuta budou nebesa jako kniha, a všecko vojsko jejich sprchne, jako prší list s vinného kmene, a jako nezralé ovoce s fíku.

Izaiáš 34, 4-

★

Čiňte pokání:!

A přimluví pro vás tomu, což šírá, a nebude vám kaziti úrod zemských, aniž vám pochybí vinný kmen na poli, praví Hospodin zástupů.

Malachiáš 3, 11-

Pozn. - Tomu, což šírá = kobyolkám, housenkám atd.

★

Hospodin projevuje, jak se ke kajícím zachová:

*Nebojtež se zvířátka polí mých; neboť se zotaví
pastvíska na poušti, a stromové přinese ovoce své,
fík i vinný kmen vydají moc svou.
I budou naplněny stodoly obilím, a oplývati budou
presové mstem a olejem.* Joel 2, 22. - 24.

*

Hospodin hrozí, že přivede na bezbožný lid - nevrátí-li
se k Hospodinu - národ jiného jazyka a ten -

*vytráví obilé tvé a chléb tvůj, poji bravy tvé, poji
vinné kmeny tvé i fíkoví tvé, a města tvá hrazená
znuzí mečem.* Jeremiáš 5, 17.

*

A dále mluví o dobrodiních, která byla Hospodinem
prokázána církvi a odsuzuje judskou nevděčnost:

*Ježto jsem já tě vysadil vinným kmenem výbor-
ným, všecku napořád semenem čistotným, i kterakž
jsi mi proměnila se v plané reví cizího kmene?
(Izaiáš 5, 2.-7.; Marek 12, 1.).* Jeremiáš 2, 21.

Pozn. - Semenem čistotným míněni jsou patriarchové Abrahám,
Jákob, Izák, kteří ctili pravého Boha. - Kmen výborný znamená ušlech-
tilý. Proč jsi se proměnila v modloslužebnictví? Někteří učenci tvrdí, že
réva mohla i zdivočet a proto toto přirovnání.

*

Achas, král Judský, byl modlářem;

*Obětoval také a kadil na výsostech a na pahrbcích,
i pod každým stromem zeleným.* 2. Královská 16, 4.

Pozn. - Hospodin mluví k městům Judským a Jeruzalému, že obětují Bálovi jako pohané. Podobně Jeremiáš 3, 6. Na výsostech = na výšinách.

★

Když se král assyrský zmocnil Samaří, byl lid Izraelský přestěhován do zajetí v Assyrii a zapomněl na Hospodina, který ho vyvedl z Egypta.

A nastavěli sobě obrazů i hájů na všelikém pahrbku vysokém, a pod každým stromem zeleným.

2. Královská 17, 10.

Pozn. - Nastavěli obrazů = model.

★

Obvinění Izraelitů z hříchů:

Izrael jest vinný kmen prázdný, ovoce skládá sobě. Čím více mívá ovoce, tím více rozmnožuje oltáře a čím lepší jest země jeho, tím více vzdělává obrazy.

Ozeáš 10, 1.

Pozn. - Čím blahobytněji žili, tím více modlařili. Výrazy: oltáře, obrazy, rytiny, zlaté tele a j. týkají se modlářství.

★

Elizeus poručil mládenci, aby navařil kaše synům pro-rockým:

Protož vyšel jeden na pole, aby nasbíral zelin, a našel rév polní, a nasbíral z něho tykví polních plnou sukni svou, a přišed, skrál je to do hrnce, aby navařil kaše; nebo neznali toho.

2. Královská 4, 39.

Osvědčení dokonalého vyhlazení obyvatelů jeruzalemských pro přestupky zákona Božího:

1. *Tedy stalo se slovo Hospodinovo ke mně, řkoucí:*
2. *Synů člověčí, co jest dřevo révové proti všeli-jakému dřevu, aneb proti ratolestem dříví lesního?*
4. *Aj, na oheň dává se k sežrání. Když oba konce jeho sežere oheň, a prostředek jeho obhoří, zdaž se k čemu hoditi může?*
5. *Aj, když byl celý, nic nemohlo býti z něho uděláno, ovšem když jej oheň sežral a shořel, k ničemu se více hoditi nebude.*
6. *Protož praví Hospodin: Jakož jest dřevo révové mezi dřívím lesním, kteréž jsem oddal ohni k sežrání, tak jsem oddal obyvatele Jeruzalémské.*
7. *Nebo postavím tvář svou hněvivou proti nim. Z ohně jednoho vyjdu, a oheň druhý zžije je. I zvíte, že já jsem Hospodin.* Ezechiel 15, 1. - 7.

Pozn. - Co jest uschlé réví v přirovnání k jinému dříví? (Jan 15, 16.). Ezechiel nemluví o ovoci, nýbrž o révě, jejíž dřevo nemá žádné ceny.

★

Výstraha hříšníkům před modlářstvím a kajícím ohlašuje milost Boží a usmíření s Hospodinem:

Pohubím také révové její a fíkoví její, proto že říká: Ty věci jsou mzda má, kterouž mi dali frejři moji; a obrátím je v les, a šzerou je živočichové polní. A dám jí vinice její od téhož místa, i údolí Achor místo dveří naděje, i bude tam zpívati jako

*za dnů mladosti své, když vycházela ze země
Egyptské.*

Ozeáš 2, 12. - 15.

Pozn. - Tresty ohlašují se často pohromou na vinicích.

*

Přísliby Judským Bohem učiněné:

*Ale rozsívání máte pokojné, vinný kmen vydává
ovoce své, nebesa také dávají rosu svou, a to všechno
dávám v dědictví ostatkům lidu tohoto.*

Zachariáš 8, 12.

*

O krocení jazyka. Z týchž úst vychází žehnání i kletba:

*Což chrlí pramen z téhož zřídla sladkou i hořkou
vodu? Může, moji bratři, fíkovník dávati olivy
nebo réva fíky? Ani slané zřídlo nemůže dávati
sladkou vodu.*

Jakub 3, 11. - 12.

Pozn. - Kdo zlořečí bližnímu, nemůže dobrořečiti Bohu.

*

• Ozeáš napomíná hříšný lid ku pokání, neboť Hospodin
bude k Izraeli jako rosa, jako oliva s vůní libánskou:

*5. Budu jako rosa Izraelovi, zkvetne jako lilium,
a hluboce vpustí kořeny své jako Libán.*

*6. Rozloží se ratolísky jeho, a bude jako oliva
okrasa jeho, a vůně jeho jako Libánská.*

*7. Ti, kteříž by seděli pod stínem jeho, navrátí se,
oživnou jako obilé, a pučiti se budou jako kmen
vinný, jehož památka bude jako vína Libán-
ského.*

Ozeáš 14, 5. - 7.

Pozn. - Libanonské bylo jistě znamenité. A tak slavným bude i Izrael.

★

Chvála moudrosti:

Já jako vinný kmen vydala jsem libou vůni, a květ můj přináší ovoce slavné a hojné. Sirach 24, 18.

★

Proroctví o zpusťování Damašku:

Protož ačkoli štěpy rozkošné štěpuješ, a kmen vinný přespólní sázíš, v čas štěpování tvého štípí, aby rostlo, opatruješ: v den však užitku odejde žeň, na žalost tvou přetěžkou. Izaiáš 17, 10. - 11.

Pozn. - Přespólní = cizí. - Tvoje setba vzroste, ale žeň bude k tvému velkému zármutku ztracena.

★

Budoucí nesnáze židovské:

Žalostiti bude mest, usvadne vinný kmen, úpěti budou všickni veselého srdce. Izaiáš 24, 7.

★

O velikém rozvratu země Judské Assyryjskými:

Bude také v ten čas, že každé místo, na němž jest tisíc kmenů vinných za tisíc stříbrných, trnám a hloží poroste.

Všecky pak hory, kteréž motykou kopány býti mo-

*hou, nebudou se báti hloží a trní; nebo budou za
pastviště volům, a bravům ku pošlapání.*

Izaiáš 7, 23. - 25.

Pozn. - Velmi zajímavým je odhad ceny vinice podle počtu vinných kmenů. Šekel jsou váhy i peníze. 1 šekel = asi 25 Kč; 1000 stříbrných = 1000 šekelů = 25.000 Kč. Dosáhla by tedy cena vinice obrovské výše.

*

Hrozby neúrodou a přírodními pohromami vinic a polí měly velký účinek na utrápené duše izraelského národa. Jak jsme již o zpuštění vinic mohli čísti, vztahuje se totéž i na vinný kmen. Bůh ukazuje nekajícnost Izraelských a praví, že jen bezbožní bývají trestáni:

*Zmaří, jako vinný kmen nezralý hrozen svůj, a
svrže květ svůj jako oliva.*

Job 15, 33.

Pozn. - Ztratí své potomstvo předčasně; připomíná se neštěstí Jobovo. Nezralý hrozen (Jeremiáš 31, 29.; Ezechiel 18, 2. a Job 15, 33.). V Syrii je několik kyselých odrůd divoké révy.

*

Oznámení Božích pokut Judským:

5. *Procitte opilci, a plačte a kvělte všickni, kteříž
pijete víno, proto že odtržen jest mest od úst
vašich.*
7. *Přivedl vinné kmeny mé v pustinu; docela ob-
nažil je a zporážel, zbělely ratolesti jejich.*
10. *Zpustlo pole, kvílí země, proto že pohubeno
obilé, vyschl mest, olej zhynul. Amos 1, 2.*
11. *Stydí se oráči, kvílí vinaři, nebo zahynula žeň
polní.*

12. *Vinný kmen uschl a odňato potěšení od synů
lidských.*

Joel 1, 5. - 12.

Pozn. - V. 10: vyschl, zhynul = zkazil se. Víno je potěšením
člověka.

★

David vybízí k slavení Boha počínajíc od smlouvy s
Abrahámem:

31. *Řekl, i přišla směsice žízal, a štěnice na všechny
končiny jejich. 2. Mojžíšova 8, 24.*

32. *Dal místo deště krupobití, oheň hořící na zemi
jejich, (2. Mojžíšova 9, 23).*

33. *Takže potloukl réví jejich i fíkové jejich a
zpřerážel dříví v krajině jejich.*

34. *Řekl, i přišly kobylinky a chroustů nesčíslné
množství.*

35. *I sežrali všelikou bylinu v krajině.*

Žalm 105, 31. - 35.

Pozn. - Štěnice = různá žoužel. - Oheň = blesky. - Dříví =
stromoví. - Žalm 78, 47.

III.

Hrozny

Šťastná výprava poslů Mojžíšových - snad vyzvědačů - do Kananu byla příslibem budoucího blahobytu a touhy po dobytí této země. Ohromný hrozen, který donesli na tyči poslové otevíral ráj udiveným očím izraelským.

Mojžíš vysílá posly do země Kananejské (mezi judským pohořím a Středoziemním mořem), aby shlédli, jaká jest země a úroda, hory a lid:

21. *A buďte udatné mysli, a přineste nám z ovoce té země. A nebyl tehdáž čas, v němžto hroznové zaměkali.*
24. *Přišli až do údolí Eškol, a tu uřezali ratolest s hroznem jedním jahodek plným, a nesli jej na sochoře dva. Též i jablka zrnatá i fíky té země. (5. Mojžíšova 1, 24.).*
25. *I nazváno jest to místo Nehel Eškol, od hroznu, kterýž tu uřezali synové Izraelští.*

Pozn. - V této době byla již vinařská kultura v zemi Kananejské velmi vyspělá. Eškol = hrozen. Nehel = údolí. U Hebronu v jižní Palestině jest několik úrodných údolí. Dodnes váží tu hrozny 4-5 kg. Ratolest, na níž hrozen visel, přivázali k tyči, aby hrozen donesli neporušený a aby brzo nezvadl. Tento hrozen znamená pro židy ráj. - Někteří překladatelé myslí, že na tyči mohlo být i jiné ovoce.

★

Hrozen na vinici byl potěšením a pokrmem od července až do ledna a jako rozinka po celý rok. Byl podnětem k nadšení, které se projevovalo city šťastných lidí a básnickými

příměry zamilovaných. Jeho červená šťáva, již bývalo tolik, že v ní mohli svá roucha prát, byla symbolem spásy, zárukou pozemského štěstí i ochranou majetkového práva.

Herodes dobudoval jerusalémský chrám a v jeho svatyni visel nad vchodem zlatý hrozen, znak Izraele. Jeho bobule byly prý velikosti muže.

Píseň Šalomounova velebí dívčí krásu, v níž zračí se nádhra i ušlechtilá oddanost milostnosti. Réva kvete, postava dívky je štíhlá jako palma a řadra podobají se plnému, zralému hroznu na kmeni úrodné vinice. Jaké čarovné kouzlo přírody probleskuje z této směsi žehnané nebeskou vláhou a paprskem slunce! Jaké dojmy a taje životní vám ukazuje šťastná duše, srostlá nerozborným poutem s těhotným zrnkem révy!

*

Snoubenec a snoubenka - Kristus a církev!

Poslyšte si čarovnou hudbu života i přírody:

7. *Ta postava tvá podobna jest palmě, a prsy tvé hroznům.*
8. *Řekl jsem: Vstoupím na palmu, dosáhnout vrchů jejích. Nechažť tedy jsou prsy tvé jako hroznové vinného kmene a vůně chřípí tvých jako jablek vonných.*
9. *Ústa tvá jako víno výborné, milá pro upřímnost, působící, aby i těch, jenž spí, rtové mluvili.*
12. *Ráno přivstaneme, na vinici pohledíme, kveteli vinný kmen, již-li se ukázal začátek hroznů, kvetou-li jablka zrnatá, a tuť dám tobě milosti své.*

Pozn. - Postava = palma datlová, štíhlá, rodící hroznové plody. Snoubenec líčí rozkoše lásky, kterých hodlá užívat. - Snoubenka svědčí, že její krása jest jen pro jejího milého a že je celá jeho. Toť věrnost. Každá věrná duše se má zřící všelikých lichotek, nechce-li se sama srdci svému zpronevěřiti.

*

*Milý můj jest mi hrozen cyprový na vinicích
v Engadi.*

Píseň Šalomounova 1, 14.

Pozn. - Engadi = město v Judsku, kolem něhož rozprostíraly se nejlepší vinice a stromy. Cypr je vonný strom bílých až nažloutlých květů; roste v Arabii, Syrii a v Egyptě. Má bobulky podobné hroznům. Listů používá se v kosmetických pracovnách k přípravě červeného barviva na nehty, na vlasy atd.

Uvedená věta je z rozmluvy snoubence se snoubenkou (mezi Kristem a církví). S tímto námětem shledáváme se též u pozdějších církevních spisovatelů, u sv. Augustina, Theodoreta a j.

*

Snoubenec chválí ctnosti své snoubenky a její ušlechtilost:

*13. Výstřelkové tvoji jsou zahrada stromů jablek
zrnatých s ovocem rozkošným cypru a nardu
(kap. 1, 14.).*

*14. Nardu s šafránem, prustvorce se skořicí, a
s každým stromovým kadidlo vydávajícím, mir-
ry a aloes, i s všelijakými zvláštními věcmi
vonnými.*

Píseň Šalomounova 4, 13. - 14.

Pozn. - Snoubenka považuje ho za studnici všeho dobrého, volá ho do zahrady, aby se potěšil jejím ovocem a vonnými věcmi.

Nard - příjemně vonící travina, která se mísila s různými mastmi. Aloë - strom s trpce nahořklou mízou; roste v Indii a užívá se ho jako kadidla; v hornatých krajích arabských roste strom nebo keř s drobným listím a plodem, z něhož se užívá kadidla při náboženských obřadech.

Tyto vonné věci a ještě mnoho jiných byly přidávány ke kosmetickým přípravkům a vínu.

★

Co možno vzít z cizího majetku pro ukojení hladu?

Všel-li bys do vinice bližního svého, jísti budeš hrozny podle žádosti své do sytosti své, ale do nádoby své nevložíš.

5. Mojžíšova 23, 24.

Pozn. - Hladový může si vzít tolik, aby se nasýtil, ale nic do zásoby, aby neporušil majetkové právo.

★

Napomenutí k dobrým skutkům:

Není krásného stromu, který by dával chatrné ovoce, a zase není chatrného stromu, aby dával krásného ovoce. Každý strom se totiž poznává po vlastním ovoci, neboť s trní nesbírají, ani nesklízejí s hloží hrozny.

Lukáš 6, 43. - 44.

Pozn. - Ježíš volí apoštoly a káže na hoře: Dobrý strom dává dobré ovoce a dobrý člověk ze svého srdce koná dobré skutky a naopak.

★

Modlitba o zdar moudrosti:

Jako z květu, po němž zaměká hrozen, těšilo se z ní srdce mé.

Sirach 51, 20.

Pozn. - Prorok hledá moudrost.

★

V písni Mojžíšově předpovídá Mojžíš svou smrt a vypra-

vuje, jak Bůh potrestal pohanské nepřátele učiniv z jejich vína dračí žluč a hadí jed:

Nebo z kmene Sodomského kmen jejich, a z réví Gomorských hroznové jejich, hroznové jedovatí, zrní hořkosti plné (Ezechiel 16, 49.).

Jed draků víno jejich, a jed lýtý nejedovatějšího
5. Mojžíšova 32, 32. - 33.

Pozn. - Pohané přirovnání k vinici, která už není »výbornou«; réva z ní vzrůstá z půdy Sodomy a Gomory, jejichž lid byl spustlý a proto zasluhuje, aby byl vypleněn a zničen. Nic jim proti lidu Božímu nemůže prospěti.

★

David pobil Amalechitské. Jeho muži našli Egyptana a přivedli ho k Davidovi. A dali mu chleba a vody:

Dali jemu též kus hroudy fíků a dva hrozny suché.
A tak pojedl a okřál zase. 1. Samuelova 30, 12.

Pozn. - Suché hrozny = rozinky; mohly to být i koláče s rozinkami. Rozinky byly už tehdy dávno známy. Připravovaly se sušením vyzrálých hroznů na slunci. Po 10-14 dnech se ponořily do oleje, aby nepraskaly. Byly vítaným příkrmem.

★

Střežte se lživých proroků:

Poznáte je po ovoci: což se sbírají hrozny s trní nebo fíky s bodláků?

Každý strom, který nedává dobré ovoce, bude uťat a vhozen do ohně. Proto poznáte je po jejich ovoci.

Matouš 7, 16. - 20.

Pozn. - Lživí proroci hlásají nepravé učení. Jsou nepřátelé lidu.

O povolání zbytku národa do církve a nářek na lid židovský:

Takto praví Hospodin: Jako někdo nalezna víno v hroznu, řekl by: Nekaz ho, proto že požehnání jest v něm, tak i já učiním pro služebníky své, že nevyhladím všech těchto. .

Izaiáš 65, 8.

Pozn. - A zachráněný zbytek bude pokračovati v milosti Boží.

*

Poslouchajte Boha, abyste se nestali tuláky mezi pohany jako vaši otcové:

Jako hrozny na poušti nalezl jsem byl Izraelské.

Ozeáš 9, 10.

*

Výzva Judským. Prorok vystupuje proti modlářům. Ne-
padli jste, abyste nemohli povstati:

Do konce vykořením je, dí Hospodin. Nebude žádného hroznu na vinném kmenu, ani žádných fíků ano i list sprchne; a což dám jim, odjato bude.

Jeremiáš 8, 13.

Pozn. - Jako se češe a ze zahrady odnáší ovoce, nepolepší-li se.

*

Sjezd bojovníků zvolil v Hebronu Davida za krále. Shromáždění ho pozdravilo, -

a přinášelo chleba na oslích a na velbloudích, potravu, mouky, fíků a hroznů sušených, vína, oleje, volů a ovčí v hojnosti. Nebo radost byla v lidu Izraelském. (1. Samuelova 25, 18.).

1. Paralipomenon 12, 40.

Snaha o zachování a vzdělání domu Judského. Slib, že bude vysvobozen ze zajetí babylonského:

Těch časů nebudou říkati více: Otcové jedli hrozen trpký, pročez zubové synů laskominy mají.

Nýbrž raději: Jeden každý pro nepravost svou umře. Každého člověka, kterýž by jedl hrozen trpký, laskominy budou míti zubové jeho.

Jeremiáš 31, 29. - 30.

Pozn. - Synové jsou trestáni za to, co otcové zavinili. Totéž: Ezechiel 18, 2. Příslovečně.

IV.

Vinobraní a paběrkování

Vinobraní (basir) bylo pro izraelský národ velkou slavností, tak jako je tomu doposud u četných národů, a souviselo se svátky »pod zeleným.« Hrozny dozrávají už koncem června; vinobraní trvá od začátku září do konce října.

Jako nyní projevovala se i tenkrát radostná nálada tancem. V knize soudů se dovídáme o vinobraní toto: Proti Abimelechovi, který vládl krutě národu, vzepřeli se Sichemští; Gál, syn Ebedův, vtáhl se svou tlupou do Sichemu a muži Sichemští -

vyšedše na pole, sbírali víno své a tlačili i veselili se; a všedše do chrámu bohů svých, jedli a pili, a zlořečili Abimelechovi.

Soudců 9, 27.

Pozn. - Tento bratrovrah byl pak zabit nějakou ženou, která mu hodila na hlavu žernov.

★

Zmínka, že vinobraní bude též paběrkování:

Nebo tak bude u prostřed země, u prostřed národů, jako očesání olivy, jako paběrkování, když se dokoná vinobraní.

Izaiáš 24, 13.

★

Byla-li nadprůměrná úroda, zvrhly se tyto sváteční dni veselosti, hudby a tance v nezřízenou rozpustilost a loupež. Beniaminovci zneužili ženy Levitovy až k její smrti. Její

manžel žádá potrestání. Beniaminovci ztrestáni tak surově, že Izraelitům je líto skoro úplně zanikajícího kmene. Dohodli se tedy, že zbývající muži si uloupí ženy ze Síla:

19. *Aj, slavnost Hospodinova bývá v Sílo každého roku na místě, kteréž jest s půlniční strany domu Boha silného.*
20. *Přikázali tedy synům Beniamin, řknouce: Jděte a skrejte se ve vinicích.*
21. *A šetřte, a aj, když vyjdou dcery Sílo plesati v houfích, tedy vyskočíte z vinic a pochytíte sobě každý manželku svou ze dcer Sílo a odejdete do země Beniamin.* Soudců 21, 19. - 21.

Pozn. - Sílo, město u Sichemu ve střední Palestině. Ze Síla mohli Beniaminovci brzo dosáhnout svého území. V. 10: Slavnost vinobraní byla velmi výhodnou příležitostí k únosu žen.

★

Zákony Mojžíšovy slibují plnitelům hlasu Božího úrodu a blahobyť a přestupníkům hrozí tresty:

...země vydá úrody své, takže mlácení postihne vinobraní, a vinobraní postihne setí. I budete jísti chléb svůj do sytosti, a přebývati budete v zemi své.

3. Mojžíšova 26, 4. - 5.

Pozn. - Úrody bude tolik, že se bude mlátit až do vinobraní, které potrvá rovněž neobyčejně dlouho (kap. 25, 19. a Amos 9, 13.).

★

Rozvrat země Judské. - O ženách lhostejných a bezstarostných:

Za mnohé dny a léta vychrovány budete, ó vy v bezpečnosti bydlící; nebo přestane vinobraní, a klizení úrod nepřijde.

Třestež se strachem, ó lhostejné, svlechte se a obnažte se, a přepašte se po bedrách, kvílíce nad prsy, nad poli výbornými a nad kmeny úrodnými.

Izaiáš 32, 10. - 12.

Pozn. - Zchudnete tak, že ani své nahoty nezakryjete.

★

Proroctví proti Assyrským:

Před vinobraním zajisté, když se vypučí pupenec, a květ vydá brozen trpký, ještě rostoucí, tedy podřeže révíčko noži, a rozvody odejme a zpodtíná. I budou zanecháni všickni spolu ptactvu z hor, a šelmám zemským.

Izaiáš 18, 5. - 6.

Pozn. - Než Assyřtí dosáhnou cíle, zdolá je Hospodin.

★

Proroctví proti Moábským:

Více než plakáno bylo Jazerských, plači tebe, ó vinný kmene Sibma. Rozvodové tvoji dostatout se za moře, až k moři Jazerskému dosáhnou; na letní ovoce tvé a na vinobraní tvé zhoubce připadne.

I přestane veselé a plesání nad polem úrodným v zemi Moábské, a vínu z presu přítrž učiním; nebudou ho tlačívat s prokřikováním.

Jeremiáš 48, 32. - 33.

Pozn. - Jak oplakávání byli Jazerští, tak pláči . . . Rozvodové = letorosty.

Roztroušené zbytky Izraelských, kteří nebyli zajati a odvedeni do zajetí, sešly se v zemi Judské u Godoliáše, hejtmana krále babylonského, jenž praví:

Nebo aj, já bydlím v Masfa, abych sloužil Kaldejským, kteříž přicházejí k nám, vy pak sklízejte víno, a letní ovoce i olej, a skládejte do nádob svých, a zůstaňte v městech svých, kteráž držíte. I nasbírali vína a letního ovoce velmi mnoho.

Jeremiáš 40, 10. - 12.

Pozn. - Nejvíce s révou a fíkem se pojí oliva, z níž lisovali olej. Jako o víně bylo i o olivě psáno obrazně: ratolest znamenala mír a zdárnou pohodu, větve olivy široce rozrostlé věstily četné potomstvo, hojnost oleje rovnala se štěstí a jeho nedostatek byl zármutkem.

*

Ze zemědělských zákonů:

Tolikéž ostatků vinice své nebudeš bráti, a zrní vinice své nebudeš sbírat; chudému a příchozímu zanecháš toho: Já jsem Hospodin Bůh váš.

3. Mojžíšova 19, 10.

Pozn. - Majitelé vinic nesměli po vinobraní paběrkovati, nýbrž vše, co ještě na kmeni zůstalo, nebo co spadlo na zem, měli nechat pro chudinu. Viz i 5. Mojž. 24, 20. - 21.

*

Když bys sbíral víno na vinici své, nebudeš papěrovati jahodek za sebou; příchozímu, sirotku a vdově to bude.

5. Mojžíšova 24, 21.

Pozn. - Příchozí = cizinec, poutník. Paběrky huďtež ponechány chudině.

Proroctví proti národům, kteří sousedí s Judskými:

Kdyby ti, kteříž sbírají víno, přišli na Tebe, zdaž by nepozůstavili poběrků? Pak-li zloději v noci, zdaž by škodili více nad potřebu svou?

Jeremiáš 49, 9.

Pozn. - Nebrali by víc, než co potřebují. Totéž Abdiáš 1, 5.

*

Vypsání a příčiny porážky Idumejských. Ptá se:

5. Kterak jsi popléněn? Zdali zloději přišli na tebe? Zdaliž by krádli přes potřebu svou? Kdyby ti, kteříž sbírají víno, přišli na tebe, zdaž by nepozůstavili aspoň paběrků?

Abdiáš 1, 5.

*

Nářek nad malým počtem pobožných:

Běda mně, že jsem jako paběrek úrod letních, jako paběrkové po vinobraní. Není žádného hroznu k jídlu, prvotiny z ovoce žádá duše má. Micheáš 7, 1.

*

Stížnost Efraimských, že nebyli hned na počátku povoláni do boje proti Madiánům:

2. Efraim odpověděl: Zdaž jsem co takového provedl, jako vy? Zdaliž není lepší paběrkování Efraimovo, než vinobraní Abiezerovo?

Soudců 8, 2.

Pozn. - Gedeon, vůdce Izraelských, chce uchlácholiti rozhněvané Efrainovce. Abiezer je rod, z něhož se narodil Gedeon. Vinobraní =

vpádu Gedeonovu do ležení Madianů; Efraimovci paběrkovali, když zastoupili Madianům cestu a zabili dva jejich náčelníky. Vítězství vaše je důležitější než vítězství moje a mého vojska.

★

Proroctví o tažení Babylonských proti Judským; pomsta nad nekajícími:

Takto praví Hospodin zástupů: Jistě paběrkovati budou jako vinný kmen ostatek Izraele, říkající: Sahej rukou svou jako ten, kterýž víno sbírá do putny.

Jeremiáš 6, 9.

Pozn. - Vpadnou několikrát do země Judské a budou bráti pokud něco zbude. Ani zbytku Izraelských nebude ušetřeno.

V.

Sklepní hospodářství

Každá vinice měla svůj kamenný lis. Lisovalo se na vinici (Izaiáš 5, 2.). Hrozny byly donášeny v putnách a sypány do lisu, který byl pro víno i pro olej skoro stejný. Měl dvě kulaté nebo obdélníkové nádrže, vytesané ve skále, až 4 m v průměru. Vlastní lisovací nádrž byla položena výše a z ní stékala nalisovaná šťáva z hroznů zamřížovaným otvorem a žlábkem do nádrže spodní, umístěné níže.

Hrozny šlapali 3-4 muži nohama, kteří si při práci propěvovali; nebo byly lisovány pákou nad nádrží, zatěžkanou deskami a kameny na hrozny položenými. Oba způsoby vidíme často na starých rytinách. Hrozny byly také baleny do silného tkaniva, na jehož koncích vinohradníci kroucením vytlačovali prosakující šťávu do amfor, hliněných bání, nebo do kožených měchů. Zdá se však, že tento postup činil víno náchylným k různým onemocněním a náhlé zkáze.

Lisováním zobrazováno vykoupení z hříchů. Hrozny (hříšné) jsou ničeny lisem a z nich teče obrozující krev:

1. *Kdož jest to, ještě se běře z Edoru, v ubročeném rouše z Bozra, kráčeje u velikosti síly své? Jáť jsem, kterýž mluvím spravedlivě, dostatečným k vysvobození.*
2. *Proč jest červené roucho tvé, a oděv tvůj jako toho, kterýž tlačí v presu? (Zjevení 19, 13.).*
3. *Pres jsem tlačil sám, aniž kdo z lidí byl se mnou. Tlačil jsem nepřátely v hněvě mém, a pošlapal jsem je v prchlivosti své, až stříkala krev i nej-*

*silnějších jejich na roucho mé, a tak všecken
oděv svůj zkalil jsem.*

Izaiáš 63, 2. - 3.

★

Izaiáš přirovnává kreví »ubroceného« Mesiáše, jenž zvítězil nad nepřáteli Božími, k lisu. Mesiáš odpovídá, že lisem byl sám, chce naznačiti, že útrapy jsou zárukou osvobození těch, kdož věří v Boha.

Palestinská vína byla většinou červená.

Tato stylisace se obrazně v písmě Starého i Nového zákona často opakuje. V lisu viděli soud, který tlačí hříšníky.

Na obrazech vidíme často i Ježíše šlapajícího hrozny. Později až do 16. století byl představován Ježíš pod šroubem v lisu, z něhož teče krev žlábkem do kádě, z níž vypadávají hostie, nebo odtéká víno (krev hroznů).

Kristus, symbolisovaný hroznem, představuje dobrovolnou obět; tento obraz vyjadřuje také tajemnou proměnu významu svátostného na vinici království Božího.

Petr, apoštol Páně, i jiní apoštolové hlásají totéž s malými variacemi soustřeďujícími se kolem vína vytékajícího z lisu a uvádějí, že podobně krev Kristova proudí pod tíží dřevěného kříže.

Uskladnění vína záviselo v první řadě na podnebí a druhu vína. Podle toho volena i správná nádoba. V nejstarších dobách používali měchů z kůže domácích (koziny) i divokých zvířat. Tyto byly sešity tak, že otvorem v jedné noze se víno nebo mošt plnilo nebo vylévalo. Otvor byl zavazován a při větších rozměrech utěsněn dřevěnou zátkou, která byla namazána smůlou nebo pryskyřicí. Před upotřebením byl měch oblit roztokem smůly, pryskyřice nebo olejem. Tato opatření měla rozhodný vliv na jakost vína.

Kromě měchů volili vinohradníci nádoby hliněné, podobné řeckým amforám s oušky nebo bez nich.

Naříkání Jeremiášovo nad bídami lidu Judského:

Pošlapal Pán všecky mé silné u prostřed mne, svolal proti mně zástupy, aby potřel mládence mé, tlačil Pán presem pannu dceru Judskou.

Pláč Jeremiášův 1, 15.

Pozn. - Dcera judská je hlavní město Jerusalema, který trestal Pán s bezohledností, s jakou se šlapou hrozny v kádi.

★

Job vyčítá, že slabí strádají a trpí, kdežto násilníci se všude roztahují:

Ti, jenž mezi zdmi jejich olej vytlačují, a presy tlačí, žíznějí.

Job 24, 11.

Pozn. - Bezcitní násilníci mučí slabé otroky žízní, ač tito šlapou hrozny nebo olivy ve skalní nádrži. Olej samovolně cdtékající z rozmělněných oliv byl ovšem nejlepší; tak jako u vína samotok.

★

Souhrn mravních poučení. Spravedlivý bude mít dostatek vína:

A naplněny budou stodoly tvé hojností, a presové tvoji mstem oplývati budou.

Přísloví 3, 10.

★

Obnovení služeb Božích a uctívání soboty:

V těch dnech viděl jsem v Judstvu, ani tlačí presem v sobotu, a přinášejí snopy, kteréž nakládali na

osly, též víno, hrozny, fíky i všeliká břemená, a snášejí v den sobotní do Jeruzaléma. I domlouval jsem jim v ten den, když prodávali potravu.

Nehemiáš 13, 15.

Pozn. - Bylo nařízeno, aby se lid v den sobotní zdržel jakéhokoliv obchodování a práce s vinobraním související.

*

Od té doby, co přestali Izraelští zvelebovat nedostavěný chrám, stihaly je i přírodní pohromy a tresty Boží, ale přece neobrátili se k Hospodinu; všechno bylo nečisté a všeho bylo méně:

od toho času, když přišel někdo k hromadě dvadcti, bylo jen deset; když přišel ke kádi, aby nabral padesáte z presu, bylo jen dvacet (kap. 1, 6.).

Zdali již jest semeno v obilnici? Anobrž ani vinný kmen, ani fík, ani strom jablek zrnatých, ani strom olivový nevydal ovoce. Od tohoto dne požehnám.

Aggeus 2, 17. - 20.

Pozn. - Vykládá příčiny zmatků v národě a povzbuzuje: přivolal jsem sucho na víno, olej a obilí. Je nemožné, aby tyto nesnáze náhle zmizely. O svůj majetek pečujete, ale chrám pustne. Nejeví se známky zlepšení úrody, ale od tohoto dne vám požehnám.

*

Hlad v Samaří:

25. Pročež byl hlad veliký v Samaří; nebo aj, tak dlouho obleženo bylo, až hlava oslová byla za osmdesáte stříbrných, a čtvrtý díl míry káb trusů holubích za pět stříbrných.

26. I přihodilo se, když král Izraelský šel po zdi, žena jedna zvolala k němu, řkouci: Spomoz mi, pane můj králi.

27. *Kterýž řekl: Jestliť nespomůže Hospodin, odkud já mám pomoci tobě? Zdali z humna aneb z presu?*

2. Královská 6, 25. - 27.

Pozn. - Místo hlava oslová bývá u jiných uváděn chumer moštu a místo trusu holubího bílá mouka.

Čtvrtina kábu = 0.3 l - 1 stříbrný = 14.55 g stříbra - 1 šekel.

★

O budoucím zajetí a nouzi lidu:

Obilnice ani pres nebude jich pásti, a mest pochybí jim.

Ozeáš 9, 2.

Pozn. - Pásti = živiti.

★

Zatvrzelost Židů. Sedmdesát let trvající zajetí Baby-lonské:

Protož ty prorokuj proti nim všechna slova tato, a rci jim: Hospodin s výsosti řvátí bude, a z příbytku svatosti své vydá svůj hlas. Křik ponoukajících se, jako presovníků, rozléhati se bude proti všechněm obyvatelům té země (Joel 3, 16. a Amos 1, 2.).

Jeremiáš 25, 30.

Pozn. - Řvátí bude (jako lev) = hrozně a bez milosti je bítí bude
A z příbytku svátosti své = z Jeruzaléma.

★

Král králů a Pán pánů:

Z úst mu vychází ostrý meč, aby jím bil národy (pohany). Bude je »pásti železným prutem.« Bude

šlapati vinný lis vášnivého hněvu vševládného Boha.

Zjevení 19, 14. - 15.

Pozn. - Bude je pásti = spravovati, budou-li dále odporovati. Železným prutem = berlou, žezlem železným, tedy přísnou mocí, což vyjádřeno slovy šlapati vinný lis vášnivého hněvu.

★

Opatření církve:

A učiněna bude všecka tato země jako rovina od Gaba k Remmon na polední straně Jeruzalému, kterýž vyvýšen jsa státi bude na místě svém, od brány Beniaminovy až k místu brány první, a až k bráně úhlové, a od věže Chananel až k presu královskému.

Zachariáš 14, 10.

★

Proroctví o království Kristovu:

Aj, dnové jdou, dí Hospodin, že postihati bude orač žence, a ten, kdož tlačí hrozny, rozsevače, hory pak dštíti budou mstem, a všickni pahrbkové oplývati (3. Mojžíšova 26, 5.).

Amos 9, 13.

Pozn. - Podobně: Joel 3, 18.

★

Soud nad Babylonem. Porážka ctitelů šelmy (modly).
Andělé volají z nebe:

8. *Druhý anděl volal: »Padl, padl veliký Babylon, který opájel všechny národy vínem vášně své necudnosti.«*

9. *Třetí anděl volal mocným hlasem: »Kdo se*

klání šelmě a její soše a přijme znak na čelo nebo na ruku, bude pít víno Boží vášnivosti, jež je nalito nerozředěné v číši jeho hněvu, a bude mučen ohněm a sírou před svatými anděly a před Beránkem.»

17. - 20. *Jiný anděl, který vyšel od oltáře, měl moc nad ohněm a zvolal na toho anděla, jenž měl ostrý srp: »Spust svůj ostrý srp a ober zrnka s révy země, poněvadž její hrozny uzrály.« anděl obral révu země a naházal do velkého lisu Boží vášnivosti. Lis byl šlapán mimo město, a z lisu vytekla krev až po uzdy koním do šíře na tisíc šest set stadií. Zjevení 14, 8. - 20.*

Pozn. - Víno vášně necudnosti = modlářství. Babylon = Řím pohanský nebo největší světská moc. Šelma značí říši římskou nebo anti-krista. Všichni, kteří se oddají moci protikřesťanské, budou pít víno Boží vášnivosti, budou potrestáni vínem čistým, nesmíšeným s vodou milosrdenství Božího, ale zředěným různými zákroky trest stupňujícími (tehdy se opojnost vína zvyšovala různými příměšky). Ohněm a sírou míněna je asi Sodoma a Gomora. Ober zrnka s révy země (vinice): předpověď trestu nad zlými. Uřezané hrozny vhozeny »do lisu Boží vášnivosti«: trestal ve svém hněvu nespravedlivé. »Až po uzdy koním« značí trestání válkami. Na 1600 stadií = 120 km; tím je znázorněn rozsah trestů.

Občerstvětež mne těmi flašemi, posilněte mne těmi jablky, nebo umdlévám milostí.

Píseň Šalomounova 2, 5.

Pozn. - Flašemi = vínem = láska, kterou je snoubenka omámena, proto touží po občerstvení a posilnění.

★

Pupek tvůj koflík okrouhlý, ne bez nápoje; břicho tvé jako stoh pšenice obrostlý kvítím.

Píseň Šalomounova 7, 2.

Žal nad hříchy lidu Izraelského:

*V den krále našeho k nemoci jej přivodí knížata
láhvici vína; vztahuje ruku svou s posměvači.*

Ozeáš 7, 5.

Pozn. - Text nejasný.

★

Judita cestujíc z Betulie k Holofernovi -

*vložila na služebnou měch vína, džbán oleje, praž-
my, fíkových hrud, chlebů, sýry a šla. Judita 10, 5.*

Pozn. - Viz: 3. Mojžíšova 2, 14.

★

Různá opatření církve Izraelské:

*Nadto deset dílců viničných vydá láhvici jednu,
a semena chomer vydá efi.*

Izaiáš 5, 10.

Pozn. - Láhvice jedna = 1 bat = asi 25 lt. Špatná úroda!

★

Proroctví o povolání pohanů do církve:

*Onť (Hospodin) bude souditi mezi národy, a trestati
bude lidi mnohé.*

*I zkují meče své v motyky, a oštípy své v srpy.
Nepozdvihne národ proti národu meče, a nebudou
se více učití boji.*

Izaiáš 2, 4.

Pozn. - Místo »oštípy v srpy« předkládají někteří »viničné nože«
(Micheáš 4, 3.).

Cizoložství duchovního ukázání:

Opět řekl mi Hospodin: Ještě jdi a zamiluj ženu, milou frejři a cizoložnou, tak jako miluje Hospodin syny Izraelské, ačkoli oni hledí k bohům cizím a milují kádě vína.

Ozeáš 3, 1.

Pozn. - Toto podobenství projevuje nevěrnost obce Izraelské. Hledí k bohům cizím a k modlám. Tvrdošíjní jsou, když odmítají přijmouti Mesiáše.

★

Na pití vína a nápojů se plnil původně roh, mušle, vyhloubená tykev atd., později uschovávali do rohů jen masti a vonné prostředky; potom vyráběny číšky dřevěné a hliněné, pohárky z mědi, obalené cínem, kalichy a měděnice rozmanitých tvarů; o stříbrných a zlatých číších se mluví v bibli velmi často. Tak čteme o pohárech a kalichu, jejichž obsah vyjadřoval v životě národa osud jednotlivců. Běžnými jsou výrazy kalich hořkosti, útěchy, pohoršení, utrpení, potěšení atd.

Králové pili ze zlatých číší, ale bible nezapomíná ani na nějakého chudáčka, který měl pro sebe a pro ovečku společnou číšku.

Tento dojemný idylický obrázek líčí 2. Samuelova:

Chudý pak neměl nic, kromě jednu ovečku malou, kterouž byl koupil a choval, až i odrostla při něm a při dětech jeho tolikéž. Chléb jeho jedla a z číše jeho pila, a v lůnu jeho spávala, a tak byla mu jako za dceru.

2. Samuelova 12, 3.

Pozn. - Za to bohatí měli číše nádherné, zlaté, stříbrné a j. (1. Mojžíšova 40, 11.; Jeremiáš 35, 5.; 1. Mojžíšova 40, 2.). O nádobách

kožených anebo koží potažených je v bibli často zmínka. Na východě se voda nosí v měchu. Forma malých číši volena podle vzorů přírodních. Prováděna slohem prostým i uměleckým. Flaše jsou nádoby, do nichž nalévali víno pro delší cestování.

*

Nebývalo zvykem klásti číšky na stůl; Josef vykládáje vězňům sen, praví:

A já maje koflík Faraonův v ruce své, bral jsem hrozny, a vytlačoval je do koflíka Faraonova, a podával jsem koflík Faraonovi do rukou.

1. Mojžíšova 40, 11. - 13. - 21.

Nesmírné ceny bylo nádobí v chrámě jeruzalémském, které vzal babylonský král Nabuchodonosor do Babylona:

Nadto všecky nádoby krále Šalamouna, jichž ku pití užívali, byly zlaté, a všecky nádoby v domě lesu Libánského byly ze zlata nejčistšího. Nic nebylo od stříbra, aniž ho sobě co vážili ve dnech Šalomounových.

1. Královská 10, 21.

*

Josef se dal svým bratřím poznat, obdaroval je obilím a poručil správci, aby dal nejmladšímu bratru Benjaminovi tajně do pytle s obilím stříbrnou číši, kterouž pak v pytli našel, když je přiměl k návratu:

Zdaliž to není ten koflík, z kteréhož pije pán můj? A z tohoť on jistým zkušením pozná, jací jste vy. Zle jste učinili, co jste učinili (1. Mojžíšova 41, 38. - 39.).

1. Mojžíšova 44, 5.

Nábal odmítl posly Davidovy. Jeho žena Abigail šla sama Davidovi a jeho družině vstříc, -

a vzala dvě stě chlebů, dvě kožené láhvice vína, a pět ovcí připravených, a pět měr pražmy, a sto sušených hroznů, a dvě stě hrud fíků sušených, a vložila to na osly.

1. Samuelova 25, 18.

Pozn. - Pražma = klasy ještě nevyschlé, upražené na ohni; pražené zrní se mlelo na mouku. Kožené láhvice = měchy nebo flaše, kůží obalené.

★

Osvědčení pomsty nad Judskými:

Když pomrou velicí i malí v zemi této, nebudou pochováni, aniž kvíliti budou nad nimi, aniž se zřeží, aniž sobě lysiny zdělají pro ně. Aniž jim dají jísti, aby v truchlivosti potěšovali jich nad mrtvým, aniž jich napojí z číše potěšení po otci neb matce jejich.

Jeremiáš 16, 6. - 7.

Pozn. - Číše potěšení jest výraz obrazný; právě tak kalich utrpení, kalich vášnivosti; pít kalich smrti (umírati) atd.

★

Vrátivším se z Babylona udělena různá zaměstnání:

Z nichž opět někteří postaveni byli nad nádobami jinými a nade všemi nádobami posvátnými a nad bělí, vínem, olejem, kadidlem a vonnými věcmi.

1. Paralipomenon 9, 29.

Ustanovení Eliakima, který bude otcem domu Judova a Davidova:

I zavěsí na něm synové a dcery všecku slávu domu otce jeho, všecko nádobí, i to nejmenší, z něhož se pije až do všech nádob vinných (džbánků).

Izaiáš 22, 24.

★

Při přenesení truhly Boží David plesá a žehná lidu:

Dal tak všemu lidu a všemu množství Izraelskému, od muže až do ženy, jednomu každému jeden pecník chleba a kus masa, a vína láhviči jednu.

2. Samuelova 6, 19.

Pozn. - Truhla = archa Hospodinova (archa úmluvy) slavnostně přenesena z domu Abinadabova na Sion.

★

Hříchy Moábských a proroctví proti nim:

Protož aj, dnové jdou, dí Hospodin, že pošli na něj ty, kteříž vpády činí, a zajmou jej, sudy pak jeho vyprázdní, a nádoby jeho roztříští. I zahanben bude.

Jeremiáš 48, 12.

★

Ani měchy neunikly pozornosti apoštolů, jak vidíme v tomto podobenství o uchování vína. A kdo okusil staré, nežádá už nové víno:

37. A nikdo nedává mladé víno do starých měchů, sic nové víno roztrhne měchy, ono samo se vyleje a měchy přijdou na zmar.

38. Ale nové víno třeba nalíti do nových měchů.

39. Nikdo pak, kdo se napil starého vína, nechce nového, ale řekne: staré je dobré!

Lukáš 5, 37. - 39.

Pozn. - Smysl je tento: nebylo by účelno, aby starozákonní obřady a formy, které byly stanoveny pro jeden národ, byly ponechány i v Novém zákoně, který je určen pro všechny národy. Do starých nádob nemá se liti nové víno, neboť jeho síla roztrhla by měch; v novém měchu, jenž více vzdoruje, se víno uleží a bude lépe chutnati.

V. 39: Ježíšovým odpůrcům, kteří se vžili do starozákonních zřízení. Uvyknuvše jim, nechtějí přijímati nových forem v domnění, že staré jsou dokonalejší. Mat. 9, 17.; Mar. 2, 22.

*

Anna odchovala Samuela:

Potom, když ho odchovala, vedla jej s sebou, se třmi volky a jednou efi mouky a nádobou vína, i uvedla jej do domu Hospodinova v Sílo.

1. Samuelova 1, 24.

Pozn. - Odchovala = odstavila. - Efi asi 20 l.

Samuel pomazav Saula na krále izraelského, pravil mu, že potká cestou k rovině Tábor tři muže vstupující k Bohu do Bethel, -

jeden nesa tři kozelce, druhý nesa tři pecníky chleba, a třetí nesa láhvici vína.

1. Samuelova 10, 3.

Pozn. - Ti tři muži šli do Bethelu, kde byla svatyně, obětovat. Pecníky = placky, láhvice = měch, nebo nádoba potažená koží.

*

Stěhuje se, odnesl zajatý lid z Babylona do Jeruzaléma:

9. Medenic zlatých třidceti, medenic stříbrných tisíc, noží devětmecítma.

10. Koflíků zlatých třidceti, koflíků stříbrných prostějších čtyři sta a deset, nádob jiných na tisíce.

★

Král Artaxerxes dal knězi Ezdrášovi plnou moc, aby vzal sebou z Babylona lid, Lévitů a kněze, kteří by se dobrovolně hlásili k návratu do Jeruzaléma; učinil v Judsku pořádek a přinesl dary, stříbro, zlato a obětní potřeby. A přikázal všem strážcům veřejné pokladny, aby Ezdrášovi, jenž byl pověřen obstaráváním služeb, bylo na požádání vydáno až do sta centnéřů stříbra, -

a až do sta měr pšenice, a až do sta sudů vína, a až do sta tun oleje a soli bez míry. Ezdráš 7, 22.

Pozn. - Centnéř = hřivna, která měla v době perské asi 34 kg stříbra, tedy 100 hř. = 3.400 kg.

Běda vám pokrytci, zákoníci a farizeové:!

Vyčistíte zevnějšek číše a talíře, ale uvnitř jsou plné vašeho lupu a nestřídmosti. Slepý Farizeji! Napřed vyčistit vnitřek číše, a pak bude čistý také její zevnějšek. Matouš 23, 25. - 26.

Pozn. - Farizeové = působili původně podle zákona Božího, ale pak se povznesli nad lid, jemuž vnucovali svoje názory. Ježíše neuznávali za Mesiáše a usilovali o jeho život. I dobré skutky vykonané bližním vytýkali věřícím; nepokládali však za hřích podplácení a odsuzování nevinných. Kněží a zákoníci byli sdruženi ve veleradě.

★

Užívej rozumně mladosti:!

Raduj se tedy mládenče, v mladosti své, a nechť tě obveseluje srdce tvé ve dnech mladosti tvé, a

chod po cestách srdce svého, a podle žádosti očí svých, než věz, že tě s tím se vším přivede Bůh na soud.

Anobrž odejmi hněv od srdce svého, a odvrát zlost od těla svého; nebo dětinství a mladost jest marnost.

Kazatel 11, 9. - 10.

Pozn. - Přijdou dnové zlí a léta, v nichž nebudeš míti zalíbení: nakřiví se silní muži (nohy), zatmí se ti, kteří se dívají z oken (oči), klepání mlýna ztichne (hlas), umlkne ptačí píseň (zpěv) a dvěře na ulici se uzavřou.

Proto, mládenče, pamatuj již v mládí na Boha:

prvé než se přetrhne provaz stříbrný, a než se rozrazí číše zlatá, a roztříští se věderce nad vrchovištěm, a roztrhne se kolo nad studnicí.

A navrátí se prach do země, jakž prvé byl, duch pak navrátí se k Bohu, kterýž jej dal (1. Mojžíšova 3, 19).

Kazatel 12, 6. - 7.

Pozn. - Všecko je marnost. Nejkrásnější výklad tohoto poučení zdá se býti tento: přetržený provázek je niť života, číše zlatá je pohár, ze kterého jsme pili jiskrné víno; a nad studnicí života visí zpuchřelý okov a nalomené kolo.

Jiní vidí v číši lampu (lebku), ve světle mozek, v provaze míchu, ve věderci břicho, ve vodě krev. Poruší-li se činnost těchto ústrojí - nastane smrt.

★

Chytráci Gabaonští vypravili posly k Jozuovi, aby s Izraelskými uzavřeli smlouvu; předstírali, jakoby přišli z dalekých krajín. Smlouva uzavřena, ale když obelstění vyšlo na jevo, dáni Izraeli do služeb. Nebo odšedše, -

ukázali se, jako by z daleka poslové byli, a vzali pytle staré na osly své, a kožené láhvice vinné vetché, zedrané a zašíváné.

A tyto kožené láhvice vinné nové byly, když jsme je naplnili, a již hle, potrhané jsou. Jozue 9, 4. - 13.

Pozn. - Kožené láhvice = měchy, které se nerozbíjejí a voda nebo víno se v nich rychle nezahřívá.

*

Sv. Pavel Timoteovi: »Odstup od nepravosti každý, kdo vyslovuje jméno Páně:«

Ve velikém domě jsou nádoby nejen zlaté a stříbrné, ale také dřevěné a hliněné; jedny pro čestné, druhé pro všední užívání. Očistí-li se kdo od všednosti, bude nádobou pro čestné používání: Bude posvěcený, užitečný hospodáři, připravený ke všem dobrým skutkům.

2. Timoteovi 2, 20.

*

Na radu Hospodinovu pomazal Samuel Davida na krále. Saul posílá k Izai pro Davida, který jest při stádu:

Tedy Izai vzal osla, chléb a nádobu vína a kozelce jednoho, a poslal po Davidovi synu svému Saulovi.

1. Samuelova 16, 20.

Pozn. - Saul si Davida oblíbil a když byl znepokojován »zlým Duchem Božím«, David ho svou hrou na harfu obveseloval.

*

Ezechiáš byl bohatý a věhlasný muž:

A měl špižírny pro úrody obilí, mstu, oleje i stáje pro všeliká hovada a chlévy pro dobytek.

2. Paralipomenon 32, 28.

★

Špižírny bývaly stavěny blízko domů i na vinici a byly zahřívány, aby stejnoměrným teplem zachovaly obsah měchů nebo větších amfor. - Též na plochých střechách ukládáno víno. Směrodatným bylo vždy podnebí.

O uskladnění ve sklepech je jen několik zpráv, z nichž soudíme, že sklepů bylo málo a vína většinou ohromné množství:

David dal Šalomounovi synu svému formu síňce i pokojů jejich, a sklepů i paláců a komor jejich vnitřních (2. Mojžíšova 25, 9.).

1. Paralipomenon 28, 11.

★

Roboám stavěl opevněná města v Judsku, Betlém, Gát, Betsur a j.:

A když upevnil města hrazená, osadil v nich knížata, a zdělal špižírny k potravám, k oleji a vínu.

2. Paralipomenon 11, 11.

Pozn. - Sloužily tedy i špižírny k uskladnění vína.

★

O správcích dvanácti pokolení a jiných důvěrnících Davidových:

A nad dělníky vinic byl Semeiáš Ramatský, a nad úrodami z vinic i nad sklepy vinnými Zabdi Sifmejský.

1. Paralipomenon 27, 27.

Pozn. - Z rozsáhlých královských usedlostí a vinic (olivovní, fíkoví a špižíren na olej) - vytěžila správa nesmírné bohatství, proto byl i výtěžek z vína velmi důležitou složkou hospodářskou (2. Paralipomenon 26, 10.).

★

Rozvoj vinařské kultury vyžadoval, aby se vínem zabývala spousta lidí nejrůznějších povolání. Byli to především správci, králi pověřeni, úředníci, číšníci, šenkýři, vinaři, štěpaři a lid dělnický pracující ve sklepech a na vinicích. - Proto vnikal i do veřejnosti hospodářský význam vína.

Při stole obsluhovali služebníci (před pánem státi = sloužit). Při velkých hostinách byli i hlasatelé jako v antickém starověku:

Tedy mluvil nejvyšší šenk Faraonovi takto: Na provinění své rozpomínám se dnes.

1. Mojžíšova 41, 9.

Pokorná modlitba proroka za lid izraelský, který hřešil.

Prosím, ó Hospodine, nechť jest nakloněné ucho tvé k modlitbě služebníka tvého a dej šťastný prospěch služebníku svému dnes, nakloně k němu lítostí člověka toho. Já pak byl jsem šenkéřem královským.

Nehemiáš 1, 11.

★

Příjezd královny ze Sáby k Šalomounovi. Protož -

uzřevši moudrost Šalomounovu, též pokrmy stolu jeho i sedání a stávání služebníků přisluhujících jemu i roucha jejich, šenkýře také jeho, i stupně, kterýmiž vstupoval k domu Hospodinovu, zděsila se náramně.

1. královská 10, 4. - 5.

Farao spokojen s výkladem snů, připravil svým zaměstnancům hostinu a povýšil je:

Tedy stalo se v den třetí, v den památný narození Faraonova, že učinil hody všem služebníkům svým; i počítal hlavu vladaře nad šěňky, i hlavu vladaře nad pekaři, mezi služebníky svými.

1. Mojžíšova 40, 20.

Pozn. - I počítal = povýšil.

★

Izaiáš zvěstuje radost kvílícím Sionským:

Nebo postaví se cizozemci a pásti budou stáda vaše a synové cizozemců oráči vaši a vinaři vaši budou.

Izaiáš 61, 5.

★

Judský král Uziáš zvelebujel zemědělství:

Vystavěl také věže na poušti a vykopal studnic mnoho, protože měl mnoho stád, oráče tolikéž, vinaře po horách i na místech úrodných.

2. Paralipomenon 26, 10.

Pozn. - Věže strážné a na hlídání.

★

○ Božích pokutách lidu Judskému:

10. *Zpustlo pole, kvílí země, proto že vyhubeno obilé, vyschl mest, olej zhynul (Amos 1, 2.).*

11. *Stydí se oráči, kvílí vinaři ... nebo zahynula žeň polní:*

12. *Vinný kmen usechl, a fík usvadl, strom zrna-
tých jablek; též i palma i jabloň, všecko dříví
polní poschlo, a že odňato potěšení od synů
lidských.*

Joel 1, 10. - 12.

Pozn. - Stydí se, protože vinný kmen uschl. Podobných narážek je v biblických kapitolách velmi mnoho. Všechny vyznívají zahořklým tónem trestů za hříchy lidské: Pošlu anděle s nebe, aby pošlapali révu. Pres je plný, džbány přetékají. Čas vinobraní přišel t. j. čas potrestání, protože zkaženost lidská je už bezmezná.

★

Jeruzalém dobyt Babyloňany, lid odveden do zajetí, kde vzpomínal u vod na svou vlast:

*Toliko něco chaterného lidu země zanechal Nebu-
zardan, hejtman nad žoldnéři, aby byli vinaři a
oráči (2. král. 25, 12.)*

Jeremiáš 52, 16.

★

*Ještě štěpovati budeš vinice v horách Samařských,
štěpovati budou štěpaři i jísti.*

Jeremiáš 31, 5.

Pozn. - Až přijde zákonný čas. - 3. Mojžíšova 19, 23. a 5. Mojžíšova 20, 6.

★

Nešlechetnost Jeruzalémských a hrozby. Před vpádem Babylonských:

*Mnozí pastýři zkazí vinici mou, pošlapají podíl
můj, podíl mně velmi milý obrátí v poušť nejhroz-
nější.*

Jeremiáš 12, 10.

Pozn. - Vinice = církev.

O výměnném obchodu vínem:

Damašští kupci, pro množství věcí tvých řemeslně udělaných, kupčili ve množství všelijakého zboží, ve víně chelbonském a vlně bělostkvoucí.

Ezechiel 27, 18.

Pozn. - I víno chelbonské (poblíž Damašku) bylo velmi vyhledáváno a vyváženo hlavně do Tyru.

VI.

O víně a moštu

*všeobecně, o jeho opojných, zdravotních
a sociálních důsledcích*

V bibli nejsou jen slova, ale i činy a život jednoho z nejstarších národů Starého a Nového zákona; líčení tohoto života, zvyků, zákonů, dějin a osudů, jež se osnovaly při víně, jest nejen nevyčerpatelným zdrojem poučení a poznání nejen národa Izraelského, nýbrž i skoro všech národů v tehdejší době s ním sousedících. - Jejich kultury se navzájem prolínaly obchodním stykem, válkami, vítězstvími, porobou, náboženstvím a bojem proti modlářství, kterým byli Izraelští přes přísné zákony Mojžíšovy stále ohrožováni.

Pojmenování vín a moštu bylo tenkrát ustáleno. Různé odstíny jsou v překladech nahražovány prostě vínem nebo moštem. Toto nedostatečné vystižení druhů a odrůd vína nevádí většinou vysvětlení různých rčení, podobenství a přirovnání.

Víno jmenovalo se jajin (arménsky vino, latinsky vinum, řecky oinos). Kromě zdomácnělého názvu jajin měli Izraelité ještě jiné poetické výrazy, jako chemer (vykvašené, vystálé víno) a sobe (strojené). Šorék je nejlepší mok z ušlechtilé révy. Mnozí tvrdí, že to bylo víno z červených hroznů, jiní že bylo lisováno z hroznů bezsemenných.

Pěstění červených a modrých odrůd převládalo. Červené víno opěvováno jako hroznová krev.

Mošt nazýván asis a tiroš. První vztahuje se na všechno ovoce, tiroš je čerstvý mošt z hroznů před i po kvašení, tedy mladé víno. Mošt byl kvašen ve sklepích a špižárnách, vystavených nad zemí; pil se sladký nebo ještě na kvasnicích (řezák), aniž byl přeléván z nádoby do nádoby. Proto také ne-

podléhala jeho chuť a vůně větším změnám (Jeremiáš 48, 11.).

Mošt zaujímá právě tak důležité místo v bibli jako víno. Mnoho hesel čteme tam o skutečně dobrém moku a mnoho se o něm mluví obrazně.

Není pochyby o tom, že víno bylo již několik tisíciletí známo v Egyptě, Syrii, Foenicii a v Persii. K těmto zemím družila se - podle zpráv bible - i Palestina asi dva tisíce let později; ve skutečnosti již dříve.

Všichni ve Starém i Novém zákoně se zastávali střízlivého požitku vína nemohouce odolati tomuto svatému a do duší všech vžitého daru země. Říkáme proto, že víno je dar Boží. Ani při obědě méně zámožného žida nescházelo víno.

Když Jakob lstí obdržel požehnání (od Izáka), které příslušelo prvorozenému Ezauovi;

25. řekl (Izák): Podejž mi, ať jím z lovu syna svého, aby tobě požehnala duše má. Tedy podal mu, a on jedl. Přinesl mu také vína a on pil.

Izák ucítiv vůni roucha Jakobova požehnal mu, řka:

27. Pohleď, vůně syna mého jest jako vůně pole, jemuž požehnal Hospodin.

28. Dejž tobě Bůh z rosy nebeské, a z tučnosti (úrody) zemské, i hojnost obilé a vína. Židům

11, 20.

1. Mojžíšova 27, 25. - 28.

Staří vůdcové národa izraelského spatřovali ve víně původ božský: proto mu připisovali zvláštní moc a užívali ho k uctění Boha při obětech a náboženských úkonech. Víno bylo živelnou radostí a těшитelem v dobách zlých, a když vína nebylo, projevil se jeho nedostatek i v poklesu kulturní úrovně

národa; víno se stalo součástí zákonů, jež dal Izraelským Mojžíš, proroci a apoštolové Nového zákona; jeho moc působila tak hluboce na hříšný a modlářstvím prosycený život Izraelských, že trest a zákaz budil hrůzu v obyvatelstvu.

Kromě hrozeb, jichž zvláště užíval Mojžíš, volili si proroci a v Novém zákoně i Ježíš víno, vinici a vinný kmen k obraznému vyjadřování, poněvadž lid byl příklady z veřejného života velmi přístupným způsobem poučován a porozuměl snáze těmto přirovnáním.

Radost vinařů a šlapačů vína rozléhala se po krajině, když byla velká sklizeň, ale když nebylo slyšet jejich výskání, bylo zle a proroci zmocnivše se zarmouceného lidu, obvinili jej, že Hospodin zapomněl na ně pro nevděčnost a modlářství.

Velká část lidských úkonů byla oslavována číší vína. A jako dnes připíjelo se i tehdy vínem na zdraví přátel. Nejen veselí, ale i smuteční nálada se zapíjela vínem. Vzpomínka na zemřelé zdůrazňována úlitbou vína. Narození, náboženské obřady (oběti), válečná vítězství, svátky a jiné příležitosti byly doprovázeny cinkotem pohárů. Víno si vyžadovala i pravidelná denní potřeba.

Víno bylo pomocníkem i prostředníkem v konání dobrých i špatných skutků, bylo zdrojem blahobytu i zničení. - Bylo vychovatelem svědomitých povah, které se nedaly svést z klidné hladiny života. Bylo i vítězem nad slabochy, kteří se mu oddávali z chvilkových nálad, aby zapomněli na soužení a trápení; a protože tyto tak lehce nemizely, zůstalo víno pá-nem, ovládajícím toto slzavé údolí.

★

Dejte víno těm, jejichž duše je ztýrána hořkostí chudoby, aby zapomněli na své utrpení:

Dejte nápoj opojný hynoucímu, a víno těm, kteříž jsou truchlivého ducha (Matouš 27, 34.), ať se napije, a zapomene na chudobu svou, a na trápení své nezpomíná.

Přísluví 31, 6. - 7.

*

Mošt a vína určená k pití nevyhovovala vždy vybíravým jazykům izraelským; proto se mísila s vodou a kořenila různými aromatickými přísadami, aby byla chutnější a trvalejší. Tento zvyk převzali od sousedních národů a později od Řeků a Římanů. Vína s kořenými přísadami nazývá bible strojenými. Taková vína odolávala lépe nákazám; i přimísení nejrozmanitějších voňavek bylo u všech východních národů zvykem. O tom svědčí obrazy na vázách a nádobách a ohlasy v básních Homérových a v satirách Horatiových.

Vína s kořenými a jinými přídávky byla podle bible »strojená a opojná«. K těmto patří předně opojný šekar (sikéra), který i s jinými míchanými víny nutno od přírodních vín rozlišovat. Vyráběl se z datlí, které byvše v teplé vodě rozmočeny a vylisovány, dávaly dobré víno. Tímto vínem balsamovali i mrtvoly. K dlouhé řadě vín připravovaných přimísením semen, kořínků a j. druží se i víno myrhové, palmové (z datlí), víno z granátových jablek a medu, víno s octem, ysopem, zlučí, pelyňkem a mnoho jiných vín opojných. O slavnosti pesah byl zvláštní pochutinou charoset z fíků, mandlí a jablek rozvařených ve víně.

Sladká vína připravovali z rozinek sušených na slunci; potom byly rozinky vloženy do vody a když nabotnaly, byly vylisovány.

Ještě sladšími stala se tato vína silně vonícími přísadami z rostlin a minerálních látek; proto se za ně také více platilo.

Dobré víno muselo míti - jako dnes - všechny ctnosti:

vůni, barvu a chuť. Pro znalce vína byly ještě jiné rozdíly, hlavně však byl směrodatný jeho původ.

Falšování vína je jistě tak staré jako víno samo. Falšovala nebo napodobovala se jen dobrá, známá vína; k bohoslužebným úkonům bylo určeno pouze přírodní víno.

Rozšíření a zdomácnění vína se projevilo i na palestinských mincích, jež byly ozdobeny hrozny nebo révovými listy. Známé jsou zvláště mince Ananiášovy, jenž byl izraelským veleknězem v 1. století po Kr. a mince Eleazarovy. Z doby první vzpoury národa pocházejí mince s nápisem »Svoboda Izraele«, mince asmonejské a velká řada jiných.

Zápasníci zdržovali se v čas tréninku - aspoň 10 měsíců - vína a žen; v této výcvikové době jedli pouze lehká a snadno stravitelná jídla.

Kristus při poslední večeři měl v kalichu přírodní červené víno. Dnešní mešní víno je bílé a není bez zajímavosti, proč muselo původní červené víno ustoupit bílému? Snad citelným úbytkem pěstění červených vín ve středověku? Na počátku středověku se vyváželo z Palestiny většinou bílé víno a doposud se tam též pěstuje.

Máme mnoho dokladů o tom, že s rozmachem křesťanského náboženství nabývala důležitosti i vinařská kultura, šířící se do evropského severozápadu - Francie, Španělska, Německa a k nám.

★

Bible kárá pijany, shovívavě napomíná ke střídmosti a litujíc trpících radí k moudrému rozptýlení po těžké práci:

A tak chválil jsem veselí, protože nic nemá lepšího člověk pod sluncem, jediné, aby jedl a pil, a veselil se, a že to pozůstává jemu z práce jeho ve

dnech života jeho, kteréž dal jemu Bůh pod sluncem. (Kap. 2, 24.; 3, 12. 22.) Kazatel 8, 15.

Pozn. - Víno rozveseluje srdce živých; pod sluncem není nic lepšího pro člověka, leč jídlo, pití a radost z dobré práce.

★

Ač i to, když všeliký člověk jí a pije, a užívá dobrých věcí ze všelijaké práce své, jest dar Boží.

Kazatel 3, 13.

★

Hříšníci doufajíce, že smrt učiní brzo všemu konec, odávali se rozkoším. Bezbožný názor hříšníků v pijácké písni:

Drahým vínem a mastmi naplníme se: a ať nemine nás květ času.

Moudrost 2, 7.

Pozn. - Květ času = než uplyne mladost. - U Řeků mazali se hodovníci voňavkami.

★

Proroctví o království Kristově:

Přivedu také zase zajatý lid svůj Izraelský, a budou štěpovati vinice, a píti víno jejich, nadělají i zahrad, a jísti budou ovoce jejich.

Amos 9, 14.

★

Slonům pak ukazovali víno červené a moruší, aby je zdráždili k boji.

1. Makkabejská 6, 34.

★

Pohrůžka Moábským, Judským a Izraelským:

Ale vy jste napájeli Nazarejské vínem, a prorokům jste zapovíдали, řkouce: Neprorokujte! Amos 2, 12.

Pozn. - Nazarejští totiž nepili vína.

★

Připomenutí hříchů lidu:

A na oděvu zastaveném klanějí se při každém oltáři, a víno pokutovaných pijí v domě bohů svých.
Amos 2, 8.

★

Obvinění pánů samařských z přepychu a z hříchů; zpívají bezstarostně k loutně jako David, -

pijí z bání vinných a drahými mastmi se maží, aniž jsou čitelní bolesti pro potření Jozefovo.
Amos 6, 6.

Pozn. - Nemají žádného soucitu a nedbají, že království Izraelské bude zničeno.

★

Proroctví o vysvobození:

Hospodin zástupů chrániti bude lidu svého, aby zmocníce se kamením z praku, jedli a pili, pokřikující jako od vína, a naplní jakož číši tak i rohy oltáře.
Zachariáš 9, 15.

Pozn. - Vítězství Izraelských zaplatí krví, která poteče jako víno.

★

Ohlášení pomsty Boží správcům lidu a lítost nad nimi:

I budou Efraimští jako silný rek, a veseliti se bude srdce jejich jako od vína. I jejich synové vidouce to, rozveselí se, a zpleše srdce jejich v Hospodinu.

Zachariáš 10, 7.

*

Danielovo kvílení a půst, aby v pokoře poznal různé věci, kterých v dřívějších viděních nechápal:

Pokrmu pochotného jsem nejedl, ani maso, ani víno nevešlo do úst mých . . . aniž jsem se mastí mazal, až se vyplnili dnové tří téhodnů.

Daniel 10, 3.

*

Rozkoš a veselí neuspokojí člověka:

1. *Řekl jsem opět srdci svému: Nuže nyní zkusím tě ve veselí, užívejž dobrých věcí. A hle, i to marnost.*
2. *Smíchu jsem řekl: Blázníš, a veselí: Co to děláš?*
3. *Přemýšloval jsem v srdci mém, abych povoloval u víně tělu svému, srdce však své spravuje moudrostí, a přidržel se bláznovství dotud, až bych zkusil, co by lepšího bylo synům lidským, aby činili pod nebem v počtu dnů života svého.*
24. *Zdaliž není to chvalitební při člověku, jísti a píti a učiniti životu svému pohodlí z práce své? Ač i to také viděl jsem, že z ruky Boží pochází (kap. 3, 12. - 18. a 8, 15.).*

Kazatel 2, 1. - 3. - 24.

Pozn. - Víno = rozkoš, požitek. - Povolovati u víně = zdržovati

se hodování, opilství a životní rozmařilosti a rozumně uvažovati o lepší budoucnosti člověka.

*

O soutěži pážat Daria I. (Apokryf):

5. *Tři osobní strážci dali Dariovi pod podušku tři pojednání: Co má největší moc? Potom žádali krále, aby rozhodl, které pojednání je nejmoudřejší.*
10. *První napsal: Největší moc má víno. Druhý: Největší moc má král. A třetí: Největší moc má žena; ale všechno překonává pravda.*
13. *Když se král probudil a přečetl jejich úvahy, svolal všechny velmože perské i médské, vojévůdců a místodržitele, aby pronesli svá dobrozdání o pojednáních strážců.*
17. *Předvolaní strážci vysvětlovali slavnému shromáždění moc vína. První pravil: Víno obluzuje všem lidem rozum. Působí, že stejný rozum má král i sirotek, nevolník i svobodný, chudák i boháč. Každou mysl obrací v radost a veselí; zapomínáme na zármutek a na dluhy. Všecka srdce z něho bohatnou, člověk zapomíná na krále i na satrapy a bohatstvím ducha jásá. - Když lidé pijí, nedbají, aby se líbili přátelům a bratřím, ale za nedlouho tasí meče. Když pak z vína vystřízliví, nevědí, co učinili. Ó muži, nemá víno největší moc, když nutí k takovému jednání?*

Druhý strážce obhajuje své podání o moci krále a třetí přednesl nadšenou řeč o ženách, které rodí a vychovávají ty, kteří pěstují révu, z níž

je víno. Nic není na světě, co by nebylo hříšným: i víno, i král, i žena a všechny skutky její. A král i jeho společníci uznali, že tento strážce byl nejmoudřejší.

Ezdráš 1, - 4, 5. - 17.

★

Daniel s třemi druhy přijat ke dvoru krále Nabuchodonozora, kde žádají rostlinnou stravu:

- 5. I nařídil jim král odměřený pokrm na každý den ze stolu královského, i vína, kteréž on sám pil, a aby je tak choval za tři léta, a po dokonání jich, aby stávali před králem.*
- 8. Ale Daniel uložil v srdci svém, aby se nepoškrňoval pokrmem ze stolu královského, a vínem, kteréž král pil. Pročež hledal toho u správce nad dvořany, aby se nemusel poškrňovati.*
- 16. Protož služebník brával ten vyměřený pokrm jejich a víno nápoje jejich, a dával jim vaření.*

Daniel 1, 5. - 8. - 16.

Pozn. - Správce vyhověl Danielovi a po desíti dnech byly tváře mláďenců krásnější než těch, kteří jídali se stolu královského. - V. 8; Chaldejští pohané jídali pokrmy Židům zákonem zapovězené.

★

Jak se chovati k ženám a lidem:

S cizí ženou, která jest za mužem, nesedej a nehádej se s ní při víně, aby snad duše tvá nenaklonila se k ní, a duch tvůj přišel by k zániku.

Víno nové je přítel nový; když sestará, s chutí je píti budeš.

Sirach 9, 10. - 13.

Pozn. - V. 10: jest za mužem = má muže - a duch tvůj = náruživostí svou. V. 13: Časem se víno lepší a přítel dlouholetý je vždy oddanější a hledanější.

★

O víně a o ženách:

Víno a ženy svádí moudré, a kdož se přidrží nevěstek, nevážný jest.

Sirach 19, 2.

Pozn. - Moudré = od Boha, víry a ctnosti.

★

Nechtěj být silnější než víno:!

Na víno nevzmužuj se, neboť mnohé na zahynutí přivedlo víno.

Sirach 31, 29.

Pozn. - Nevzmužuj se = nepobízej těch, kdož mají víno rádi. (2. Samuelova 13, 28.)

★

Zjevení sv. Jana líčí neštěstí, která postihnou lidstvo. On je svědkem tohoto zjevu: Beránek otevírá knihu zapečetěnou sedmi pečetěmi:

Když otevřel třetí pečeť, uslyšel jsem třetí bytost volati: Pojd'. Pohleděl jsem, a hle, »uraný kůň«, a ten, jenž na něm seděl, měl v ruce váhy. Z prostředku bytosti jsem uslyšel jako hlas volající: Mírka pšenice za denár, a tři mírky ječmene za denár; ale oleji a vínu neškod.

Zjevení 6, 5. - 6.

Pozn. - Tento jezdec přináší drahotu obilnin, znamením je váha, neboť v čas bídy a hladu je chléb vzácný a váží se; náhradou za to

měla být velká úroda vína. Tato okolnost byla potvrzena později podle lidových podání Pliniem a Martialem.

Mírka = něco přes litr (denní dávka pokrmu).

Denár = 4 g stříbra, tedy vysoká cena (8.00 Kč).

Vína a oleje má jezdec šetřiti, protože se mohou prodati a koupiti za ně jiné pokrmy.

*

Judští zanedbávají dostavění chrámu. Prorok připomíná pokuty:

Sejete mnoho, shromažďujete málo; jíte, ale nebýváte nasyceni, pijete, ale neuhašujete žízně, obláčíte se, ale žádný nemůže se zahříti; a ten, kdož sobě mzdu shromažďuje, shromažďuje ji do pytlíka děravého.

Aggeus 1, 6.

Pozn. - Prorok vysvětluje neúrodu tím, že lid se stará víc o sebe a své přepychové domy, než o dostavění chrámu.

*

V druhém roce panování krále Daria vyzval Hospodin zastupů proroka Aggea, aby se optal kněží na zákon, řka:

Ej, kdyby někdo nesl maso svaté v křídle sukně své, aneb dotkl by se křídlem svým chleba, neb vaření, neb vína, neb oleje, neb jakéžkoli krmě, zdali bude posvěcen?

I odpověděli kněží: Nikoli.

Tedy řekl Aggeus: Jestliže někdo jsa nečistý od těla mrtvého, dotkl by se něčeho z těch věcí, bude-li nečistý?

I odpověděli kněží: Nečisté bude.

(3. Mojžíšova 5, 2. a 11, 24. - 36. - 39.)

Aggeus 2, 13. 14.

Pozn. - Otázky Aggeovy a odpovědi kněží nejsou ničím novým. Mojžíš v 3. knize pokládá za nečistého toho, kdo by se nevědomky dotkl nějaké mršiny a v kapit. 11. vymezuje přesně rozdíl mezi živočichy čistými a nečistými. I sv. Pavel varuje v 2. epistoře Korintským 6, 18., aby se nedotýkali věcí nečistých a vybízí k očistění od každé poskvrny tělesné a duchovní. Varování bylo moudrým opatřením; v něm vězí hluboký smysl opatrnosti. Nákaza dotekem mrtvol mohla by vzniknouti i na »svatém« mase, t. j. obětním nebo jako desátek darovaným a rozšířila by se. Poblouzení vínem mohlo by býti jednou z příčin. Již pohled na mrtvolu - podle tehdejšího vědění - mohl způsobiti rozklad, protože věřili, že tento se přenáší z uhynulých na živé. Tato rozkladná síla rovná se na př. účinku nůžek, které u Samsona znamenaly zbavení mužnosti.

V křídle = v podolku.

*

Obvinění Izraelských z hříchů:

Smilství a víno a mest odjímá srdce. Ozeáš 4, 11.

Pozn. - Odjímá srdce = rozum. Snižuje člověka, jeho mravní hodnotu a duševní činnost. »Vino a ženy přivádí moudré k pádu a chytré k trestu«. Po víně uvádí prorok ještě mošt (Airoš); zdá se, že oba výrazy se přísně nerozlišovaly.

*

Judita utála Holofernovi hlavu:

Tu vešel Vagas k Juditě a řekl: Neostýchej se dobrá děvo vjíti k pánu mému, abys jedla s ním a pila víno s veselím.

Judita 12, 12.

*

Komu běda? Komu červenost očí? Těm, kteří vyhledávají víno a opojné nápoje:

31. Nehleď na víno rdící se, že vydává v koflíku záři svou, a přímo vyskakuje.

33. *Oči tvé budou hleděti na cizí, a srdce tvé mlu-
viti bude převrácené věci,*
34. *a budeš jako ten, kterýž spí u prostřed moře,
a jako ten, kterýž spí na vrchu sloupu bárky.*

Přísloví 23, 31. - 34.

Pozn. - Nehleď na víno, abys jeho září nebyl sveden k pití a ne-
podlehl jeho lákajícím svodům. A ke konci praví piják: i kdyby mne
tloukli, neobrátil mne, až vystřízlivím, budu pít zas.

★

Šalomoun varuje před bezbožností. Bezbožným hrozí pád,

*proto že jedí chléb bezbožnosti, a pijí víno loupeží.
Ale stezka spravedlivých jako světlo jasné svítí až
do pravého dne.*

Přísloví 4, 17. - 18.

★

Hospodin hrozí nepřátelům lidu svého tresty, protože -

3. *o lid můj metali los a dávali mládence za ne-
věstku, mladice pak prodávali za víno, aby
pili.*
13. *Přičiňte srp, nebo uzrálo obilé; sstupte, nebo
plný jest pres, oplývají kádě; mnohá zajisté
jest zlost jejich. (Zjevení 14, 15. - 18.).*
18. *I stane se v ten čas, že hory dštíti budou
mstem, a pahrbkové oplývati mlékem a všickni
potomkové Judští budou plní vody (Amos 9,
13. a Zachariáš 13, 1.).* Joel 3, 3. - 13. - 18.

Pozn. - To je doba zisku a výdělku. V Baruchově apokryfu byla v
době vykupitelské úroda vína znázorněna takto: 100 rév, na každé révě
100 hroznů, každý hrozen má 100 bobulí a jedna bobule dává kor vína
(1 kor = přes 350 l).

Muž milující veselost nuzníkem bývá, a kdož miluje víno a masti, nezbohatne. Přísloví 21, 17.

Pozn. - V bibli se nezapomíná na příjemnosti a vady při pití vína. Jsou uváděny upřímně. Mnoho pijíce zapomínáme na povinnost. Kdo vínko dusí, brzo nouzi zkusí. Opilost připravuje chudobu.

★

Amnon, bratr Absolonův, znásilnil svou sestru Tamar. Absolon dal Amnona při pitce zavraždit:

Přikázal pak byl Absolon služebníkům svým, řka: šetřte medle, když se rozveselí srdce Amnonovo vínem, a řeknu vám: Bíte Amnona, tedy zabíte jej. Posilňte se a mějte se zmužile. 2. Samuelova 13, 28.

Anděl ohlašuje mocným hlasem zkázu Babylona:

Padl veliký Babylon, stal se bydlíštěm démonů a vězením všech nečistých duchů a nenáviděných ptáků, poněvadž z vína jeho necudné vášnivosti pily všechny národy. Kupci země budou nad ním plakati, protože už nikdo nekoupí nákladů zlata, stříbra, šarlatu, nádob ze slonoviny, vonného koření, masti, kadidla, vína a oleje.

Zjevení 18, 2. - 13.

Pozn. - Padl - zkáza je již ve vidění dokonána (minulý čas pro-rocký). Nenávidění ptáci = zpodobení zlých duchů. Ona říše svou necudností (smilstvem, modlářstvím atd.) napájela mnoho národů a všichni pili: tedy prohřešili se. V. 13: líčí nářek králů, kupců, plavců atd. nad pádem Babylona.

★

Soud Boží nad Jeruzalémem:

8. *Odpočine radost bubnů, utichne veselí harfy.
Jeremiáš 7, 34.*
9. *Nebudou pítí vína s prozpěvováním, zhořkne
opojný nápoj pitelům jeho.*
11. *Naříkání bude na ulicích pro víno, zatemněno
bude všeliké veselí, odstěhuje se radost země.*
13. *Nebo tak bude uprostřed země, jako očesání
olivky, jako paběrkování, když se dokoná vino-
braní.*
19. *Rozpadne se země...*
20. *Motati se bude země jako opilý, a přenešena
bude jako chaloupka.* Izaiáš 24, 8. - 20.

Pozn. - V. 11: Víno jest zde míněno jako přirozený zdroj životních radostí. - V. 13: Většina bude zničena a zbudou jen jednotlivci. - V. 19: Dokonání soudu Božího.

*

V tomto a následujícím verši se opěvuje vzájemná láska snoubenců nad víno:

*Jak utěšené jsou milosti tvé, sestro má choti! Jak
vzácnější jsou milosti tvé než víno, a vůně mastí
tvých nade všechny vonné věci.*

Píseň Šalomounova 4, 10.

*

*O, by mne políbil políbením úst svých; nebo lepší
jsou milosti tvé než víno.*

*Uvedltě mne král do pokojů svých, plésati a veseliti
se v tobě budeme, a vychvalovati milosti tvé více
než víno.*

(Podobně 4, 10.).

Píseň Šalomounova 1, 2. - 4.

Pozn. - Tvoje láska jest mi milejší než tvé víno. - Víno je pouhá rozkoš! - Láska tvá je mi nad všecku rozkoš tohoto světa.

★

O pravém bohatství. - Co si v životě oblíbiti?

Víno a hudba obveselují srdce, ale nad obé jest láska k moudrosti.

Sirach 40, 20.

Pozn. - Také: láska milujících se.

★

Cesta ke spáse:

Ej, všickni žizniví, podte k vodám, i vy, kteříž nemáte žádných peněz. Podte, pravím, kupujte bez peněz a bez záplaty víno a mléko.

Izaiáš 55, 1.

Pozn. - Volá k vodám žiznívé, kteří potřebují osvěžení. Kupujte bez peněz = milosti Boží ze zásluh Kristových. Doslovným vysvětlením by se Izaiáš ani dnešním vinařům nezavděčil!

★

I ženy a děti pily víno:

Jednoho pak dne synové a dcery jeho jedli, a pili víno v domě bratra svého prvorozeného.

Job 1, 13.

Pozn. - V. 18 totéž.

★

Píseň Mojžíšova před lidem Izraelským. Hospodin sám -

zprovodil jej na vysoká místa země, aby jedl úrody polní, a učinil, aby ssál med ze skály,

*máslo od krav a mléko od ovcí, a kozly s jádrem
zrn pšeničných, a červené víno výborné aby pil.*

5. Mojžíšova 32, 13. - 14.

★

Když volal Pán k pláči a kvílení, radovali se. Soužení
Judských:

*A aj, radost a veselí vaše zabíjeti voly a bítí ovce,
jísti maso, a pítí víno, a říkati: jezme, píme, nebo
zítra zemřeme, protože nebude vám odpuštěna ta
nepravost, až i zemřete, praví Pán, Hospodin zá-
stupů.*

Izaiáš 22, 13. - 14.

Pozn. - Příznak lehkomyšlného a prostopášného života. Nebude lépe,
dokud se nepolepšíte!

★

*Pomlouvali mne, sedíce v bráně, a písničkou byl
jsem těm, kteříž pili víno.*

Žalm 69, 13.

Pozn. - Rozjařeným pijákům stal se David terčem pomluv a vtipů.
Job 5, 4. a 29, 7.

★

Snoubenec opěvuje přednosti své snoubenky:

*Ústa tvá jako víno výborné, milá pro upřímnost,
působící, aby i těch, jenž spí, rtové mluvili.*

Píseň Šalomounova 7, 9.

★

*Přišel jsem do zahrady své, sbírám mirru svou i
vonné věci své. Jím plást svůj i med svůj, piji víno
své a mléko své. Jezte, přátelé, píte a hojně se na-
píte, moji milí!*

Píseň Šalomounova 5, 1.

Pozn. - Přátelé = svatebčané, s nimiž se chce dělit o rozkoš svatební hostiny. Zahrada = církev, v níž Kristus zve věřící k hostině, kterou denně jim předkládá (chléb a víno).

Duše usilující o nějakou ctnost, dosáhne i jiných ctností; jako hřích neobjevuje se sám, tak i ctnost doprovázejí ctnosti jiné.

★

O skutcích Páně a trestech nad zpupnými Izraelskými:

Po tom pak procítil Pán jako ze sna, jako silný rek, kterýž po víně sobě vykřikuje. A ranil nepřátely své

Matouš 8, 24.

Žalm 78, 65.

Pozn. - Zdálo se jakoby spal. Nyní však vzpruživ se s mužným válečnickým odhodláním, jenž se před bitvou posilnil vínem, chrání Izraelity před Filištinskými. Spánek Hospodinův a posilnění vínem znázorňují trpělivost a rozhodnost.

★

Z bible se dovídáme více o přípravě, než o rozmanitosti druhů vín podle jakosti. Různost překladů nepodává jasný obraz a tak se musíme spokojiti s výkladem textu kralického.

Bible mluví nejvíce o vínech smíšených s vodou (jichž bylo poskrovnu), strojených, opojných a jiných.

Izaiáš obviňuje lid z bezbožnosti, praví:

Stříbro tvé obrátilo se v trůsky, víno tvé smíšeno s vodou.

Izaiáš 1, 22.

Pozn. - Víno tvé = pravé, dobré. Trůsky: jiní překládají: olovo. Přes toto podání nebylo pravidlem mísiti víno s vodou. Pro židovské hody mísily se 3 díly vína s 1 dílem vody.

★

Zbila dobytek svůj, smísila víno své.

Podte, jezte chléb můj a píte víno, kteréž jsem smísila.

Přísloví 9, 2. - 5.

Pozn. - Smísila = dala do vína přísady, které zvýšily jeho chuť a vůni. Pozvání, aby okusili.

★

Vroucnost snoubenecké lásky obrazně: stará izraelská církev touží po Kristu:

Ó, bys byl jako bratr můj požívající prsí matky mé, abych tě naleznuc vně, políbila, a nebyla zahambena, Uvedla bych tě do domu matky své, a jáť bych dala píti vína strojeného, a mstu z jablek zrnatých. (Kap. 3, 4.). Píseň Šalomounova 8, 1. - 2.

Pozn. - Jako vlastního bratra mohla bych tě veřejně políbit a nikdo by mi toho nezazlíval.

Syn Boží vtěliv se, stal se bratrem každého a tedy také církve. Tím se dostalo opovrženému lidstvu veliké cti. Snoubenka se těší, že dá snoubenci svou lásku, jako církev ji dává Kristovi.

★

Že jablka zrnatá byla velmi populární, o tom svědčí poetická líceň snoubencova o kráse rtů, příjemnosti řeči a vlasu milenčině; v dalších verších se její nádherný obraz dokončuje:

Jako provázek z hedvábí červeného dvakrát barveného rtové tvoji, a řeč tvá ozdobná; jako kus jablka zrnatého židoviny tvé mezi kadeři tvými.

Píseň Šalomounova 4, 3.

★

Ježíš před Pilátem. Přinutili nějakého Šimona, aby mu nesl kříž:

Dávali mu víno s myrhou, ale on je nepřijal.

Marek 15, 23.

Pozn. - Myrhové víno k utišení bolestí, které dávali vojáci Kristovi na Golgotě, Ježíš nepřijal.

Štáva myrhy vytékající kůrou keře ztuhne ve vzácnou hnědou pryskyřici balsamové vůně. Roste v Indii a Arabii. Používalo se jí k bohoslužebným úkonům. Mísila se s olejem a balsamovaly se jí mrtvoly. Sesi-lovala vůni kadidla a různé voňavky. Víno s přísadou myrhy podávaly soucitné ženy odsouzencům na smrt, aby zmírnily jejich utrpení.

★

Víno myrhové sluší rozlišovat od octa (kyselého vína) vojáků římských »posca«, který byl jen k utišení žízně. Ten Ježíš přijal:

Někdo odběhl, namočil houbu do octa, nastrčil na třtinu a chtěl jej napojiti.

Marek 15, 36.

Pozn. - Třtina - roste v bažinatých krajinách u jezera Hule. Vy-ráběly se z ní různé předměty domácí potřeby.

★

Bůh se zjevil Mojžíšovi v ohnivém keři na Horebu a řekl:

Zřetelně viděl jsem trápení lidu mého, kterýž jest v Egyptě...

Protož jsem sstoupil, abych vysvobodil jej z ruky Egyptských a vyvedl jej ze země té do země dobré a prostranné, do země oplývající mlékem a strdí (do země Kananejských, Hetejských atd.)

2. Mojžíšova 3, 7. - 8.

Pozn. - Mléka bylo dosti; hojnost pastvisek pro ovce a kozy. - Med byl sirup z vinných hroznů, fíků, granátových jablek atd. Totéž v 2. Mojžíšově 13, 5. Ale též čistý včelí med.

Vyleje sedm misek Boží vášnivosti na zem!:

Sedmý anděl vylil svou misku na vzduch. I nastaly blesky, rány a hromy a prudké zemětřesení. Veliké město se rozpadlo a města národů se bořila. Bůh vzpomněl na veliký Babylon a dal mu číši vína svého vášnivého hněvu. Zjevení 16, 17. - 19.

Pozn. - Veliké město = protibožská světská svrchovanost; její pád. Veliký Babylon = pohanský Řím, pohanství vůbec.

*

Zkáza Babylona:

Pojď ukáži ti soud nad velikou nevěstkou, jež sedí na mnohých vodách, s níž se dopouštěli necudnosti králové země, a obyvatelé země se opájeli vínem její necudnosti. Zjevení 17, 2.

Pozn. - Velká nevěsta = Babylon, pohanský Řím a světská moc Boha nerespektující, neřesti páchající. - Sedí na vodách = ovládá mnoho národů, jejichž králové byli s nevěstkou ve spojení.

*

David poraziv Syrské, žádá o pomoc proti Idumejským.
»Zlatý« žalm Davidův:

Ukazoval jsi lidu svému tvrdé věci, napájels nás vínem zkormoucení. Žalm 60, 5.

Pozn. - Národ pijící víno zkormoucení, zakusil mnoho útrap. Žalm 75, 9. Ale nyní dal jsi těm, kteří se tebe bojí, korouhev, aby ji vyzdvihli a bojovali pro pravdu.

*

Podobenství o milosrdném Samaritánu. Člověk lotry oloupen a zraněn. Víno jako lék na rány:

Jeden Samaritán přišel k němu, slitoval se, obvázal mu rány, nalil oleje a vína, vyzdvihl jej na své zvíře, zavedl do hostince a pečoval o něj.

Lukáš 10, 34.

Pozn. - Opatruj bližního, neboť můžeš jeho pomoci potřebovati. Pomáhej a ošetři bez rozdílu jeho víry nebo národnosti. Samaritáni nevyklučovali ani pohany; zbudovali vlastní chrám k obětování na hoře Garizim u Sichemu. Tím si znepřátelili Židy, kteří chrám rozbourali, ale nedůvěra k Samaritánům rezmizela. Olej smíšený s vínem byl obvyklým lékem na poranění všeho druhu.

*

Příjemné doporučení Pavlovo chorému a slabému Timoteovi:

Zachovávej sebe čistým!

Nepij už jen vodu, ale užívej kapky vína pro svůj žaludek a pro své časté choroby.

1. Timoteovi 5, 22. - 23.

Pozn. - Zachovávej čistotu a bezúhonnost, ale tak, abys přílišnou zdrženlivostí svoje zdraví nepoškodil.

*

Elihu mluví k Jobovi:

Aj, břicho mé jest jako mest nemající průduchu, jako sudové noví rozpuklo by se.

Job 32, 19.

Pozn. - Kvasící mošt.

*

Osvobození lidu, který jest Hospodinu věrný, z pout nepřátelských.

A nakrmím ty, kteříž tě utiskují, vlastním masem jejich, a jako mstem krví svou se zpijí.

Izaiáš 49, 26.

Obdaření církve mnohými dary:

Nebo aj, jaké blahoslavenství jeho, a jak veliká okrasa jeho! Obilé mládence a mest panny učiní mluvné.

Zachariáš 9, 17.

Pozn. - Obraz nejsvětější svátosti. Chléb pokrm silných, vyvolených a víno - ušlechtilý nápoj, udržující duše čisté a mluvné. Panna odolává nástrahám morální silou.

Podle textu dalo by se souditi, že mošt (víno) pannám prospívá. Ale různost výkladů svědčí o zkomolení textu; (snad při opisování).

*

Za tvrdošíjnost lidu ohlašuje prorok pomstu;

Ty budeš síti, ale nebudeš žíti; ty tlačiti budeš olivky, ale nebudeš se pomazovati olejem, i mest, ale nebudeš píti vína (5. Mojžíšova 28, 38. - 39.).

Micheáš 6, 15.

*

Víno činí posměvače, a nápoj opojný nepokojného, pročez každý, kdož se kochá v něm, nebývá moudrý.

Přísloví 20, 1.

Pozn. - Člověk opilý tropí si ze všeho šašky, vyvolává spory a nekoná nic moudrého. Víno i moudrého poblázní. - Moudrost bývá zastíněna vínem. Víno a ženy z mnohých lidí bláznů činí.

O špatných prorocích:

Jestliže za proroka se vydává a lež mluvě, říká:

budu tobě prorokovati o víně aneb o nápoji opojujícím, takový bývá prorokem lidu tohoto.

Micheáš 2, 11.

Pozn. - Prorokoval bych veselé věci, lidu by se to líbilo, avšak já musím mluvit pravdu. - (Jeremiáš 5, 13.) Víno je zbraní falešného proroka, slibujícího hojnou úrodu.

★

Soud Boží proti Babylonským:

*Byltě koflíkem zlatým Babylon v ruce Hospodino-
vě, opojujícím všecku zemi; víno jeho pili národové,
protož se zbláznili.*

Jeremiáš 51, 7.

★

Proroctví proti Moábským; jejich hříchy; odňat bude roh Moábův.

*Opojte jej poněvadž se proti Hospodinu spínal, až
by se válel Moáb ve vývratku svém, a byl za
smích i on také.*

Jeremiáš 48, 26.

Hospodin hrozí zlým služebníkům církve. Špatní pastýři - špatné stádo:

*Podte, naberu vína, a pojíme se nápojem opojným,
a bude rovně zítřejší jako dnešní den, nýbrž větší
a mnohem hojnější.*

Izaiáš 56, 12.

★

Proroctví proti Ninive. Bůh učiní konec, nepošle druhé rány. Prchlivost jeho vyšlehne jak oheň:

Nebo rovně jako trní spletení jsouce, a jako vínem opojeni, jako strniště suché docela sehlčení.

Nahum I, 10.

★

Záliba v nejrozmanitějších variacích chuti vína je stejná až dodneška. Stará, hutná vína se ředila vodou a zpříjemnění chuti bývalo dosaženo různými prostředky; jeden z nich, dosti zvláštní, uvádí tento žalm:

Ačkoli jsem jako nádoba kožená v dymu, na ustanovení tvá však jsem nezapomněl.

Žalm 119, 83.

Neznáme účinek kouře tohoto »uzeného« vína; jistě však měch s vínem okuřováním nasákl. Podobný zvyk byl znám později také u Řeků, kteří přidávají k vínu pryskyřici, aby chuť vína zlepšili. Je patrné, jak velkých fyziologických a chemických změn na slunci i v kouři se víno dočkalo, aby vyhovělo labužnickým jazýčkům požitkářům všech věků.

V Itálii jsem slyšel často výraz »Fumoso«. O těchto vínech píše též Horatius, Galenus, Ovid a j. Našlo-li takové víno, kouřem prosycené, mnoho ctitelů, jak asi chutnala ostatní vína strojená a opojná?

VII.

Opilství, střídmost a zákaz

Zhýralosti a modlářství učili se Izraelští hlavně od jiných národů a napodobovali je i v nemírném požitku vína. Střídmost byla při větších hostinách a kvasech skoro výjimkou.

Ušlechtilý mok byl odjakživa doprovázen svým stínem - opilstvím; už Noe se opil a bible zaznamenává jeho poklesek, jímž svou rodinu zneuctil.

Opilství bylo velmi rozšířeno a kárá se v obou testamenech, protože se židé a jejich náčelníci často opíjeli; je tedy zřejmo, že tato neřest našla ráznou odezvu v napomínání k ukázněnosti:

- 19. Slyš ty, synu, a buď moudrý, a naprav na cestu srdce své.*
- 20. Nebývej mezi pijany vína, ani mezi žráči masa.*
- 21. Nebo opilec a žráč zchudne, a ospánlivost v hadry obléčí (Lukáš 15, 13. - 17.).*
- 30. Komu běda? Těm, kteříž se zdržují na víně; těm, kteříž chodí, aby vyhledali strojené víno.*
- 31. Nehleď na víno rdící se, že vydává v koflíku záři svou, a přímo vyskakuje.*
- 32. Naposledy jako uštípne, a jako štír uštkne.*

Přísloví 23, 19. - 32.

Slyšte pijani, kteří přinášíte měch vína nebo žráči, kteří donášíte ovci! Pijan se dlouho budí ze spaní, proto zanedbává své práce a nemá se pak do čeho obléci. Nehleď na víno, abys nebyl omámen! (Izaiáš 51, 17.; Žalm 75, 9.; Lukáš 21, 34.).

Opilý je jako zločinec, jemuž červi budou dědictvím; on

bude výstrahou a jeho duše bude vzata z počtu žijících«. Opilství a mravní výstřednosti jsou si podobny: když už jedno z nich je osudovým zjevem, co způsobí obě společně?

Přivrženci prohibice se snaží dokázat, že víno, které pili židé, nebylo kvašené a že nemělo alkoholu. Jak mohli tehdy židé nemající žádných technických pomůcek v horkém podnebí průběh kvašení zastaviti? V horkém pásmu kvasí natrhané hrozny již před lisováním. Případy opilosti dokazují, že víno obsahovalo alkohol.

*

Jeremiáš obviňuje Jeruzalémské, že se dopouští z nezřízenosti a přesycenosti největších neřestí od té doby, co je opustil duch Boží. Pohrůžka babylonským, egyptským a jiným národům:

- 15. Řekl mi Hospodin: Vezmi kalich vína prchlivosti této z ruky mé, a napájej jím všechny ty národy, ke kterýmž já pošli tebe (Zjevení 16, 19.),*
- 16. aby pili a potáceli se, anobrž bláznili příčinou meče, kterýž já pošli mezi ně.*
- 27. Praví Hospodin: Pítež a opojte se, anobrž vyvracejte ze sebe, a padejte, tak abyste nepovstali pro meč, kterýž já pošli mezi vás (Kap. 51, 7.).*
- 28. Jestliže by pak nechtěli vzíti kalichu z ruky tvé, aby pili, tedy díš jim: Takto praví Hospodin zástupů: konečně, že píti musíte.*

Jeremiáš 25, 15. - 28.

Pozn. - Bezbožníci budou vydáni nepřátelům s meči, a budou na povrchu země místo hnoje.

Lid judský a jeruzalémský hledá pomoc u Assyřanů:

12. *Všeliká nádoba vinná naplňována bývá vínem. Když pak řeknou: zdaliž nevíme dobře, že všeliká nádoba vinná naplňována bývá vínem?*

13. *I díš jim: Takto praví Hospodin: Aj, já naplním všechny obyvatele země této i krále, kteříž sedí místo Davida na stoličce jeho, i kněží i proroky, a tolikéž všechny obyvatele Jeruzalémské opilstvím,*

14. *a rozrazím jednoho od druhého, jakož otce, tak také syny, dí Hospodin. Jeremiáš 13, 12. - 14.*

Pozn. - Žalm 60, 5; Izaiáš 51, 21. - 22. Vykládá se všelijak: je to buď nenapravitelný ožralec nebo čím kdo zachází, tím se zničí.

★

Hříšná nevěra Jeruzaléma:

Jak zpozdlí jste, ješto byste se měli užasnouti; rozkoš provádíte, ješto byste měli na pomoc volati. Zpili se, ale ne vínem; potácejí se, ale ne od nápoje opojného.

Izaiáš 29, 9.

Pozn. - Ale ne vínem = nadpřirozeným způsobem; za trest se duch jejich zatemnil.

★

Příslib vykoupení a žal nad falešnými proroky:

Příčinou proroků potřáno jest srdce mé ve mně, pohnuly se všechny kosti mé; jsem jako člověk opilý, a jako muž, kteréhož rozešlo víno, pro Hospodina a pro slova svatosti jeho.

Jeremiáš 23, 9.

Pozn. - Na mnoha místech píše se o opilství jen obrazně.

★

Nenáležíme tmě ani noci, jsme synové světla (dne):

Nuže, tedy nespěme jako ti druzí, ale bděme a budme střízliví. Ospalci spí v noci a opilci se opíjejí v noci.

1. Tesalonickým 5, 6. - 8.

Pozn. - Tak i duchovní liknavost a opilství jest jen u lidí nevědomých, na které znenadání přikvapí záhuba jako bolest na rodičku.

★

Nežijte jako pohané! Nedbali toho, čím se svědomí jejich ozývalo:

Oni se totiž otupěle oddali nezřízenosti, aby se dopouštěli všeliké nečistoty nestřídmě.

Efezským 4, 19.

★

Trn, kterýž se dostává do rukou opilého, jest přísloví v ústech bláznů.

Přísloví 26, 9.

Pozn. - Nejasný text. Vykládá se různě. Opilec nemůže si ani trnu z ruky vytáhnouti. Nebo: Trnitá hůl v rukou opilcových jest velmi nebezpečna.

★

Jeremiáš těší lid Judský pomstou nad Idumejskými:

Raduj se a vesel se, dcero Idumejská, kteráž jsi se usadila v zemi Uz. Takéť k tobě přijde kalich, opiješ se a obnažíš se (Žalm 137, 7.).

Pláč Jeremiášův 4, 21.

Pozn. - Jeremiáš 49, 12. Judští pocítili opět starou zášť Idumejských, kteří vnikli po rozboření Jeruzaléma do země Judské.

★

O střídém chování:

*Pro obžerství mnozí zemřeli; a když střídmy jest,
prodlouží si život.*

Sirach 37, 35.

Nemírné pití bylo obecně odsuzováno. Víno pili prý jen nemíchané; jestli se později pilo zředěné vodou, tu jistě vlivem zvyků řeckých a římských. Pro nedostatek vody - snad - bylo požívání vína nutností.

Pro národ vyvolený bylo víno nejen požehnáním, ale i neštěstím, protože tohoto bohatství země zneužíval. A tu se shledal na mnoha místech s výtkami a tresty za hříchy spáchané nezřízeným požitkem vína. Zapomněl, že víno je původu božského, že bylo stvořeno od Boha pro radost a ne pro opilství, že bylo dáno pro posílnění střizlivého ducha i těla a nikoli, aby bylo peklem opilců, nehledíc konečně ani k tomu, že sám Bůh si je zvolil jako nejvzácnější skvost přírody ke svým obětem a obřadům.

V tomto smyslu poznalo lidstvo víno jako dobrý a zdravý požitek a jako původce zkázy a mravního rozvratu. Izaiáš varuje před udatností, která tkví v tom, že se mnoho pije:

*Běda těm, kteříž jsou silní ku pití vína, a muži
udatní k smíšení nápoje opojného.*

Ozeáš 5, 22.

Pozn. - Běda opilcům a těm falešníkům, kteří předstírají svou udatnost, zatím co ji osvědčují jen při smíšení vína.

Ozeáš napomíná Judské, aby nenásledovali modláře Efraima:

*Zpurné je činí nápoj jejich, velice smilní, milují:
Dejte. Ochráncové jeho jsou ohyzda.* Ozeáš 4, 18.

*

Obvinění lidu Izraelského a ohlášení Boží pomsty:

- 1. Běda koruně pýchy, ožralcům Efraimským,
květu nestálému v květu a slávě své, těm, kteříž
jsou při vrcholu údobí velmi úrodného, a ztu-
peným od vína.*
- 3. Nohami pošlapána bude koruna pýchy, ožralci
Efraimští.*
- 7. Ale i ti od vína bloudí, a od opojného nápoje
se potácejí. Kníže i prorok bloudí, přeplňující se
nápojem opojným, pohlčení jsou od vína, potá-
cejí se od nápoje opojného, bloudí u vidění, chy-
bují v soudu.* Ozeáš 28, 1. - 7.

Pozn. - Koruna pýchy jest Jeruzalem. Efraimští jsou Judští. V. 7: Mínění falešní proroci, ovládaní králi a dvořany.

*

Je pro vás újmou, že máte spory mezi sebou. Proč si raději nenecháte ublížiti? Ale místo toho vy sami křivdíte a bratřím ubližujete:

*Lidé necudní, modláři, cizoložníci, změkčilí, pede-
rasté, zloději, lakomci, opilci nebudou mít údělu
v království Božím. Takoví jste někteří bývali.
Ale omyli jste se, byli jste ospravedlněni ve jménu
Pána Ježíše Krista a v Duchu našeho Boha.*

1. Korintským 6, 7. - 10.

Výzva k opatrnosti a svědomitému konání povinností:

Ale mějte se na pozoru, aby vaše srdce nebyla zatížena nestřídmostí, opilstvím a starostmi o živobytí, neboť přijde na všechny, kteří bydlí na povrchu země.

Lukáš 21, 34.

Pozn. - Podobně Matouš 24, 36. a násl.

★

Nepřátelé nazývají Ježíše pijanem, protože pil:

Přišel Syn člověka, jedl a pil, i řekli: »Hle, jedlík a pijan vína, přítel celných a hříšníků«.

Matouš 11, 19.

Pozn. - Celní byli vyvrhelové společnosti. V ničem jim nebylo možno vyhovět.

★

Ti, kteří nevolají Hospodina, když jsou v úzkostech, -

motají se a nakloňují jako opilí, a všecko umění (moudrost) jejich mizí

Žalm 107, 27

★

V Jeruzalémě sešli se židé ze všech národů pod sluncem. Naplnění Duchem svatým, počali mluvit jinými jazyky. A každý slyšel svou vlastní řeč. Žasli nad tím:

Jiní vtipkovali: Opili se mladým vínem!

Skutky apoštol. 2, 13.

Pozn. - Mladým = sladkým, ohnivým, opojným vínem, které vyli-sovali z hroznů po 14 dní na slunci rozložených. Petr popírá, že by se

apoštolové byli opili a vysvětluje tento stav mluvením rozličnými jazyky a ranní dobou.

★

Ovládej své vášně!:

Dělník opilec nezbohatne, a kdož sobě malých věcí neváží, pomalu hyne.

Opilství rozmnožuje hněvivost k nesmyslnému úrazu, ujímá síly a dělá rány. Sirach 19, 1. - 35.

★

O zlých služebnících církve; jsou ospalci, milují dřímotu a

nadto jsou psi obžerní, nevědí, kdy jsou syti; pročež sami se pasou. Neumějí učit, všickni k cestám svým patří, jeden každý k zisku svému po své straně, Izaiáš 56, 11.

★

Píši, dí sv. Pavel,

abyste se vystříhali styku s tak zvaným bratrem, který necudný nebo hrabivý, modlář aneb opilec a lupič - s takovým ani nejídejte!

1. Korintským 5, 11.

Pozn. - S tak zv. bratrem = křesťanem, ne pohanem, který není členem církve.

★

Blíží se zkáza hříšného města Ninive:

Takž i ty opiješ se, a pokrývati se musíš, i ty hledati budeš pomoci proti nepříteli. Nahum 3, 11.

Meč Hospodinův potrestá Idumejské:

*Sstoupí s nimi i jednorožcové a volčata s voly,
i opije se země jejich krví a prach jejich tukem se
omastí.*

Izaiáš 34, 7.

★

Prorok těší lid:

*Běda tomu, kterýž napájí bližního svého, přičiněje
nádoby své, tak aby jej opojil, a díval se na jeho
nahotu.*

*Sytíš se potupou, proto že jsi slavný. Píti budeš
i ty, a obnažen budeš; obejdet k tobě kalich pravice
Hospodinovy a vývratek mrzutý na slávu tvou
(Žalm 60, 5. a 75, 9.).*

Abakuk 2, 15. - 16.

Pozn. - Míněni Chaldejští, kteří s různými národy i Židy uzavírali smlouvy, ale pak jich nedodrželi.

★

*Pec zkouší ocel kalením: tak víno prozrazuje srdce
pyšných při opilství.*

Sirach 31, 30.

Pozn. - Pec = ohněň.

★

○ vzpurném a nezdárném synu, odsouzeném na smrt:

*19. Tedy vezmouce ho otec i matka jeho, vyvedou
je k starším města svého, k bráně místa pře-
bývání svého,*

20. a řeknou starším města svého: Syn náš tento,

jsa zpuřný a protivný, neposlouchá hlasu našeho, žráč a opilec jest.

21. *Tehdy všickni lidé města toho uházejí jej kamením a umřet; a tak odejmež zlé z prostředku svého, a všecken Izrael uslyšíce, báti se budou (kap. 13, 10.).*

5. Mojžíšova 21, 19. - 21.

*

Sv. Pavel napomíná galatské, aby vytrvali v pravé duchovní svobodě a nepropadli chtíči tělesnosti. A nekonali, co by chtěli:

Jste-li puzeni Duchem, nejste pod zákonem. Skutky tělesnosti jsou: nečistota, smyslnost, modloslužba, čáry, spory, hněvy, závisti, roztržky, opilství a nestřídmost.

Galatským 5, 18. - 19.

*

Kdo procítil tělesné utrpení, nežije pro lidské chtíče, nýbrž pro vůli Boží:

Dosti žili jste ve smyslnosti, v opilství, v hostinách a pitkách, když jste vykonávali vůli pohanů.

1. Petrova 4, 3.

*

Obnova smlouvy. Prožili jsme útrapy egyptské, viděli jste jejich modlářství. Proto ať nikdo se neodvrátí od Hospodina:

I stalo by se, že uslyše takový slova zlořečení tohoto, dobrořečil by sobě v srdci svém, řka: Pokoj míti budu, bychť pak i chodil podlé žádosti srdce svého; i přidal by opilou žízňivé.

5. Mojžíšova 29, 19.

Sv. Pavel napomíná křesťany: chápejte, co je vůle Páně!:

*Neopíjejte se vínem - v tom je nezřízenost -, ale
budte plni Ducha, a mluvejte mezi sebou v žalmech
a v hymnách a v písních duchovních, zpívejte a
hřejte Pána svým srdcem, stále děkujte za všechno
ve jménu Pána Ježíše Krista Bohu a Otci.*

Efezským 5, 18.

Pozn. - V kraji Efezských bylo zvláště mnoho vína.

*

Když Benadad, král syrský, oblehl Samaří, -

*vytáhli o poledni. Benadad pak pil a ožral se v
staních, on i třidceti a dva králové pomocníci jeho.*

1. královská 20, 16.

*

Syn Bázův Ela kraloval v Tersa po dvě léta nad Izraelem:

*I protivil se jemu služebník jeho Zamri, hejtman
nad polovicí vozů, když on v Tersa kvasil a opilý
byl v domě Arsy, vladaře města Tersa.*

1. Královská 16, 9.

*

Cizoložství Davidovo s Betsabé, manželkou Uriášovou:

*V tom pozval ho David, aby jedl před ním a pil
a opil ho.*

2. Samuelova 11, 13.

Pozn. - Nestřídmostí v jídle a pití chtěl David zastříti své nekalé
zámysly; jelikož vše zklamalo, odhodlal se k zákeřné vraždě Uriášově.

*

O číši potáčení:

Aj, já postavím Jeruzalém jako číši, kteráž ku potáčení přivede všechny národy vůkol, kteříž budou proti Judovi v obležení, i proti Jeruzalému.

Zachariáš 12, 2

*

Běda hýřilcům! Běda opilcům! Skutků Hospodinových nevidí. Proto půjde lid do zajetí:

Běda těm, kteříž ráno vstávající, chodí po opilství a trvají při tom do večera, až je víno i rozpaluje. A harfa, loutna a buben, a píšťalka, a víno bývá na hodech jejich.

Izaiáš 5, 11. - 12.

*

Bláznovství bohatého Nábala a obezřetnost jeho ženy Abigail. Nabal, muž zlé povahy, měl na Karmelu velký statek. Právě když stříhal tři tisíce ovcí, přišli poslové od Davida, který se o tom dověděl, a žádali, aby dal Davidovi »vše, co má před rukama«. Nabal odmítl a Abigail odebravši se k Davidovi vše vyřídila:

36. A tak navrátila se Abigail k Nábalovi, on měl hody v domě svém jako hody královské; a srdce Nábalovo rozveselilo se bylo v něm, a byl opilý velmi. Pročež ona neoznámila jemu nejmenšího slova až do jitra.

37. Nazejtří pak, když z vína vystřízlivěl Nabal, tedy oznámila jemu žena jeho ty věci. I-zmrtvělo v něm srdce jeho, a učiněn jest jako kámen.

38. A když pominulo takměř deset dní, porazil Hospodin Nábala, i umřel.

1. Samuelova 25, 36. - 38.

Pozn. - V. 37: záchvat mrtvice; V. 38: raněn mrtvicí po druhé.

Duchovní smilství lidu izraelského a judského s pohany;
ohlášení pomsty Boží:

Když pak hlas toho množství poutichl, tedy i k mužům z obecného lidu vysílaly, jenž bývali přivozováni ožralí z pouště. I dávali náramky na ruce jejich, i koruny ozdobné na hlavy jejich.

Ezechiel 23, 42.

★

Napomenutí k bedlivosti. - Blažený služebník, jenž i za nepřítomnosti svého pána dává svým podřízeným v pravý čas přiděl pokrmu:

V pravdě vám pravím, že jej ustanoví nad celým svým majetkem.

Řekne-li si onen služebník: Můj pán dlouho nejde a začal by bít čeledíny a děvečky, jísti, píti a opíjet se, přijde pán onoho služebníka v den, v který nečeká, a v hodinu, o které neví, a rozsekne ho a určí mu stejný úděl jako nevěrným.

Lukáš 12, 44. - 45.

Pozn. - Služebník = správce, představený, jemuž náleží péče o jiné, si namlouvá, že Pán tak brzo nepřijde. Pije s opilci a trápí jiné. Když se Pán z nenadání vrátí, ztratí ho.

★

Blažena jest země, o níž je národ přesvědčen, že jeho nejvyšší hodnostáři neholdují opilství:

Blahoslavena jsi ty země, když král tvůj jest syn šlechtných, a knížata tvá, když čas jest, jídají pro posilnění, a ne pro opilství.

*Ano, pro lenost schází krov, a pro opuštění rukou
kapává do domu.*

Kazatel 10, 17. - 18.

*

Předzvěst zániku Chaldejských, kteří Izraele soužili:

*Ovšem pak více opilec, nešlechetnost a pýchu pro-
vodě, neostojí v příhytku; kterýž rozšiřuje jako
peklo duši svou, a jest jako smrt, kteráž se nemůže
nasytiti, byť pak shromáždil k sobě všecky národy.*

Abakuk 2, 5.

Pozn. - Žádá více a více a nikdy neřekne: dosti!

*

Nil vyschne a tím i úroda země se zmenší. Knížata si
neví rady:

*Hospodin pustil mezi ně ducha závrativého, i spra-
ví to, že zbloudí Egypt při všelikém předsevzetí
svém, tak jako bloudí ožralec při vývratku svém.*

Izaiáš 19, 14.

U Boha je moudrost a síla: on odjímá srdce předním
z lidu země a v blud je uvádí, -

*aby šámali ve tmě bez světla. Sumou činí, aby
bloudili jako opilí.*

Job 12, 25.

*

Opilství podlehly často i ženy. Opilá žena vzbuzovala již
tehdy takový odpor jako nyní. Je náchylna k hněvu a její nízkost
a pohana nemůže býti nikdy zakryta a odčiněna.

Opilost a nestřídmost se uvádějí jako hříchy lidstva,
v nichž utápěly těžce zkoušené ženy svá utrpení; často využí-

valy nepřítelství jiných osob k uskutečnění svých dobrých i hříšných záměrů.

Lot na útěku z hořící Sodomy měl s sebou vykvašené víno a našel v kraji Zoar výborné hrozny.

Dcery Lotovy, opivše otce, dopustily se po zkáze Sodomy a Gomory nejohavnějšího zločinu: krvesmilství:

31. I řekla prvorozená k mladší: Otec náš jest již starý, a není žádného muže na zemi, ješto by všel k nám podlé obyčeje vsí země.

32. Pod, dejme píti otci našemu vína, a spěme s ním, abychom zachovaly z otce našeho símě.

33. I daly píti otci svému vína té noci. A všedši prvorozená, spala s otcem, kterýžto necítil, ani když lehla, ani když vstala.

35. Nazejtří dali otci vína a mladší spala s ním.

1. Mojžíšova 19, 31. - 35.

Pozn. - Příklad, jak se projeví následky dědičného hříchu. Lota možno ospravedlniti opilstvím ve spánku, dcery však jsou hříšnicemi, i když »chtěly zachovati símě z otce svého«.

★

Judita zachránila národ nejen svou krásou, nýbrž i odvahou a chytrostí. Oslnila Assyřany a zabila opilého Holoferna.

Holofernes a jeho služebnictvo byli úplně zmoženi vínem. Judita utála Holofernovi hlavu a přinesla ji svým:

Hle, hlava Holofernova, velitele vojska assyrského, a hle, nebesa jeho, pod kterými ležel ožralý, kde rukou ženy zabil jej Hospodin, Bůh náš!

Judita 13, 19.

O smilství sester (nevěstek) Aholy v Samaří a Atholiby v Jeruzalémě:

Opilstvím a zármutkem naplněna budeš, kalichem pustiny a zpuštění, kalichem sestry své Samaří. I vypiješ jej a vyvážíš, a než jej polámeš, snáže prsy své roztrháš.

Ezechiél 23, 33. - 34.

Anna prosí o potomka, jehož zaslibuje Bohu. Kněz Elí ji pozoruje:

13. *Ale Anna mluvila v srdci svém; toliko rtové její se hýbali, hlasu pak jejího nebylo slyšeti. domníval se Elí, že by opilá byla.*

14. *Protož řekl Elí: Dlouholiž budeš opilá? Vystřízlivěj z vína svého.*

15. *Odpověděla Anna, řkouc: Nikoli, pane můj, žena jsem ducha truchlivého, ani vína ani nápoje opojného jsem nepila, ale vylila jsem duši svou před Hospodinem.*

1. Samuelova 1, 13. - 15.

Pozn. - V. 14: Elí ji vyzývá, aby odešla a vrátila se, až z ní víno vyvane, a mylí se.

Z Á K A Z V Í N A

Neblahé následky, zaviněné nezřízeným požitkem vína a opojných nápojů, vyvolaly omezování a zákaz pití. I Nový zákon nenáviděl opilství a brojil proti zneužívání nejlepšího pozemského nápoje právě tak, jako proti každé výstřednosti v jídle.

Tento zákaz byl v určitých mezích blahodárným zjevem a protiváhou, která měla udržovati střízlivost v požívání vína.

Kněží byli soudci a učitelé národa. Musili tedy, provádějící tak důležitý úřad, dbáti zákonitých předpisů a vzornou příkladností působiti na věřící, kteří byli nemírnému pití oddaní.

Nezdá se však, že by se přísný zákaz Mojžíšův a prorokův opravdu vážně prováděl. S naprostým zákazem pití vína shledáváme se jen u mohamedánů. V koranu, jehož jeden díl je nadepsán »Stůl«, je víno rozhodně odsouzeno.

Velké a vášnivé boje se rozpoutaly mezi požitkem vína a kávy, mezi bakchickým směrem Izraele a antibakchickým kultem Mohamedovým. A Mohamed zůstal vítězem. Vínem islamu je - káva.

Víno bylo nejdůležitější složkou veškerého antického kulturního života. Bez vína by snad ani umění, vzdělání a náboženské projevy starého světa nebyly vznikly, neboť vželo všemi kořeny svého bytí v bakchickém proudu z vylišovaných hroznů.

Víno odhmotňovalo po tisíciletí člověka od jeho vlastní bytosti a všednosti života. Proto tak přísný zákaz vína, jaký mají mohamedáni, nenajdeme nikde v dřívějších náboženských sdruženích.

Zákaz nazirejským, kněžím, králům a soudcům nebyl míněn jako absolutní, nýbrž více z opatrnosti a soustředění, aby posvátný obřad nebo veřejné právo nebylo požitkem vína znehodnoceno a poškozeno. Byla tedy dobře známa opojná síla a moc vína, jakož i neblahé následky, jež kalily rozum, a olupovaly člověka o jasné zření a podnikání při veřejném vystupování.

Poslechněte si několik zákazů a rad z bible. Nejprve o zákonu nazareů a o jejich povinnostech: Hospodin pravil Mojžíšovi:

2. *Mluv k synům Izraelským a ři jim: Muž nebo žena, když se oddělí, činíce slib nazareův, aby se oddali Hospodinu,*
3. *od vína i nápoje opojného zdrží se, octa vinného a octa z nápoje opojného nebude píti, ani co vytlačeného z hroznů, zelených hroznů ani suchých nebude jísti (Mojžíšova 10, 9.).*
4. *Po všecky dny nazarejství svého nebude jísti žádné věci pocházející z vinného kmene, od zrnka až do šupiny.*

4. Mojžíšova 6, 2. - 4.

Pozn. - Nazir - znamená odloučený od obyčejného způsobu života, zasvěcený Bohu. Nazirejští byli povinni zdržovati se nápojů opojných - hlavně vína - ano i čerstvých hroznů nebo rozinek. Pokud slib trval, nesměli si stříhati vlasy a dotýkati se mrtvol. Za provinění podrobili se očistě, která trvala 7 dní. Po ní byla hostina, při níž mohli okusit vína (4. Mojžíšova 6, 20.).

*

Rozhodněji působí příkladnost Rechabitských. Nebude vyhuben rod Jonadaba, syna Rechabova, proto že uposlechli příkázání otce svého. Slovo, kteréž se stalo k Jeremiášovi od Hospodina:

2. *Jdi mezi Rechabitské, a promluvě s nimi, doved je k domu Hospodinovu do jednoho z pokojů, a dej jim píti vína.*
5. *Potom postavě před syny domu Rechabitských koflíky plné vína a číše i řekl jsem jim: Píte víno!*
6. *Kteríž řekli: Nepijíme vína. Nebo Jonadab, syn Rechabův, otec náš, zapověděl nám, řka: Nepíjejte vína, vy ani synové vaši na věky.*
7. *A domu nestavějte, ani semene nerozsívejte, vi-*

*nice také neštěpujte, ani mívejte, ale v staních
přebývejte po všechny dny vaše, abyste živi byli
mnoho dnů na tváři země, v níž pohostinu jste.*

Jeremiáš 35, 2. - 7.

Pozn. - Rechabitští: jiná sekta nepijící vína, která nebyla odkázána na zákony Mojžíšovy; podle Jeremiáše nestavěli obydlí, vedli kočovnický život, bydleli ve stanech a neobdělávali vinic. Byli nepřátelé kulturního pokroku. Žili životem prostým a pastýřským. Jeremiáš je klade za vzor Izraeli.

*

Toto proroctví působí zvlášt důtklivě a oprávněně. Zákazy byly mnohdy jen příležitostné; nebyly dodržovány ani židy ani křesťany. Křesťanství pokračovalo dále v zbožnění vína, jež si zachovalo stálý vliv na civilizaci. Povzneslo šťávu hroznovou na krev Kristovu. Víno bylo tak významné jako chléb, jinak by je nebyli učinili znakem posvátné oběti. Ve skutečnosti neběželo o nic jiného, než o střídmost a důstojné chování.

Zdržování se pití nebo nějakého nápoje opojného bylo vázáno také slibem; kromě některých sekt náboženských, které podléhaly zákonitému zákazu vína, bylo též odříkání z vlastní vůle, tedy dobrovolné. Slib byl dočasný nebo doživotní.

Anděl Boží oznamuje neplodné ženě, že porodí syna (Samsona) jenž bude zasvěcen Nazareům:

4. *Protož nyní vystříhej se, abys vína nepila aneb nápoje opojného, a abys nejedla nic nečistého.*
5. a 7. *Neboť aj, počneš a porодиš syna, a břitva at nevchází na hlavu jeho, nebo bude to dítě od života Nazarejský Boží a tenť počne vysvobozovati Izraele z ruky Filistinských.*

14. *Ničeho, což pochází z vinného kmene, ať ne-
užívá, to jest, vína aneb nápoje opojného ať
nepije, a nic nečistého ať nejí; cožkoli jsem jí
přikázal, ať ostříhá (4. Mojžíšova 6, 3.; Lukáš
1, 15.).*

Soudců 13, 4. - 14.

Pozn. - Matka Samsonova zdržela se vína, aby dítě již v lůně
matčině zasvětila Bohu. Samson jat krásou Dalily, zradí ji nějaké tajem-
ství hádanky, znesvěť zákon nazareů a ztratí zrak.

★

Knězi Zachariášovi zjevil se anděl Páně, jenž mu sdělil:

*Neboj se, neboť tvá prosba byla vyslyšena: tvá
žena Alžběta ti porodí syna, a dáš mu jméno Jan.
Budeš míti radost před Pánem. Bude veliký před
Pánem, nebude píti vína ani opojného nápoje...*

Lukáš 1, 13. - 15.

Pozn. - Bude vésti svatý, přísný život. Je v životě matky předurčen,
aby byl naplněn Duch svatý.

★

Kde se králové opíjejí, tam upadá veřejný řád, pořádek a
spravedlnost:

*Ne králům, ó Lemueli, ne králům náleží píti víno,
a ne pánům žádost nápoje opojného, aby pije, ne-
zapomněl na ustanovení, a nezměnil pře všech lidí
ssouzených.*

Přísloví 31, 4. - 5.

Pozn. - Tak zní prorocká slova krále Lemuele, kterým ho učila jeho
matka. Neměl by jasné mysli a zapomněl by na právo.

★

Ale i ti od vína bloudí, a od nápoje opojného se potácejí. Kníže i prorok bloudí, přeplňující se nápojem opojným, pohlceni jsou od vína, potácejí se od nápoje opojného, bloudí u vidění, chybuji v soudu. Nebo všickni stolové plní jsou vývratků a lejn, tak že žádného místa čistého není.

Izaiáš 28, 7. - 8.

*

O biskupském úřadě v církvi. - Rady:

Biskup má býti bezúhonný, ne piják, ne rváč. Diakoni (jáhnové před vysvěcením na kněze) ať jsou čestní, ne oddáni vínu. 1. Timoteovi 3, 2. - 8.

*

Sv. Pavel, služebník Boží, doporučuje bezúhonné osoby k úřadu starších:

Biskup musí býti bezúhonný - vždyť je Božím správcem-, ne osobitý, popudlivý piják ... (totéž: 1. Timoteovi 3, 2.). Titovi 1, 7.

*

K čemu vybízeti starší věřící?

Starší muži jsou střízliví, mravní, počestní ... Starší ženy stejně: ať jsou ve svém chování důstojné, nepomlouvačné, ať nejsou otrokyněmi mnohého pití ... Titovi 2, 2. - 3.

Pozn. - Jak křestankám sluší; a aby měly schopnosti poučovat jiné.

*

Jak se chovati, aby se bližší neurážel?

*Je dobře nejísti masa a nepítí vína, a vůbec nic,
nad čím se tvůj bratr uráží (nebo pohoršuje).*

Římanům 14, 21.

*

**Zákaz vína úřadujícím kněžím. Mluví Hospodin Aronovi
a jeho synům, řka:**

*Vína a nápoje opojného nebudeš pít, ty ani synové
tvoji s tebou, kdyžkoli budete míti vcházeti do
stánku úmluvy, abyste nezemřeli (ustanovení věčné
to bude po rodech vašich).* 3. Mojžíšova 10, 9.

Pozn. - Abyste nezemřeli = hrozba trestem smrti (Ezechiel 44, 21.
a 4. Mojžíšova 6, 3.).

*

*Vína též nebude pítí žádný z kněží, když budou
míti vcházeti do síně vnitřní.* Ezechiel 44, 21.

*

Zázraky v Egyptě a dobrodiní prokázaná na poušti.

**Obnova smlouvy. Mnoho pijíce, zapomínáme na povin-
nosti:**

*A vedl jsem vás čtyřiceti let po poušti, nezvetšela
roucha vaše na vás, a obuv vaše neztrhala se na
nohách vašich.*

*Chleba jste nejedli, vína a nápoje opojného jste ne-
pili, abyste poznali, že já jsem Hospodin, Bůh váš.*

5. Mojžíšova 29, 5. - 6.

*

**Jak tedy požívati víno? Poučení pro život a pro kaž-
dého:**

32. *Víno střízlivě užíváno poskytuje blahý život;
budeš střízlivým, budeš-li píti s umírněností.*
35. *Víno již od počátku bylo stvořeno pro radost,
nikoliv pro opilství.*
36. *Pomalé pití podporuje zdraví duše i tělo.*
38. *Víno mnoho pité dráždí a plní duši hněvem a
nesnášenlivostí, rozrušuje pomalu síly a připra-
vuje zničení (Žalm 104, 15. a Soudců 9. 13.).*

Sirach 31, 32. - 38.

VIII.

Hody
Svátky-slavnosti
Oběti
Chléb-víno
Voda, olej

Velmi často slyšíme v bibli rčení »seděli kvasíce«. Víno se tedy popíjelo i bez zvláštních okolností. Někdy měl kvas i význam obrazný; víno při hodování bylo stálou připomínkou, že tvoří důležitý zdroj, jenž průbojně zasahoval do života izraelského národa. Příležitostné hostiny je třeba odloučit od denního jídla, jež se konalo před západem slunce. Na stole obyčejného oběda nebylo vína; v 1. Mojžíšově 43, 16. - 34. se mluví o přípravě jídel o poledni, ale tato příprava byla vykonána k hostině večerní, kterou Josef poctil své bratry.

Rozmluva a hody s bratry Josefovými. Josef -

bera jídlo před sebou, podával; Beniaminovi pak dostalo se pětkrát více než jiným. I hodovali a hojně se s ním napili. (Píseň Šalomounova 6, 1.).

1. Mojžíšova 43, 34.

Pozn. - Bylo zvykem, že ten, kdo měl být zvláště poctěn, dostával větší přiděl masa a vína. Hosté přicházeli v slavnostním bílém úboru (Matouš 22, 11.) a uvítání políbením (Lukáš 7, 45); potom vykonáno umývání rukou a mytí nohou (Žalm 23, 5.).

I věnčení a zdobení květy pohostinských místností, jak bylo zvykem u Egypťanů, Řeků a Římanů, bylo zavedeno i u židů. Izaiáš potvrzuje, že byly ověnčeny amfory a džbány s vínem. Hostiny byly konány při všech svátcích a náboženských obřadech. Pohostinství bývalo vlastně úkonem náboženským, posvátným a všechny radostné události se oslavovaly. Nadšená nálada hoduujících v slavnostním rouše, vzácná vína, vybraná jídla a jiné svody hebrejského pohostinství byly často příčinou, že kvas vybočil z mezí ukázněné vznešenosti a utonul v kalu obyčejné pitky. Hýření pak trvalo celou noc, a proroci i apoštolové měli dosti důvodů, aby napomínali k polepšení (1. Petrova 4, 3. a Pavla 13, 13. Římanům).

Hostina se neměla zvrhnouti, neboť byla - jako symbol štěstí - přirovnávána k říši Mesiášově (Mat. 22, 1. - 14. a 8, 11. - 12.) a měla povznést ducha a náladu. Rušná zábava byla doprovázena strunnou hudbou (Izaiáš 5, 12.), vtipy, hádankami a šprýmy. Místa u stolů byla rozdělena dle hodnoty hodovníků. Host, jenž přišel ve jménu Páně, byl uvítán jako požehnaný. Omyli mu nohy a připravili hostinu.

Svatební hostina je jako počínající blaženost nebeská:

Noc přikročila, přiblížil se den. Odložme tedy skutky, které se rády skrývají ve tmě, oblecme se ve zbroj světla. Žijme jako ve dne, slušně, ne v hostinách a pitkách . . .

Římanům 13, 13.

Pozn. - V přeneseném smyslu cítí se žid v chrámě jak host v domě hostitelově.

★

O pití a rozmařilém hodování čteme při každé příležitosti. Hostiny a pozvání k nim byly často pláštíkem, jenž měl zakrýtí největší zločiny. Jejich záludnost neznala mezí.

Pitky nescházely při odstavení dítěte (1. Mojžíšova 21, 8.), při sklizni (Rut 3, 7.), při vinobraní (Soudců 9, 27.; Izaiáš 25, 6.), při stříhání ovcí (1. Samuelova 25, 2. a 38.; 2. Samuelova 13, 23. a 27.). Připíjelo se přátelům, když se vrátili z cesty, nebo navštívili známé (Tobiáš 7, 9.; 2. Samuelova 3, 20.; Lukáš 5, 29. a 15, 23.) anebo když jim chtěli prokázat zvláštní poctu (2. královská 6, 23.). Vínem zpečetili různá dojednání, svazky přátelské a obchodní (1. Mojžíšova 26, 30.; 31, 54.; 2. Samuelova 3, 20.). Pilo se při svatbách (1. Mojžíšova 29, 22.; Jan 2, 1.; Soudců 14, 10.) a narozeninách vůdců a náčelníků (1. Mojžíšova 24, 20.; Matouš 14, 6.). Bohatci pořádali denně hostiny, jak to činívali potomci Jobovi 1, 4.

Šalomoun v 1. královské 3, 15. rozvíjí svou moc a nádheru skvělým hodováním, které uspořádal pro svá knížata a služebnictvo.

Hostiny měly však i ten účel, aby »pohárem útěchy« tlumily trampoty života a zármutek nad zemřelými, neboť víme, že pozůstalí rvali si vlasy, sypali si popel na hlavu, nekoupali se a nejedli. To jim však nevadilo, aby se při víně tak nerozveselili, že na mrtvého úplně zapomněli. A hudební doprovod povznášel náladu ještě více.

Nástroje měli strunné, dechové a bicí. Ze strunných nejznámější jsou harfa (kinnor) a loutna (nabla), která byla větší než harfa; tato byla lehčí a mohla se bez obtíží přenášeti. Obě doprovázely radostný zpěv všedních a bakchických motivů.

David obveseloval hrou na harfu Saula. V zajetí nebylo možno hrát a veseliti se. Zadumaní židé sedávali u babylonských řek a věšeli své harfy na pružné proutí pobřežních vrb (Žalm 137, 2.).

Chvála vína se šířila nejvíce na hodech a byla hlásána náboženskými spisy a vzletnými slovy. Víno obveseluje Boha a lidi a je stvořeno pro radost. Avšak i láska k moudrosti se vznáší nad vínem, štěstím a hudbou; o její kráse čteme, že při hostině, kde se perlí a střídme a radostně pije lahodné víno, jest jako -

kamének rubínový na zlatém šperku;

a jako -

razítko (pečeť) smaragdové obložené zlatem.

Sirach 32, 7. - 8

*

Nevděčnost lidu:

*A harfa, loutna i buben, a píšťalka, a víno bývá
na hodech jejich;
na skutky Hospodinovy pak nehledí, a díla rukou
jeho nespatřují.*

Izaiáš, 5, 12.

Pozn. - A na Boží tresty minulé a příští nemyslí.

★

Aman usiluje z nenávisti proti Mardocheovi vyhubiti
všecky židy, kteří žili v království Asverově, (aby tam usídlil
pohany):

*Tedy vyjeli poslové stěží s poručením královským,
a vyhlášeno jest to v Susan, městě královském. Král
pak a Aman seděli, kvasíce, ale měšťané Susan
zkormouceni byli.*

Ester 3, 15.

★

Ester pozvala krále Asvera a Amana na hody. Král se
ptá, jakou prosbu má?

*Odpověděla Ester: Jestliže se králi za dobré vidí,
nechat přijde král s Amanem dnes na hody, kteréž
jsem jemu připravila.*

Potom řekl král k Ester, napiv se vína:

*Jaká jest žádost tvá? A bude dáno. Aneb jaká jest
prosba tvá? Bys pak žádala až do polovice krá-
lovství, stanet se.*

Ester 5, 4. - 6.

★

Při hodech krále Asvera a Amana žádala královna Ester
o záchranu sebe i národa, jež hrozil Aman vyhubit:

1. *A tak přišel král i Aman, aby hodovali s Ester královnou.*
2. *I řekl král k Ester, napij se vína: Jaká jest žádost tvá?*
7. *Tedy král vstal v prchlivosti své od pití vína, a vyšel na zahradu při paláci. Aman pak pozůstal tu, aby prosil za život svůj Estery královny.*
8. *Potom král navrátil se z zahrady do domu, kdež pil víno, a Aman padl na lůžko, na kterémž se děla Ester.*

Ester 7, 1. - 8.

Pozn. - Král v domnění, že Aman hodlá se dopustiti v jeho domě násilí, dal ho oběsiti. Padl na lůžko: bylo zvykem ležeti při stole.

*

Lživí proroci v lidu. Výstraha před nimi:

Za rozkoš pokládají rozmařilost; jsou to skvrny a hanby, jak jsou rozmařilí ve svém poblouzení při hostinách.

2. Petrova 2, 13.

Pozn. - A nestarají se, co bude potom. Když se doma rozmařilostí nasýtili, hledí se záludnými kličkami dostat k vašim hodům, aby hýřili dále ve své prostopášnosti.

*

Balsazar se svými hodovníky pili z nádob Božího chrámu Jeruzalémského (Mene, Tekel, Ufarsin):

2. *A když pil víno Balsazar, rozkázal přinéstí nádobí zlaté a stříbrné, kteréž vynesl Nabuchodonozor, otec jeho, z chrámu Jeruzalémského,*

aby z něho pili král i knížata jeho, ženy jeho i ženiny jeho.

4. Pili víno a chválili bohy zlaté a stříbrné, měděné, železné, dřevěné a kamenné.

23. Ale pozdvihls se proti Pánu nebes; nebo nádobí domu jeho přinesli před tebe, a ty i knížata tvá, ženy tvé i ženiny tvé pili jste víno z něho. Nadto bohy chválil jsi, Boha pak, v jehož ruce jest dýchání tvé, i všechny cesty tvé, neoslavoval jsi.

Daniel 5, 2. - 23.

Pozn. - Bohové pohanští: Bál, Moloch, Priapus a Astarta. Židé klaněli se modlám, obětovali těmto pokrmům a nápoje. Snegli spousty zlata a udělali z něho zlaté tele. Jedli, opíjeli se a v hýřivosti necudně tancovali. Na počest pohanských bohů páchány ohavné činy a neřesti. Byly jim obětovány lidé i zvířata, jimž lily víno na hlavu mezi rohy. V písmě nazývají se modly různým pojmenováním: rytiny, obrazy, sochy (řezby) zlaté, stříbrné a j.

Při těchto hodech objevilo se tajemné písmo na stěně: Mene, Tekel, Ufaršin. (Zčetl jsem, zvážil a rozdělují.). Daniel vysvětluje: sečteny jsou dnové královy, zemře a jeho říše bude rozdělena. A ještě téže noci opilý král zabit a babylonskou říši si rozdělili Médové a Peršané. - »Ženiny« jsou ženy vedlejší, z harému.

★

David pobil Amalechitské:

A aj, byli se rozprostřeli po vší té zemi, jedouce a pijíce a provyskující nade všemi kořistmi tak velikými, kteréž pobrali za země Filištinské a ze země Judovy.

1. Samuelova 30, 16.

★

Lában sezval všechny muže a učinil hody.

1. Mojžíšova 29, 22.

Pozn. - Jakob sloužil 7 let u Lábanu, aby mohl pojmouti za manželku jeho dceru Rachel. Když dosloužil, uspořádal Lában tuto hostinu.

★

Byl jeden bohatý člověk, oblékal se do šarlatu a kmentu a denně hodoval.

Lukáš 16, 19.

Pozn. - Žebrák Lazar léhal u jeho vrat. Když Lazar umřel, přišel do nebe a boháč do pekla.

★

Abrahámovi se narodil syn Izák:

I rostlo dítě a ostaveno jest. Tedy učinil Abraham veliké hody v ten den, v němž ostaven byl Izák.

1. Mojžíšova 21, 8.

Pozn. - Ostaven = odkojen, odstaven.

★

Lot sedící v bráně Sodomske zve dva anděle ku přenocování; andělé odpírali:

Ale když on je velmi nutil, obrátivše se k němu, vešli do domu jeho, I udělal jim hody a napekl chleby přesných, i jedli.

1. Mojžíšova 19, 3.

Pozn. - Přesné chleby = bez kvasnic.

★

○ hodování králů:

16. Běda tobě, země, když knížata tvá ráno hoduji.

19. Pro obveselení strojívají hody, a víno obve-

seluje život, peníze pak ke všemu dopomáhají.
(Soudců 9, 13.)

Kazatel 10, 16. - 19.

Pozn. - Ráno konají se důležitější věci než hody. Staří jídali až na večer.

★

Ježíš stoloval s Matoušem (celníkem). K nim se přidružilo mnoho celných a hříšníků:

*Jakmile to uviděli Farizeové, řekli jeho učedníkům:
»Proč váš mistr jí s celníky a hříšníky?« Ježíš to
uslyšel a odpověděl: »Nepotřebují silní lékaře, ale
nemocní«.*

Matouš 9, 11. - 13.

Pozn. - Ježíš nevolal ku pokornému polepšení hodné, nýbrž hříšníky.

★

Pobožnosti synů a dcer Jobových:

*I scházivali se synové jeho, a strojivali hody po
domích, každý ve dni svém. Posílali také, a zvali
své tři sestry, aby jedly a pily s nimi.*

Job 1, 4.

Pozn. - Hostiny nazývaly se »mište« - pití. Hodování žen nebývalo pravidlem; účast žen bývala příležitostná.

Prorok Amos nazval vznešené ženy v Bázanu »krávami«, protože holdují jen radovánkám tohoto světa, nepodporují svých soukmenovců a posílají své muže pro víno, aby v něm utopily své rozkoše:

*Slyšte slovo toto, ó krávy Bazanské, kteréž jste na
horách Samařských, kteréž nátisk činíte chudým a*

potíráte nuzné, kteréž říkáte pánům jejich: Přineste, ať pijeme.

Amos 4, 1.

★

Když tedy přišel Abner k Davidovi do Hebronu a s ním dvadceť mužů, učinil David Abnerovi i mužům, kteříž s ním byli, hody. 2. Samuelova 3, 20.

Pozn. - Abner, hejtman vojska Saulova, odstoupil od krále Izbozela, syna Saulova, který válčil s lidem Davidovým.

★

Přirovnání různých věcí se ctí:

Lépe jest jíti do domu zármutku, nežli jíti do domu hodování, pro dokonání každého člověka, a kdož jest živ, složí to v srdci svém.

Kazatel 7, 2.

Pozn. - Lépe jest, když jsem uznán za vážného než za tčkávého. A lépe jest oslavovati den úmrtí než svátek narozenin.

★

Osvědčení pomsty nad Judskými:

6. *Když pomrou velicí i malí v zemi této, nebudou pochováni, aniž kvíliti budou nad nimi, aniž sobě lysiny zdělají pro ně.*

7. *Aniž jim dají jísti, aby v truchlivosti potěšovali jich nad mrtvým, aniž jich napojí z číše potěšení po otci jejich neb matce jejich.*

8. *Tolikéž do domu hodování nechod, abys sedati měl s nimi při jídle a pití (Kazatel 7, 2.).*

Jeremiáš 16, 6. - 8.

Pozn. - Příbuzní zesnulého uspořádali do pohřbu tak zv. chléb bolesti nebo kalich útěchy, aby zarmoucení pozůstalí zapomněli na bol a nářekání.

★

Před vysvobozením ze zajetí určen tento soud Boží proti Babyloňanům:

Když se rozpálí, učiním jim hody, a tak je opojím, že zkřiknouti a snem věčným zasnouti musejí, tak, aby neprocítili, dí Hospodin. Jeremiáš 51, 39.

★

Proroctví, že se navrátí do země Judské:

I učiní Hospodin zástupů všechněm národům na hoře této hody z věcí tučných, hody z vína vystálého a učištěného. Izaiáš 25, 6.

Pozn. - Víno vystálé a učištěné nebylo už na kvasnicích. Učištěného = před pitím se víno cedilo (Matouš 23, 24.). - Na hoře této - na Sionu; omilostnění lidu Hospodinem. Horou Sion zpodobňuje se království Mesiášovo, jehož požehnání, které se tu označuje hody, budou všichni účastni.

★

Samson se žení:

Tedy šel otec jeho k ženě té, a učinil tam Samson hody, nebo tak činívali mládenci. Soudců 14, 10.

Pozn. - Samson dá mládencům hádanku: Ze zžírajícího vyšel pokrm, a ze silného vyšla sladkost. Žena mu vyčítá, že jí nechce rozluštění hádanky svěřit.

I plakala na něj do sedmého dne, v nichž měli ho-

dy. Dne tedy sedmého pověděl jí, nebo trápila jej; kterážto oznámila pohádku synům lidu svého.

Soudců 14, 17.

Pozn. - Pohádka = hádanka. Rozluštění je v Soudců 16, 16. a násl.

Slavné hody u krále Asvera:

7. Nápoj pak dávali v nádobách zlatých, a to v nádobách jiných a jiných, i vína královského v hojnosti, jakž slušelo na krále.

8. Ale ku pití, podle nařízení žádný nenutil.

10. Dne pak sedmého, když se podveselil král vínem, rozkázal, aby přivedli Vasti královnu před obličej krále v koruně královské, aby okázal knížatům krásu její; nebo velmi krásná byla.

Ester 1, 7. - 11.

Pozn. - Sedmý den byl slavnostní. Sedmička považována za posvátnou.

★

Všickni dnové chudého zlí jsou, ale dobromyslného hody ustavičné.

Přísloví 15, 15.

★

Uvedl mne na hody, maje za korouhev lásku ke mně.

Píseň Šalomounova 2. 4.

Pozn. - Opojil mne láskou.

★

Rady při hostině:

Při hostině pij své víno, neodmlouvej bližnímu,

*nehádej se s ním, nepodceňuj ho, když se rozveselí,
nekřivdi mu a nedotírej naň na setkání.*

Sirach 31, 41.

Pozn. - Na setkání - upomínáním!

Velká většina významných lidských úkonů byla doprovázena číší vína; náboženské obřady a oslavy konány z nej-různějších pohnutek.

Jejich stanovení nebylo nahodilé, nýbrž účelné a dobře promyšlené. Prýštilo ze zjevů přírodních a bylo spjato s mystickým významem číslice sedm; její souvislost je nápadná zvláště v určení výročních svátků a slavností Mojžíšových pod vlivem egyptským a jiných národů východních.

Bůh tvoří svět a odpočívá v sedmém dni (tedy náboženský den odpočinutí):

Šest dní dělati budete, dne pak sedmého sobota odpočinutí jest.

3. Mojžíšova 23, 3.

Pozn. - Sedmička byla často ve spojení se vším co se týkalo osudu lidstva a měla symbolický význam, jenž značil dokonalost (1. Mojž. 41, 2; 2. Mojž. 22, 30; Mat. 12. 45; Řím. 11. a j.). Všechny mythy vznikaly ze změn a střídání na př. dne a noci, podzimu a vzkříšení jara, z východu a západu slunce; ubývání i růst měsíce a ostatní astrální úkazy působily svou obnovou a zánikem na celý orientální život a božstva. Tajemné síly ovládly záměry a konání všedního života, řídily úrodu polí a vinic, pšenice, vína, oleje a usměrňovaly též plodný, ale krátký lidský život. Není tu možné, abychom všechny biblické údaje vyčerpávali.

Nejdůležitějším dnem v roce byl den smíření (hakkipurim), který byl slaven desátý den sedmého měsíce židovského roku (září-říjen). Židé toužili po odpuštění hříchů. První zván »obracený«, poslední »hrozný«. Tohoto dne se oblékali židé do kajícího hávu.

Později zaveden svátek »pirum« na paměť záchrany izraelitů před vyvražděním v zajetí za Xerxa I. (Ester).

HANUKKA připomínala znovu posvěcení oltáře a chrámu Judou makkabejským. Trvala 8 dní a židé nosili v rukou rastrosti (jako u slavnosti stánků).

Další hlavní slavnosti, které nařídil Mojžíš, nazývány shromážděním svatým, byly pro každý rok tyto:

Velikonoční slavnost Fáze (pesach, pascha, značí přejítí) na památku, že anděl Hospodinův přešel domy izraelitů, kteří měli veřeje svých domů potřísněné krví z beránka (2. Mojž. 12, 13). Vyjadřovala smír národa s Bohem a konala se v prvním měsíci Nisan asi od 14. - do 21. března na památku šťastného návratu z Egypta do země zaslíbené.

K velikonoční večeři uchystali opatrně beránka pečeného na rožni, aby se jeho kosti nepolámaly (Jan 19, 36.). Věřící národ jedl po 7 dní přesný chléb (bez kvasnic). Hodů se účastnili všichni členové rodiny, služebníci i otroci. Všichni si umyli ruce, usedli a otec zahájil večeři; na stole stály naplněny čtyři poháry vína. Představený uchopiv první pohár žehnal (Luk. 22, 7.-17) všem členům, kteří jeden po druhém z poháru upili.

Mezi jídlem byly podobným způsobem vyprázdněny i zbývající tři kalichy. Potom byl podáván beránek. Po třetím poháru, jenž nazván kalichem »dobrořečení«, následoval čtvrtý, při němž zpívány žalmy (115 - 118). Chléb namáčen v »charosetu«; byla to zvláštní lahůdka z fíků, mandlí a jablek, rozvařených ve víně. Krátkou modlitbou byla pak tato oslava skončena. Jakákoliv práce zastavena.

V 5. měsíci Ab dozrávaly hrozny a v 6.; který se nazýval Elul, začínala slavnost vinobraní a žní. To byly »Letnice«. Hospodinu vzdáván dík za úrodu:

A učiníš sobě slavnost téhodnů, svátek prvotin žně pšeničné a slavnost klízení po vyjití každého roku.

2. Mojž. 34, 22.

Slavnost stánků (očisty) byla konána v 7. měsíci Tišri od 15. - 21. na paměť, že židé bydleli po 40 let na poušti ve stanech z větví (dosud říkáme »pod zeleným«). Bylo to právě v době vinobraní a proto děkovali i za úrodu vinic. V průvodech a procesích ukazovány slavným způsobem nové hrozny.

V tomto týdnu bydlili židé v přírodě ve stanech. V rukou nosili větvíčky z palem, myrhy nebo révy. Obvyklé modlitby s úlitbou vína, k nimž zváni chudí, vdovy i sirotci (5. Mojž. 16, 14.). Čerpána voda, mísená s vínem a vylita na oltář. Čerpání vody připomínalo objev vody ze skály na poušti a značilo radost a slávu Boží (Izaiáš 12. 3.). Slavnost povznášena kněžským zpěvem tak zv. stupňových žalmů (se schodů chrámových); večer prvního dne rozžehnuty pochodně a ověšenými prostorami vířily náboženské tance. (Mojž. 23, 40.:

Slavnost stanů světiti budeš za sedm dní, když shromáždíš s pole svého a z vinice své.

5. Mojžíšova 16. 13.

Slavnost byla konána venku a spojena s náboženskými obřady při obětech: Troubení levitů zvyšovalo nadšení a veselost, jež po oběti následovala. Ohlas v evangeliu podle Jana 7, 37.-39. v řeči o živé vodě.

V 8. měsíci Marcheš se paběrkovalo.

Kromě sváteční soboty svěcen sedmý rok sobotní a léto milostivé. Po 6 letech obdělávání vinic a sběru hroznů nesměli židé v sedmém roce na poli a ve vinicích pracovat, neboť země měla v sedmém roce odpočinek; a co samo ze sebe vzrostlo, nebylo sklízeno, nýbrž rozdáno nájemníkům, příchozím a čeledi. (3. Mojž. 25, 3-6.).

Konečně zavedeno každého padesátého roku milostivé léto, léto plesání (3. Mojž. 25, 10), o kterém píše sv. Lukáš jako vzácném. (Luk. 4, 19). Vzniklo ze 7 sobotních roků ná-

sobkem 7. S ním spojeno zlepšení mnoha sociálních opatření a zásad (3. Mojž. 11, a násl.). Jejich vliv se projevuje též v proroctvích Nového zákona a ve zjev. sv. Jana, 1, 4, sedmi sborům. Bylo ještě mnoho podnětů k slavnostem a obřadům, které se udržují do dneška. Měnily se v životě národa, ale v jádru trvaly. Je též mnoho neuvedených maličností souvisejících s vínem. Už v předvečer sobot a svátků navštěvovány byly modlitebny a zpívány žalmy a chvalozpěvy. Při sňatku podává rabín novomanželům svěcené víno a při obřadu obřezání, světí Mohel číši vína a prstem vlhčí ústa dítěte. Podle talmudu je skoro každý náboženský obřad spojen se symbolickým užitím vína, které bylo, je a bude nápojem spravedlivých.

Obětmi byly ponejvíce přírodní dary, neboť lid poznal, že si zadarmo nemůže ničeho od Boha vyprosit. Domnívali se, že Bůh nebo modla musí jíst a pít právě tak jako člověk; proto zřídili před obětištěm stůl s chlebem a vínem:

Ale vás, kteříž opouštíte Hospodina, kteříž se zapomínáte na horu svátosti mé, kteříž strojíte vojsku tomu stůl, a kteříž vykonáváte tomu počtu oběti, vás, pravím, sečtu pod meč, tak že všickni vy k zabítí na kolena padati budete, proto, že jste mne neposlouchali.

Izaiáš 65, 1. - 12.

Účel oběti byl velmi různý a složitý. Bohu se přinášely oběti, aby mu prokázali vděčnost a úctu za dobrodiní nebo vyslyšení, aby si vyprosili splnění nějakého přání a j.

Obětování najdeme v každém náboženství, ovšem v rozmanitých formách i názorech. Obětovaly se plody země, zvířata a - bohužel - i děti, vdovy a dospělí. Moloch, Bál a As-tarta nejsou nám nic neznámého.

Každý obětoval, čeho měl nejvíce a co mu bylo nejmilejší, ovšem podle množství úrody a dosaženého zisku. Tak se obětovalo ovoce, obilí (chléb) a víno. A protože člověk viděl v ohni viditelný symbol Boha a prostředníka mezi ním a lidmi, svěřoval své obětní dary plamenům. Z tohoto pojmu o obětech vznikly oběti krvavé a nekrvavé.

Při obětech bývalo spotřebováno různé množství vína (2 l); také suchou obětí ctili Hospodina (moukou a olejem), beránek brán k oběti $\frac{1}{3}$ hinu vína (2 l), při býčku obětovali

půl hinu vína (3 l) a při oběti jehněte $\frac{1}{4}$ hinu (asi $1\frac{1}{2}$ l vína), které se ulévalo na oltář celopalů (4. Mojž. 28, 14).

Ke krvavé oběti poskytovány dary živočišné. Kněz pokropil oltář krví obětního zvířete a tučné vnitřnosti vhodil do ohně. Ze zbytků vystrojena hostina pro kněze a lid. Izaiáš horlí proti množství zápalných obětí (Izaiáš 1, 11.).

Jeremiáš se ptá:

K čemu mi kadidlo ze Sábý přichází, a vonná třtina výborná ze země daleké? Zápalů vašich nelibují sobě, aniž oběti vaše jsou mi příjemné. Žalm 50, 8.

Jeremiáš 6, 20.

Každého dne ráno a večer obětován beránek (předobraz Ježíše Krista).

Krvavé oběti byly smírné, celopal, záhříšné, pokutní, pro-sebné, děkovné a j. v.

Nekrvavé (mincha) buď suché (rostlinné, potravné: obilní klasy, kadidlo, koláče atd.), nebo mokré (nápojové, olej a víno).

Vyloučeny byly kvasnice jako zárodek nákazy a rozkladu. Rovněž med, ač z něho s přídavkem datlí připravovali silné víno, nebyl obětním předmětem, protože včela byla tehdy považována za hmyz nečistý.

Před nekrvavou obětí se kropil oltář vínem - to byla úlitba (nések); protože oběti byly konány dvakrát denně, udržoval se po celý den posvátný plamen. Kromě útlitby bývalo víno i samostatným darem obětním, zvláště před vyhnanstvím; jinak bylo víno i přídavkem k jiným věcem, jako olej k mouce. Oběti nekrvavé se konaly samostatně, někdy připojeny byly k obětem krvavým. K obětem se používalo jen přírodního mladého vína, které nesmělo býti z hnojených a zeleninou osetých vinic. Rovněž odmítáno staré víno, nebo vařené.

Podle I. Mojžíšovy 4, 3. - 4. obětoval Kain z úrody zem-

ské a Abel z prvorozených věcí stáda svého a z tuku jejich. Při obětech vyslovována nesčetná příslibení jako na př. Jakobovo Judovi v 1. Mojž. 49, 11., že v zaslíbené zemi bude tolik vína, že v jeho červeni budou věřící práti svůj oděv. Podle vykopávek můžeme souditi, že země kananejská byla tehdy velmi kultivovaná. Představa o ní byla pro lid Izraelský rájem. Trvalou úpravu obětních řádů uzákonil Mojžíš jednotným rituálem. Dýše z něho vědomí viny a potřeba očisty.

Starozákonní oběti byly nedokonalé. Sv. Pavel dí Židům 10, 4., že krev býků a kozlů nestačí, aby sňala hříchy národa Izraelského.

Teprve obětováním se Ježíše Krista vyvrcholena obětní idea ve mši svaté, pod způsobou chleba a vína. To předpověděl Hospodin Davidovi:

T'y jsi kněz na věky podle řádu Melchisedechova.

Žalm 110, 4.

Víno v obou zákonech bylo považováno za nevinné a nutné jako chléb, jinak by je nepovýšili jako symbol svátostní a obětní.

I při hlásání askese, umrtvování masa, vycítilo křesťanství ve vůni vína teplou duchovní spřízněnost, tmelící proti-chůdné živly soudobých náboženských proudů. Byl to věčný boj mezi pohany, holdujícími přetékajícím pohárům vína a bakchickým sklonům k uctívání bohů podle vzoru jiných národů a věřícími v Hospodina, Boha zástupů. V této směsici, jež se po tisíciletí nemohla vykrystalisovat, zvítězil Mohamed nad Bakchem alespoň ve světě muslimanském.

Mohamedánství povzneslo se nad všechno, co se nedalo z života izraelského odstranit, tedy i nad zbožnění vína. Zásah Mohamedův přemáhal celou antickou kulturu, která byla vysloveně bakchickou. Bojuje proti vínu, změnil nejprve lidské

srdce a pak lidský rozum. Proto je dnes káva »vínem Islamu«; kultura vína v něm zanikla a zelené zrnko kávy stalo se podmanitelem těla i duše. Novější doba přináší ovšem značné trhliny i do ustanovení koranu. Po vítězství Islamu začalo vinařství v Palestině pomalu upadat.

Můžeme však potvrditi, že se národové, kteří zůstali vínu věrni, osvědčili ve všech oborech vzdělanosti a lidské kultury právě tak jako synové Allahovi. Bakchický vzlet i opojení kávou se vyrovnávaly a se střídavým štěstím zápolily o palmu vítězství v nesmrtelném závodění o kulturní pokrok lidstva.

*

Nařízení o obětech. K celopalům a k obětem pokojným budou přidány též oběti suché a úlitby:

- 5. *A vína v obět mokrou čtvrtinku hin obětovati budeš při zápalu, aneb při oběti vítězné k jednomu každému beránku. (2. Mojžíšova 29, 40.)*
- 7. *Vína také k oběti mokré třetí díl míry hin obětovati budeš u vůni spokojující Hospodina.*
- 10. *A vína k oběti mokré obětovati budeš půlku hin. Ta jest obět ohnivá.*

4. Mojžíšova 15, 5. - 10.

Pozn. - V. 5: K obětem krvavým přidá na obět suchou ještě olej a víno na úlitbu. Hin = 3.35 l.

*

Jaké oběti a kterého času?

Tyto pak oběti mokré jejich z vína: Půl míry hin bude při každém volku, a třetí částka hin při skopci a čtvrtá částka hin při každém beránku. Ta jest

obět zápalná k nov měsíci, každého měsíce přes celý rok. Kozla také jednoho v obět za hřích, mimo obět ustavičnou, obětovati budete Hospodinu s mokrout obětí jeho.

4. Mojžíšova 28, 14. - 15.

★

Ve snu žádá Šalomoun, syn Davidův, Hospodina, o soudný rozum a rozvahu:

A když procítil Šalomoun, a aj, byl sen. I přišel do Jeruzaléma a stál před truhlou smlouvy Hospodiny, a obětoval oběti zápalné a oběti pokojné; udělal také hody všem služebníkům svým.

1. Královská 3, 15.

Způsob požehnání, jež kněží udělovali lidu:

I bude obracet kněz ty věci (plece vařené ze skopce, koláč atd.) sem i tam v obět obrácení před Hospodinem; a ta věc svatá přináležeti bude knězi mimo hrudí obrácení, i plece pozdvižení. A již potom nazareus bude moci víno píti.

4. Mojžíšova 6, 20.

Pozn. - Proviní-li se nazareus, bude ostříhán a teprve po očistě se může napítí vína (viz část VII. O zákonu nazareů 4. Mojžíšova 6, 2. - 4.).

★

Píseň Mojžíšova proslovena před vysíleným lidem Izraelským. Hospodin smiluje se nad ním a řekne:

Kde jsou bohové jejich? Skála, v níž naději měli? Z jejichžto obětí tuk jídali a víno z obětí jejich mokrých pili? Nechat ustanou vám, necht vám skrejší je skála ta.

5. Mojžíšova 32, 37. - 38.

Pozn. - Obětující nepili při úlitbě vína, myslíce, že je pije božstvo. Skála bývala útočištěm modlářů u model, nyní zkácených. Proto dí v dalším verši ironicky: nechť vám skrejší jest skála ta. Izraelští nesměli pít vína, které souviselo nějak s pohanstvím.

★

O vystavění a posvěcení chrámu jeruzalémského; rozkázal král Darius mezi jiným:

A to, čehož by bylo potřebí, buď volků aneb skopců i beránků k zápalným obětem Boha nebeského, obilé, soli, vína i oleje, jakž by rozkázali kněží Jeruzalémští, nechť se jim dává na každý den, a to beze všeho podvodu.

Ezdráš 6, 9.

Pozn. - Už tenkrát neostýchali se klamati Boha.

★

Příčiny pomsty Izraelským:

Nebudou obětovati Hospodinu vína, aniž příjemné jemu bude.

Ozeáš 9, 4.

★

Daniel nucen králem Babylonským klaněti se Bálovi. Odhalené lži kněží modlářských:

Byla také u Babylonských jménem Bál, a nakládali na ni každý den dvanácte měr běli, a ovec čtyřcedti, a vína džbánů šest.

Daniel 14, 2. - 21.

Pozn. - Tázali se Daniele: Proč ty se neklaníš Je živý! Nevidíš co sní a vypije? Daniel králi: Bál nejí ani nepije. Je z mědi a hlíny. Šel s králem do chrámu Bálova a král dal na oltář pokrmu a víno. Dlažbu k oltáři dal posypati popelem, uzamkl dvéře a zapečetil je. Na druhý den

byly pokrmy a víno odcizeny a pečeti neporušeny. Na popeli byly šlépěje; pak našli tajná dvířka, jimiž kněží chodili tajně do modlitebny a hostili se z darů obětních. Král dal podvodníky⁶ usmrtit a Daniel zbořil chrám i modlu. Lid se vzbouřil, Daniel uvržen do jámy lvové a poté Bohem vysvobozen.

*

Šimonova obět:

- 17. A vykonávejte služby při oltáři, aby připravil
obět Nejvyššího všemohoucího,
18. vztáhl ku kalichu ruce své, obětuje víno červe-
né,
19. a vylil na základy oltáře vůni libou Nejvyšší-
mu.*

Sirach 50, 17. - 19.

Pozn. - Po této úlitbě zpívali a hráli Lévitové a nad lidem, jenž padl na zem a klaněl se Všemohoucímu, zazněly trubky kněží.

Strava lidu izraelského bývala tak prostou, jako jejich život; maso jídali jen při slavnostních příležitostech. Obyčejným pokrmem byly v hojné míře ovoce, hrozny, zelenina a chléb, připravovaný z pšenice. Chléb se pekl každý den a když národ vtáhl do země kananejské, kde bylo mnoho vinic, navykl si pít též víno:

V knize Šalomounových »Přísloví« zve »Moudrost« Boží:

Podte, jezte chléb můj a píte víno, kteréž jsem smísila.

Přísloví 9, 5.

Není možno, abychom uvedli všechna místa v bibli, pojednávající o víně a chlebě. V tomto smyslu nalézáme mnoho ozvěn i v pozdějším životě světců. Sv. Jeroným píše, že k potěšení nemocných nosíval tělo našeho Spasitele v košíčku jako chléb a ve skleničce měl víno - jeho krev.

Jak darů Božích užívati?

Nuže tedy jez s radostí chléb svůj, a pij s veselou myslí víno své, nebo již oblibuje Bůh skutky tvé.

Kazatel 9, 7.

Pozn. - Bůh žehná již tvým snahám. Bůh přeje člověku dobro a chce, aby je skutečně užíval. Sv. Pavel dí: »Proto, ať jíte či pijete, ať cokoli činíte, všechno činite k slávě Boží«. (1. Korintským 10, 31.).

David vzývá Hospodina a poučuje své protivníky:

*I způsobíš radost v srdci mém větší, než oni mívají,
když obilé a víno jejich se obrodí.* Žalm 4, 8.

Pozn. - Synové lidští se nejvíce radují po sklizni a vinobraní.

★

Lid Izraelský volá po králi egyptském a obrací se ke králi assyrskému:

*Aniž volají ke mně z srdce svého, když kvílí na
ložcích svých, a když pro obilé a mest shromaždu-
jí se, obracejí se ke mně.*

Ozeáš 7, 14.

★

Prorok domlouvá Judským, že nestavějí chrám a připomíná pokuty:

*A tak zavolal jsem sucha na zemi tuto, a na tyto
hory, i na obilé i na víno, a na olej, i na to, což by
měla vydati země.*

Aggeus 1, 11.

★

Ezau dověděl se o Izákově požehnání Jákobovi, ptá se otce, zda mu též požehná?

*I řekl Izák k Ezau: Aj, ustavil jsem ho pánem nad
tebou a všechny bratři jeho dal jsem mu za služební-
ky; obilím také a vínem opatřil jsem ho. Což tedy
již tobě učiniti mohu, synu můj?*

1. Mojžíšova 27, 37.

★

Svědectví Páně o Janovi:

*Přišel totiž Jan Křtitel a nejedl chléb a nepil víno,
a říkáte (farizeové): Má démona.*

*Přišel Syn člověka, jedl a pil, a říkáte: Hle, jedlík
a pijan vína, přítel celníků a hříšníků.*

Lukáš 7, 33. - 34.

Pozn. - Jan Křtitel nepil nic opojného, ani vína a nejedl ani chleba; živil se kobyilkami a lesním medem. Židé se nedali pohnouti jeho přísnou životosprávou a dobrotou Ježíšovou. Moudrost jejich byla uznávána právě tak jako jejich skutky. Totéž: Matouš 11, 18. - 19.

Celníci vymáhající poplatky, žádali často velmi mnoho. Lid je proto nenáviděl a označoval je za veřejné hříšníky (Marek 2, 15. - 17.; Lukáš 5. 29.; Matouš 9, 11. - 13.).

*

Chvála Hospodina, jenž opatruje všechno stvoření k dobru lidstva:

*Dáváš, abys tak vyvodil chléb ze země a víno, jenž
obveseluje srdce člověka. Činí, aby se stkvěla tvář
od oleje, ano i pokrmem zdržuje život lidský.*

Žalm 104, 14. - 15.

Pozn. - Země zavlažována vodou dává lidstvu a zvířatům potravu a nápoje. - Obveseluje = sílí. - Od oleje září tvář; olej se užívá i k přípravě pokrmů. - Pokrm zdržuje, chléb prodlužuje. - 1. Mojžíšova 18, 5.; Soudců 9, 13.

*

Zlořečení přestupníkům zákona. Cizí vojsko vtrhne k vám

*a sžije plod dobytků tvých i úrody země tvé, do-
kudž nebudeš vyhlazen; a nezanechá tobě obilí,
vína mladého a oleje, prvorozeného ze skotů tvých,
až tě i vyhladí.*

5. Mojžíšova 28, 51.

Požehnání Mojžíšovo:

Aby sám bezpečně bydlil Izrael, rodina Jákobova, a to v zemi obilím a vínem oplývající, jehož nebesa také i rosu vydávati budou. Jeremiáš 23, 6.

5. Mojžíšova 33, 28.

*

Smlouva Šalomounova s Chiramem o dělníky k stavění chrámu:

Pšenice však toliko a ječmene, oleje a vína, nechť pošle služebníkům svým. 2. Paralipomenon 2, 15.

*

Země pak vyslyší obilé, i mest, i olej, a ty věci vyslyší Jezreéle. Ozeáš 2, 22.

*

Opatření církve svaté služebníky a strážci. Ochrana Boží:

Přisáhlť Hospodin skrze pravici svou, a skrze rámě síly své, řka: Nikoli nedám obilí tvého více za pokrm nepřátelům tvým, aniž píti budou cizozemci vína tvého, o němž jsi pracoval. Ale ti, kteříž je shromažďují, budou je jísti a chváliti Hospodina, a kteříž je sbírají, budou je píti v síňcích svatosti mé.

Izaiáš 62, 8. - 9.

*

Tobiáš žádá svého syna, aby jeho mrtvolu uctivě pohřbil, zachovával zákon Boží a rozumně užíval darů révy a chleba:

*Poskytuj svého chleba a vína k pohřbu spravedli-
vého, ale nejez ho a nepij s hříšníky.*

Tobiáš 4, 18.

Pozn. - Pro obveselení truchlících pořádány hostiny. Pohár útěchy.
Nepij s opilci!

★

Hospodin slibuje plnitelům zákona odplatu:

*A bude tě milovati, i požehná tobě a rozmnoží tebe.
Nebo požehná plodu života tvého a úrodám země
tvé, obilí tvému, vínu tvému a oleji tvému, plodu
skotů tvých i stádům bravů tvých v zemi, kterouž
s přísahou zaslíbil otcům tvým, že ji tobě dá.*

5. Mojžíšova 7, 13.

★

*Když se tedy tak shromažďujete, to není jísti ve-
čeři Páně; neboť každý napřed při jídle sní vlastní
večeři, jeden má hlad, druhý se opije. Což nemáte
domů k jídlu a pití?*

1. Korintským 11, 20. - 21.

Pozn. - V původní církvi nosívali si věřící k službám Božím chléb
a víno. Co se nespotřebovalo, společně se snědlo. Do tohoto způsobu
vloudil se však nějaký zlořád, proto je apoštol kárá, že se všem nedo-
stalo jídla a pití.

★

Připomenutí hříchů a pomsty nekající cizoložníci:

*Nebo ona nezná toho, že jsem já dával jí obilé, a
mest a olej, anobrž rozmnožoval stříbro i zlato,
kteréž vynakládají na Bále.*

Protož poberu zase obilé své v čas jeho, i mest svůj v jistý čas jeho, a odejmu jí vlnu svou i len svůj k přiodívání nahoty její.

Ozeáš 2, 8. - 9.

★

Truhla Boží postavena ve stánku:

Po obětování Davidem rozdělil všem mužům Izraelským, od muže až do ženy, jednomu každému po pecnu chleba a kusu masa, a vína láhvici.

1. Paralipomenon 16, 3.

★

Bůh ohlásil strašné pokuty; a jakoby litoval národa, žádá kajícnost:

A ohlásí se Hospodin a řekne lidu svému: Aj, já posli vám obilé, mest a olej, i budete jim nasyceni, aniž vás vydám více v pohanění mezi pohany. I budou naplněny stodoly obilím, a oplývati budou presové mstem a olejem.

Joel 2, 19. - 24.

★

Ke stavbě chrámu jeruzalémského žádal Šalomoun od tyrského krále Hirma ohromné množství cedrového a jedlového staviva z Libanonu; jako náhradu slíbil mu na výživu dělníků, kteří dřevo obráběli, 20.000 lák (sudů) vína (asi 6.000 hl) kromě obilí a oleje.

A aj, dám na dělníky, kteříž sekati mají dříví, pšenice semleté dvacet tisíc měr a dvacet tisíc měr ječmene a dvacet tisíc lák vína, a dvacet tisíc tun oleje.

2. Paralipomenon 2, 10.

Judita vypravuje Holofernovi o ubohém stavu synů Izraelských:

Usnáší se, že budou porážeti dobytek svůj a píti krev jeho; a svaté části obilí, vína a oleje, Hospodinu zasvěcené, kterýchžto přikázal Bůh nedotýkati se.

Judita 11, 1. - 12.

Pozn. - Svaté části = prvotiny a desátky.

*

Syn člověka bude potupen od tohoto pokolení:

Jako se stalo za dnů Noemových, tak bude také ve dnech Syna člověka: jedli, pili, ženili a vdávali se, až do toho dne, kdy Noe vešel do korábu, a přišla potopa a zničila všechny. Stejně, jako se stalo za dnů Lotových.

Lukáš 17, 28.

Pozn. - Totéž Matouš 24, 37. Noe zachráněn korábem za své ctnosti. Před potopou neposlouchali lidé slova Božího, jež hlásal Noe. Podobně i nyní nebylo působení Kristovo správně chápáno. Lidé budou vždy podle svých zásluh posuzováni: jedny očekává království Boží, druzí budou v hříšném stavu zatraceni.

*

Jdi a pojídej spokojeně svůj chléb, a pij v čas potřeby své víno s veselým srdcem; tak požehná Bůh práci tvé.

Sirach 31.

*

Za dobrodiní, která udílí Hospodin, je třeba plniti zákon Boží:

Dám déšť zemi vaší časem svým ranní i pozdní, a sklízeti budeš obilí své, víno své, i olej svůj.

5. Mojžíšova 11, 14.

Nářek nad zkažením království Judského odepřením bohoslužeb a rozšířením bídy:

Kdež jest obilé a víno? Tak říkají nemluvnata matkám svým a vypouštějí duše své na klíně matek svých.

Pláč Jeremiášův 2, 12.

Pozn. - Obilé a víno? = jídlo (chléb) a pití (víno).

★

Vysvobození Judy z Babylona:

I přijdou, a prozpěvovati budou na výsosti Siona, a pohrnou se k dobrotě Hospodinově s obilím, a s vínem, a s olejem, a s plodem skotů a bravů, duše pak jejich bude podobná zahradě svlažené, a nebudouť se rmoutiti více.

Jeremiáš 31, 12.

★

Víno osvěžuje znavené poutníky na poušti. David na útěku před Absolonem:

A když David sešel maličko s vrchu, aj Síba, služebník Mifibozetův, vyšel proti němu se dvěma osly osedlanými, na nichž nesl dvě stě chlebů a sto hroznů suchých, a sto hrud fíků a nádobu vína. I řekl král Síbovi: K čemu jsou tyto věci? Odpověděl Síba: Oslové pro čeleď královskou k jízdě, chléb pak a fíky, aby jedli služebníci, a víno, aby se napil, kdož by ustal na poušti. 2. Samuelova 16, 1. - 2.

Pozn. - Kdož by ustal na poušti = unaven, vyčerpán.

★

Hanebný čin mužů města Gabaa. Jakýsi stařec dal přístřeší Lévitu s ženinou (vedlejší ženou):

Ješto mám i slámu a obrok pro osly své, tolikéž i chléb, ano i víno pro sebe a děvku tvou, a mládence, kterýž jest s služebníkem tvým, tak že v ničemž nemáte nedostatku.

Soudců 19, 19.

Pozn. - Děvka a mládenec jsou služebníci. Stařec odmítá tvrzení Lévitovo, že má dostatek pokrmu a hostí sám. V noci shluknou se nešlechtní muži Gabay a žádají vydání Lévity. Stařec chrání hosta a svou dceru a vydá jim jeho ženinu, kterou Gabajští hanebně zneuctili.

*

Assyrský král marně žádá, aby vydán byl Jeruzalém:

Takto praví král Assyrský: Učiňte se mnou smlouvu, a vyjděte ke mně, a jezte jeden každý z vinice své, a píte jeden každý vodu z čisterny své, (1. královská 4, 25.), dokudž nepřiжду a nepřenesu vás do země podobné zemi vaší, země úrodné, země chleba a vinic, země olivová, oleje a medu, a budete živi a nezemřete. Neposlouchejtež Ezechiáše, neboť vás svodí, řka: Hospodin vysvobodí nás.

2. královská 18, 31. - 32.

Pozn. - Jezte z vinice své = hrozny i víno.

*

Pokoušení jest lidské. Bůh je věrný, on nenechá vás pokoušeti. Utíkejte od modlářství!:

Kalich žehnání, který žehnáme (při večeři Páně), není to účastenství krve Kristovy? Chléb, který lámeme, není to účastenství těla Kristova?

Nemůžete pít kalich Páně a kalich démonů; nemůžete mít podíl v stolu Páně a v stolu démonů.

1. Korintským 10, 16. - 21.

Pozn. - Tím řečeno, že je třeba zdržovati se pohanských hostin úplně.

★

Večeřel Pán u Šimona. - Ustanovení nejsvětější Svátosti:

26. Když byli u jídla, vzal Ježíš chléb, požehnal, rozlomil, dal učedníkům a řekl: Vezměte, jezte! To jest mé tělo.

27. Vzal kalich, poděkoval, dal jim a řekl: Pijte

28. z něho všichni! Neboť to jest má krev smlouvy, vylévána za mnohé na odpuštění hříchů.

29. Pravím vám, že ode dneška jistě nebudu pít z tohoto plodu révy až do onoho dne, kdy jej budu pít s vámi nový v království svého Otce.

Matouš 26, 26. - 29.

Pozn. - Marek 14, 22. - 25.; Lukáš 22, 17. - 20. (vzal nejprve kalich, pak chléb a po večeři opět kalich); 1. Korintským 11, 23. - 26. Jsou křesťanské sekty, které se v důsledku tohoto výroku zdržují vína. Krev smlouvy t. j. krev, kterou se potvrzuje smlouva. Toto jest tělo mé, toto jest krev má, t. j. toto, co se podobá chlebu, není již chlebem, nýbrž mé tělo, a to, co mám v kalichu a co chutná jako víno, není již vínem, nýbrž mou krví. Těmito slovy proměnil Ježíš podstatu chleba v podstatu svého těla a podstatu vína v podstatu své krve. Tajemství víry. Apoštoly zmocnil, aby činili totéž. Tak zachoval nám sebe sama, aby mezi námi přebýval jako Bůh a člověk, aby se mohl za nás denně obětovat a konečně, aby byl naším pokrmem pro život věčný.

V. 27: Tato slova netýkají se kalicha svátostného, nýbrž obřadného, patřícího k večeři.

V. 29: Ježíš tu praví, že brzo zemře, že se příštích velikonočních svátků nedožije a těší apoštoly, že bude pít víno s nimi v království božím, které se podobá velké slavnostní hostině.

Chléb je širší pojem pro obilí a pokrm vůbec. Byl z pšeničné mouky a nevykvašeného těsta. Obilná zrna jedla se buď syrová nebo pražená.

Večeře Páně spadá právě do doby svátků pesah, které byly příčinou dohadů, byla-li večeře Páně hostinou podle rituálu pro pesah či nikoliv. Není naším úkolem o této věci rozhodovati, jisto je však, že Ježíš (Lukáš 22, 20.) žehnal vínu a apoštolům slovy: »tento kalich je nová smlouva zpečetěná mou krví, vylévanou za vás« a že tím dal vínu a chlebu nadpřirozené poslání.

Voda studená duši ustálé jest novina dobrá ze země daleké.

Přísloví 25, 25.

Chléb a víno - nerozlučná známka izraelského společenství; ve víně smíšeném vodou viděli mnozí snižování božského moku. Víno se mnoho pilo, snad také proto, že bylo málo vody. Ženám podávána raději voda než víno. Abrahám propustil Agar i s dítětem dav jí na cestu do pustin Bersabé chléb a vodu (1. Mojžíšova 21, 14.). (Možná, že doma právě vína nebylo.) Vodě dávána i přednost před mlékem. (Soudců 4, 19.), neboť v zlých dobách byla dražší než víno. Neuvěřitelně zní, že kdesi přiléváli do malty místo vody víno. Zásobování vodou bylo dosti obtížné, jelikož prameny byly od měst vzdáleny. Cisterny na dvorcích často vysychaly. Vodu pro domácí potřebu čerpaly a nosily ženy ze studnic (Mojžíšova 24, 13.; Jan 4, 7.). Na dešťovou vodu byly zřízeny nádrže. Za válečných výbojů a obléhání Jeruzaléma byla velká nouze o chléb a vodu, jež se stala vzácným obchodním předmětem:

11. *Vodu také na míru píti budeš, šestý díl hin (asi litr); od času do času píti budeš.*
12. *Podpopelný pak chléb ječný, kterýž jísti budeš, ten lejn nečistoty lidské pec před očima jejich.*
13. *I řekl Hospodin: Tak budou jísti synové Izraelští chléb svůj nečistý pro pohany, kteréž tam zhromáždím.*
15. *Kterýž řekl mi: »Aj, dávámť kravince místo lejn lidských, abys sobě jimi napekl chleba.*

16. *Za tím řekl mi: Synu člověčí, aj, já zlámu hůl chleba v Jeruzalémě, tak že jísti budou chléb na váhu, a to se zá mutkem, a vodu na míru píti, a to s předěšením. Kap. 5, 16.; 3. Mojžíšova 26, 26.; Izaiáš 3, 1.*
17. *Aby nedostatek majíce v chlebě a ve vodě, děsili se jeden každý z nich, a svadli pro nepravost svou.* Ezechiel 4, 11. - 17.

Ježíš s matkou a učedníky na svatbě v Káni galilejské:

3. *Nedostávalo se vína. Matka upozornila Ježíše na nedostatek vína a řekla služebníkům: Udělejte, co*
6. *vám řekne; stálo tam šest kamenných sudů, určených k očišťování předepsanému pro Židy, každý na dvě až tři míry.*
7. *Ježíš jim řekne: Naplňte sudy vodou! I naplnili je až po okraj.*
8. *Ježíš jim rozkáže: Teď naberte a zanešte správcům hostiny.*
9. *Zanesli, a jakmile správce hostiny okusil vody proměněné ve víno - nevěděl, odkud jest, ale služebníci, kteří nabrali vody to věděli -, zavolá ženicha a řekne mu:*
10. *Každý člověk napřed předkládá dobré víno, a když se hosté opijí, víno špatnější, ale ty jsi zachoval dobré víno až na tuto chvíli.*

Jan 2, 3. - 10.

Pozn. - Míra (bal) = 20 l, podle jiných 36 l. Šest kamenných sudů, určených k čistění: Židé si umývali ruce před jídlem i po něm.

*

Tento první zákrok Ježíšův posvětil rodinný život a jeho radosti. Vzbudil zajisté mezi svatebčany obdiv, jenž se u jeho apoštolů změnil ve víru, že Kristus je Spasitelem. Náklonnost lidu k němu přesvědčivě vzrůstala a přiblížila ho k tušené božské přirozenosti. Mezi ním a lidem, mezi apoštoly a kněžími vynikala hlava tvořící se církve.

A Kristus nemohl si zvoliti vhodnějšího prostředku, jímž by tyto svazky upevnil a zobrazil než víno, krev z révového kmene, která s chlebem utvořila základnu k oběti mše svaté.

Kristus, změniv vodu ve víno, neposloužil tedy jen svým hostitelům, nýbrž stanovil symbolicky i předurčení poslední večeře Páně.

A v tom jevu, že až na konec zachoval dobré víno, ocenila rodina i svatební hosté jeho zvláštní oddanost a pozornost.

*

Reptání o vodu:

A proč jste nás vyvedli z Egypta, abyste uvedli nás na toto zlé místo, na němž se nerodí ani obilí, ani fíků, ani hroznů, ani jablek zrnatých, na kterémž ani vody ku pití není?

4. Mojžíšova 20, 5.

Pozn. - Vinu svalují na Mojžíše a Arona, ačkoliv sami hřešili. Mojžíš odešel do svatyně a modlil se. Hospodin mu řekl: Svolej lid, udeř holí do skály a ona vydá vodu (2. Mojžíšova 17, 3.).

*

Čeho potřebujeme k šťastnému životu?

Vodu, oheň, železo, sůl, mléko, běl (mouku), med, vinný hrozen, olej a oděv.

Sirach 39, 31.

Pozn. - Víno bylo tak potřebné, jako každý jiný předmět k udržování života.

★

Agar se synem vyhnána:

Vstal tedy Abraham velmi ráno, a vzav chléb a láhvič vody, dal Agar a vložil na rameno její, a pustil ji od sebe i s dítětem. Kterážto odešla a chodila po poušti Bersabé.

A když nebylo vody v láhvič, pvrhla dítě pod jedním stromem.

1. Mojžíšova 21, 14. - 15.

Pozn. - Na cesty brali vodu v láhvič = v koženém měchu. Na křižovatkách a u cest stávaly nádoby s vodou.

★

Ze sbírky přísloví Šalomounových:

Jestliže by lačněl ten, jenž tě nenávidí, nakrm jej chlebem, a žíznil-li by, napoj jej vodou.

Přísloví 25, 21.

Pozn. - Ukazuje velkou morální sílu.

★

Král Syrský vede své vojsko do Samaří proti Izraelským. Na prosbu Elizeovu porazil Hospodin Syrské slepotou a zavedl je do Samaří, kde se tázal král Izraelský Elizea, má-li je pobíti. Tento -

odpověděl: Nemorduj. Zdaliž jsi je zjímal mečem svým a lučistěm svým, abys je zmordoval? Dej jim chleba a vody, ať jedí a pijí a navrátí se ku pánu svému (Přísloví 25, 21.).

A tak připravil jim hojnost velikou, a když pojedli a napili se, propustil je. Oni pak navrátili se ku pánu svému, aniž kdy více potom lotříkové Syrští uskakovali do země Izraelské.

2. Královská 6, 22. - 23.

V bibli je ještě mnoho poučných dat o vodě, ale teprve v Novém zákoně povýšena »živá voda« s vínem na učení Kristovo.

IX.

*Prvotiny, desátky
a dary*

Odvádění desátků a prvotin (svaté části) byl prastarý náboženský i státní zvyk u všech tehdejších národů. Byl to projev díky Hospodinu za úrodu a pozemský blahobyt.

Národ byl povinen odváděti ze svého majetku prvotiny: dobytče, zralé ovoce, víno, olej, med, vlnu a obilniny. Každá prvotina z úrody musela býti nejlepší jakosti. Nebyly donášeny do svatyně, nýbrž kněžím v městech. Byly dávány dobrovolně, později žádány a vymáhány. (5. Mojžíšova 26, 5. násl.). Jákob slíbil Bohu spravedlivě odváděti desátky ze všech věcí, když ho bude chrániti na cestě životem a dá-li mu chléb ku pokrmu a roucho k oděvu (1. Mojžíšova 28, 20. - 22.).

Desátý díl z dobytka, z plodin zemských a stromů byl odváděn jako desátek. Místo desátků bylo možno odvésti cenu těchto s přídavkem jedné pětiny plné ceny. Kromě desátků měl každý hospodář věnovati dary i k soukromým hostinám (domácím), k nimž byli pozváni Levité a chudina.

Přijímání vinných darů jako úplatku považováno za nemravné.

Melchisedech žehná Abrámovi, vítězi nad Sodomskými:

Melchisedech také, král Sálema, vynesl chléb a víno. (Žalm 76, 3.).

I dal mu Abrám desátky (desátý díl z kořisti) ze všech věcí. (1. Mojžíšova 28, 22.).

1. Mojžíšova 14, 18. - 20.

Pozn. - Vynesl chléb a víno = obětoval. Melchisedech, nejvyšší

kněz silného Boha, je předobrazem Kristovým, který denně přináší obět svého těla a krve pod způsoby chleba a vína. Byl tedy desátek podle zákona Mojžíšova už v patriarchálních dobách obyčejným zjevem. Žalm 110, 4. praví: Ty jsi kněz na věky podle řádu Melchisedechova (Židům 5, 6.).

*

O prvotinách:

Z hojnosti obilí a tekutých věcí svých neobmeškáš prvotin obětovati. Prvorozeného ze synů svých mně dáš. (Kap. 13, 2. a Ezechiel 44, 30.).

2. Mojžíšova 22, 29.

Pozn. - Tekuté věci = víno a olej. Prvotiny: také první mošt - samotok!

*

Tobiášova zbožnost byla známa již v mládí a v zajetí syrském:

Věrně odváděl též své prvotiny a desátky, takže třetího roku dával všechny desátky cizincům a přichozím.

Tobiáš 1, 7.

Kněz Eliasib, zpřízněný s Tobiasšem, zařídil tomuto skladiště v nádvoří domu Božího, -

kdež skládali dary, kadidlo a nádoby a desátky z obilí, mstu a oleje nového, nařízené Levitům a zpěvákům i vrátným, též i obět kněžím.

A všecken Juda přinášeli desátky obilí, mstu a oleje nového do skladů.

Nehemiáš 13, 5, 12.

Pozn. - V knize Mojžíšově se dočetli, aby Ammonité a Moabští nevcházeli do obce Boží na věky, protože najali proti synům izraelským Baláma; i odloučili všechny cizince od Izraele, skladiště zrušili a dali tam nádoby a potřeby domu Božího.

Poručení o desátcích:

22. *Ochotně dávati budeš desátky ze všech užitků semene tvého, kteřížt by přišli s pole každého roku (3. Mojžíšova 27, 30.).*
23. *A jísti budeš před Hospodinem Bohem svým (na místě, kteréž by vyvolil, aby tam přebývalo jméno jeho), desátky z obilí, vína i oleje svého a prvorozené z volů svých, abys se učil báti Hospodina Boha svého po všecky dny (kap. 12, 17. - 18.).*
24. *Jesliže by pak daleká byla cesta, a nemohl bys donésti toho, proto že daleko jest od tebe to místo, kteréž by vyvolil Hospodin, Bůh tvůj k přebývání tam jména svého, když požehná tobě Hospodin Bůh tvůj:*
25. *tedy zpeněžíš je a svázané peníze vezma v ruku svou půjdeš k místu, kteréž by vyvolil Hospodin,*
26. *a vynaložíš ty peníze na všechno, čehož žádá duše tvá, na voly, na ovce, na víno, aneb jiný nápoj silný.*
28. *Každého léta třetího oddělíš všechny desátky z užitků svých toho léta a složíš je v branách svých.*

5. Mojžíšova 14, 22. - 28.

Pozn. - V. 24: Kdybys měl tolik úrody, že bys ji tam nemohl donésti.

★

Odvádění desátků:

Když bys pak vyplnil všechny desátky ze všech úrod svých léta třetího, jenž rok desátků jest, a dal

bys Levítovi, příchozímu, sirotku i vdově, a jedli by v branách tvých a nasyceni byli: tedy díš před Hospodinem Bohem svým: Vynesl jsem, což posvěceného bylo, z domu svého. Nepřestoupil jsem žádného z přikázání tvých, aniž jsem zapomenul na ně.

5. Mojžíšova 26, 12. - 13.

★

2. *Vezmeš prvotin všeho ovoce země té, kteréž obětovati budeš z země své, již Hospodin Bůh tvůj dává tobě, a vlože do koše, půjdeš k místu, kteréž by Hospodin Bůh tvůj k přebývání tam jménu svému vyvolil (2. Mojžíšova 23, 19.).*
3. *A přijde k knězi, kterýž těch dnů bude, díš jemu: Vyznávám dnes Hospodinu Bohu svému, že jsem všel do země, kterouž s přísahou zaslíbil Hospodin otcům našim, že ji nám dá.*
4. *I vezme kněz z ruky tvé koš, postaví jej před oltářem Hospodina Boha tvého.*

5. Mojžíšova 26, 2. - 4.

Pozn. - Místo hroznů odváděl se většinou mošt.

★

Národ žádá od Samuele krále. Tento mu však připomíná, jak velké starosti a výdaje by mu tím vzešly, když by museli královským požadavkům vyhověti:

Nadto pole vaše a vinice vaše, i olivovní vaše, nejvýbornější pobřeře a rozdá služebníkům svým (1. Královská 21, 2.).

Také z toho, což vsejete, a z vinic vašich desátky bráti bude a dá komorníkům a služebníkům svým.

1. Samuelova 8, 14. - 15.

Pozn. - Aby si naklonil svoje úředníky, bude král mnoho potřebovati.

★

Ocenění desátků:

Všickni také desátkové země, buď ze semene země, aneb z ovoce stromů Hospodinovi budou; nebo posvěceni jsou Hospodinu (4. Mojžíšova 18, 21.). Bude-li kdo chtíti vyplatiti desátky své, pátý díl jejich přidá nad ně.

3. Mojžíšova 27, 30. - 31.

Pozn. - Předpisy jsou známy, proto se nařizuje jen způsob odvádění.

★

Bůh zapovídá jísti krev a pohanů následovati:

Krve toliko jísti nebudete, na zemi vycedíte ji jako vodu (3. Mojžíšova 3, 17.). Nebudeš moci jísti v městě svém desátků obilí svého, vína a oleje svého i prvorozených skotů a bravů svých, i všeho, k čemuž se slibem zavážeš, dobrovolných obětí svých a obětí rukou svých.

5. Mojžíšova 12, 16. - 17.

★

Lidu bezbožnému určuje Hospodin nápravu:

37. *A prvotiny těsta svého i obětí svých i ovoce všelijakého stromu, mstu i oleje nového, aby přinášeli kněžími do pokojů domu Boha našeho, a desátky země naší Levítům. A Levítové desátky ty vybíratí budou po všech městech, v nichž pracovati budeme (4. Mojžíšova 15, 20.).*
38. *Bude pak při tom kněz, syn Aromův s Levity,*

když Levítové ty desátky vyberou a Levítové sami vynesou desátek z desátků do domu Boha našeho, do pokojů v domě skladu (4. Mojžíšova 18, 26. - 28.).

39. *Do těch pokojů donášeti budou synové Izraelští a synové Lévi oběti obilé, mstu a oleje nového, (kdež jsou nádoby svatyně), i kněží přísluhující, vrátní i zpěváci, abychom neopouštěli domu Boha svého.* Nehemiáš 10, 37. - 39.

★

Prorok napomíná lid, volá k polepšení a k pokání, protože odvádění desátků bylo lidu nemilým; nedivme se, že potřebného množství neodváděl!:

Loupiti-liž má člověk Boha, že vy loupíte mne? A však říkáte: V čem tě loupíme? V desátcích a obětech. Malachiáš 3, 8.

★

Ezechiáš zřídil třídy Levitů a -

přikázal lidu přebývajícímu v Jeruzalémě, dávatí díl kněžím a Levitům.

A jakž vyšel tento rozkaz, snesli synové Izraelští mnoho prvotin obilé, mstu, oleje, ovoce palmového i všech úrod polních, a desátek ze všech věcí hojný přinesli.

2. Paralipomenon 31, 4. - 5.

Pozn. - Tímto a jinými nařízeními obdrželi kněží dostatek prostředků k obživě a mohli se úplně věnovati službám Božím a chrámovým.

★

Co mají Levité obdržeti?

Prvotiny obilé svého, vína a oleje svého i prvotiny vlny z ovce svých dáš jemu.

5. Mojžíšova 18, 4.

Pozn. - Dáš jemu = kněžím levítským.

*

Povinnosti Levitů při obětech a o desátcích jejich. Hospodin k Aronovi:

12. *Všecko, což předního jest z oleje, a což nejlepšího jest z vína a obilé, prvotiny těch věcí, kteréž dají Hospodinu, dal jsem tobě.*
27. *I mluvil Hospodin k Mojžíšovi: A počtena vám bude ta oběť vaše jako obilí z humna a jako víno od presu (desátky z desátků). Díš jim také (lidu):*
30. *Když obětovati budete z toho, což nejlepšího jest, počteno bude Levitům jako úrody z humna a jako úrody od presu.*
31. *Jísti pak budete ty desátky na všelikém místě vy i čeleď vaše; nebo uzda vaše jest za službu vaši při stánku úmluvy.*

4. Mojžíšova 18, 12. - 31.

Pozn. - Kněží z rodu Léví (Levité) byli vysvěceni Mojžíšem na služebníky a ochránce chrámu. Tito strážci svatostánku obstarávali obětní chléb a víno. Udržovali pořádek a čistotu v chrámu. Za své služby brali ze všech plodin desátky (5. Mojžíšova 14, 28.). Při službách Božích hráli na různé nástroje a zpívali žalmy. David o ně velmi pečoval a vybral z nich 4.000 zpěváků. Ezechiel je degradoval na obyčejné sluhy patřící mezi chudinu (Ezechiel 44, 11.).

*

Prvotiny a desátky byly odváděny jako tiroš (mladé víno); bylo zvykem, že mošt byl požadován právě před začátkem kvašení, které začíná všude na východě asi šest hodin po lisování. Slovo tiroš je často v bibli s vínem totožno.

*

Dary kazí charakter:

Král soudem upevňuje zemi, muž pak, kterýž bere dary, boří ji (Izaiáš 32, 7.). Přísloví 29, 4.

*

Dar skrytý ukrocuje prchlivost a pocta v klíně hněv prudký (kap. 17, 8., 18, 16.). Přísloví 21, 14.

Pozn. - Skrytý = tajně udělený.

*

Sliby musely býti plněny. Slibem - jakýmkoli - i vína »oddal syn Izraelský duši Hospodinu«. Kdo nemohl slibu dostáti, dal náhradou cenu, kterou určovali kněží. Slíbil-li někdo hovado k oběti, bylo svatým. Přislíbená úroda z polí nebo vinohradů byla rovněž posvěcena Hospodinu. A žádná posvěcená věc, kterouž kdo měl z hovad, polí a vinic nesměla být prodávána ani kupována. (3. Mojžíšova 27, 28.).

X.

Kvasnice, ocet a j.

Mošt zůstal až do vykvašení na kvasnicích, potom byl přetáčen, aby ztratil příchut kvasnic; nikdy nepřelávalo se nové víno do nových měchů. Prorok Jeremiáš vyjadřuje se o tom, že modlářský Moáb se usadil na svých kvasnicích. Tento výrok stal se oblíbeným, když někdo vytrvale trval na svém poblouzení:

Mělt jest pokoj Moáb od dětinství svého, a usadil se na kvasnicích svých, aniž býval přelíván z nádoby do nádoby, totiž do zajetí nechodíval; pročez zůstala v něm chuť jeho, a vůně jeho není proměněna.

Jeremiáš 48, 11.

★

Alegorie o ponížení prostopášníků a povýšení spravedlivých. Bůh soudce jednoho poníží a druhého povyšuje:

Ale kalich zajisté jest v rukou Hospodinových, a to vína kalného plný nalitý, z něhož nalévati bude, tak že i kvasnice jeho vyváží a vypijí všickni bezbožníci země.

Žalm 75, 8. - 9.

Pozn. - Kalich vína kalného = Boží pokuty, kterými stihá Bůh podle zásluh hříšníky; i kvasnice musí pít - určené pro hříšníky největší. - Abdiáš 1, 16.

★

Hospodin vyhladí Jeruzalémské a zbytky modloslužebníků:

I stane se v ten čas, že přehledávati budu Jeruzalém s lucernami, a navštívím muže, kteříž ulnuli v kvasnicích svých, kteříž říkají v srdci svém: Nečinit dobře Hospodin, aniž zle činí.

Sofoniáš 1, 12.

★

Modlitba za vysvobození a očekávání, aby se uskutečnilo:

17. *Probud se, povstaň, Jeruzaléme, kterýž jsi pil z ruky Hospodinovy kalich prchlivosti jeho, kvasnice a kalicha hrůzy vypil jsi i vyvážil.*

21. *A protože slyš nyní toto, ztrápená a opilá, ale ne vínem: Takto praví Pán tvůj, Hospodin a Bůh tvůj, vedoucí při lidu svého:*

22. *Aj, беру z ruky tvé kalich hrůzy i kvasnice kalicha prchlivosti mé; nebudeš ho píti více. (Zjevení 14, 10.).*

23. *Ale dám jej do ruky těch, jež tě sužují . . .*

Izaiáš 51, 17. - 23.

Pozn. - Kalich prchlivosti - poukazuje na sedmdesátileté utrpení v Babyloně (Jeremiáš 13, 12, - 13.). Na svých špatných vlastnostech a modlářství trval Jeruzalém jako víno na kvasnicích a nebyl od nepřátelských národů znepokojován.

★

OCET

Ocet byl vyráběn zpravidla z vína (vinný ocet a ocet z nápoje opojného 4. Mojžíšova 6, 3. a Matouš 27, 48.), které se zkazilo; příroda sama nabádala k tomu, aby se zoctovatěla vína takto spotřebovala. Zředěn vodou dával ocet výborné osvěžení pracujícím, chudým a starcům. O nápoji římských vo-

jínů (»posca«) z vína a octa jsme se už zmínili. Kromě tohoto nápoje znali Římané ještě »lora«, která byla připravována z mlátovice. Podle 4. Mojžíšovy 6, 3. a Marka 15, 36 soudíme, že židé pili ocet. Byl přidáván k jídlům a lékům. Kněží zakazovali dělati ocet z vína, protože bylo předepsáno dávat jim desátky. Ocet byl vyráběn i bez vína - strojený. V talmudu je ocet nazýván vínem.

Rut podmaňuje si svou skromností srdce Boozovo:

Tedy řekl jí Bóz: Když bude čas jísti, přístup sem, a pojez chleba, a omoč skyvu svou v octě. I posadila se při žencích, a podal jí pražmy. Rut 2, 14.

Pozn. - Octa bylo užíváno i k občerstvení, zvláště v čas žní.

★

Kristus na kříži:

O šat Kristův metali losy. Posmívali se mu i vojáci; když přistupovali a podávali mu ocet, říkali: »Jsi-li židovský král, zachraň se!« Lukáš 23, 36.

★

Jako ten, kdož svláčí oděv v čas zimy a ocet lije k sanitru; tak kdož zpívá písničky srdci smutnému. Přísloví 25, 20.

Pozn. - Nemá smyslu zpívat veselé písně člověku rozmrzelému nebo zarmoucenému.

★

Dokonáno jest!:

Potom když Ježíš věděl, že již je všecko dokonáno,

(aby se naplnilo Písmo), řekl: »Žízním«. Stála tam nádoba plná octa. Vložili tedy houbu naplněnou octem na ysopovou tyč a podali mu ji k ústům. Když Ježíš okusil octa, řekl: »Dokonáno jest!« sklonil hlavu a vydechl ducha.

Jan 19, 28. - 30.

Pozn. - Někteří píší, že se jedná o žízeň duševní, lásku k lidstvu a naději ve spasení. Dokonáno jest: Končím život pozemský (Matouš 27, 48. o octovém vínu).

★

Jako ocet zubům a jako dým očím, tak jest lenivý těm, kteříž jej posílají.

Přísloví 10, 26.

Pozn. - Nepříjemnost.

PELYNĚK

Trpkost života zračila se jasně v pelyňku:

Zdaliž koni běžeti mohou po skále? Zdaliž ji kdo orati může voly? Nebo jste proměnili soud v jed, a ovoce spravedlnosti v pelyněk?

Amos 6, 12.

★

Prorok nařiká a těší lid Judský:

Sytí mne hořkostmi, opojuje mne pelyňkem.

Pláč Jeremiášův 3, 15.

★

Avšak duše má rozvažujíc trápení svá a pláč svůj, pelyněk a žluč, rozvažujíc to ustavičně, ponizuje se ve mně.

Pláč Jeremiášův 3, 19. - 20.

Pozn. - Job 9, 18.; Matoušova 27, 34.

Čeká nás pohroma za naše hříchy:

Protož takto praví Hospodin zástupů: Aj, já nakrmím je, totiž lid tento, pelynkem, a napojím je vodou jedovatou.

Jeremiášův 9, 15.

Pozn. - Totéž: Jeremiáš 8, 14.

★

Hledejte Hospodina, kterýž stvořil kuřátka i Oriona a varuji vás před vyhledáváním bethelských modloslužebníků, -
kteríž proměňují v pelynek soud, a spravedlnosti na zemi zanechávají.

Amos 5, 7.

★

ŽLUČ

Ježíše odváděli na Golgotu. Cestou přinutili Šimona, aby mu nesl kříž:

Vojáci dali mu píti víno smíšené se žlučí. Jen okusil, ale nechtěl píti.

Matouš 27, 34.

Pozn. - Víno se žlučí bylo omamujícím prostředkem proti bolesti a trápení. Snad to byla úleva bez úmyslného trápení. Ježíš přijal tuto posilu, aby projevil dík za soucitnou účast.

★

Nýbrž místo pokrmu poskytni mi žluči, a v žízni mé napájeli mne octem (Matouš 27, 34. - 48.).

Žalm 69, 22.

Pozn. - Žluč a ocet značí ponížení pro trpícího, jenž očekává od bližních úlevu a soucit. Tedy již ve Starém zákoně byly útrapy Kristovy předpověděny.

★

SŮL

Příklady pravého následování:

Dobrá je zajisté sůl; jestliže však sůl pozbude chuti, čím jí bude dodáno kořenité chuti? Ani do země ani do hnojiště není vhodná; vyhazují ji ven. - Kdo má uši, aby slyšel, poslouvej!

Lukáš 14, 34. - 35.

Pozn. - Každý řádný vyznavač budiž svému bližnímu tím, čím je sůl pokrmu; dodávati chuti k dobru a odváděti jej od všech nástrah.

★

HNOJIVO

Ohlášení pomst nad Judskými:

Smrtmi přebolestnými pomrou, nebudou oplakáni ani pochováni; místo hnoje na svrchku země budou a mečem i hladem do konce zhubeni budou. I budou mrtvá těla jejich za pokrm ptactvu nebeskému a šelmám zemským. (T ýž 8, 2. a 9, 22.).

Jeremiáš 16, 4.

Pozn. - Vinice byla hnojivem a popelem kypřena. O tom se dovídáme teprve v talmudu.

★

Historie o víně národa Izraelského končí:

Nebot jako protivným vždycky pít víno nebo vždy pít vodu, ale potěšujícím užívat jedno po druhém, tak i čtenářům nebude příjemným, bude-li řeč vždy velmi úpravná. A protože dokonána buď tato řeč.

2. Makkabejská 15, 40.

★

Boží řízení všech věcí.

Já pak nejposléze, přiloživ bedlivost, jako ten, kterýž paběruje po vinobraní, z požehnání Páně došel jsem toho, abych jako ten, kterýž víno sbírá, naplnil pres.

Sirach 33, 17.

Pozn. - Sbíral jsem dále a naplnil přece svůj pres, ač jsem paběrkoval po jiných.

★

*Okuste a vizte, jak dobrý jest Hospodin!
Gustate et videte, quod bonus est Dominus!*

Žalm 34, 9.

Tato svatá slova jsou nejvítanější pozvánkou pro každého návštěvníka našich sklepů; vybízejí k chutnání. A pro každého vinaře a milovníka vína, aby si s potěšením přečetl tuto knížku.

1. Bible svatá z r. 1613. Praha 1936 (podle vyd. Kralického.)
2. J. Žilka Nový Zákon, I. Laichter, Praha 1936.
3. Dr. Hejčl: Bible česká I., II. díl star. z., Praha 1913.
4. Dr. I. L. Sýkora: Bible česká I., II. díl nov. z., Praha 1912.
5. Fr. von Bassermann - Jordan: Geschichte des Weinbaus. - Frankfurt 1923.
6. Dr. R. Schultze: Geschichte des Weins und der Trinkgelage, Berlin 1867.
7. Guthe: Kurz. Bibelwörterbuch, Verlag Mohr., Leipzig.
8. Biblická konkordance.
9. Dr. M. Mlčoch: Starověda biblická, Praha.
10. Raymond Brunet: Le vin et la religion, Paris 1926.
11. Dr. Ad. Novotný: Biblický slovník.
12. Škrábal: Příruční slovník biblický.

STARÉ MÍRY A VÁHY

Podle starších německých slovníků.

Míry pro věci sypké:

- 1 kor (chomer) = míra = 10 efi = 201.215 l = 2.0121 hl.
- 1 efi = 1 bat = 20.706 l = 3 seah (sata).
- 1 seah = 6 kab = 6.702 l; 1 kab = 1.117 l.
- 1 log = mírka = 0.28 l.

Log je základem měr sypkých i tekutých; nazývá se též sextarius, protože obsahuje 6 vejcových skořápek.

Míry pro tekutiny:

1 chomer = 10 bat = 201.215 l = 2.0121 hl.

1 bat = efi = 6 hin = 20.0088 l.

1 hin = 3.358 l = 12 log

1 log = mírka = 0.28 l = 1/12 hin.

Váhy:

Zlato: 1 šekel = 16.37 g; 1 mina = 50 šekelů = 818.6 g;

1 hřivna = 1 centněř = 60 min = 49.11 kg.

Stříbro: 1 šekel = 14.55 g; 1 mina = 50 šekelů = 72.75 g;

1 hřivna = centněř = 60 min = 43.66 kg.

Podle českého příručního biblického slovníku od
Dr. Škrabala.

Míry duté pro věci sypké.

chomer (po vyhnanství kor) 364 l, dělil se na

2 letek 182.2 l; na

10 efa 36.44 l; na

30 sea 12.148 l; na

100 gomer či issaron 3.644 l; t. j. 1/10 efa a na 180 kab
2.005 l.

Nejužívanější byla efa, původu egyptského .

Míry pro tekutiny:

kor = chomer; dělil se na

10 bat 36.40 l; na

60 hin 6.070 l a na

720 log 0.506 l.

Nejužívanější byl hin, taktéž původu egyptského. Míry podléhaly změnám dobovým a místním. Ani na tržišti se nedodržovaly. Mimo to se přejímaly míry od národů, kteří je porobili.

VYSVĚTLIVKY

Písmo sv. skládá se z knih Starého zákona (45 knih), které byly napsány před Kristem a z knih Nového zákona (27), sepsaných po jeho příchodu.

Každá kniha je rozdělena v kapitoly a tyto ve verše.

V této knížce uvádím vždy pod citátem z bible, kursivou tištěným napřed autora knihy, za ním číslo kapitoly a pak číslo (čísla) verše. Na př.: Jeremiáš 5, 13. t. j. kniha proroka Jeremiáše, kapitola 5, verš 13. Nebo: Matouš 17, 4 - 5.

Hesla Starého zákona cituji z posledního vydání kralické bible z r. 1613 a citáty Nového zákona jsou vybrány z knihy: Nový zákon od Fr. Žilky, 1933.

Obsah

Předmluva	7
Úvod	9
I. Vinice	15
II. Réva vinná	47
III. Hrozny	67
IV. Vinobraní a paběrkování	77
V. Sklepní hospodářství	85
VI. O víně a moštu	109
VII. Opilství a střídmost	137
Zákaz vína	152
VIII. Hody	163
Slavnosti a svátky	175
Oběti	179
Víno a chléb	186
Voda	197
IX. Prvotiny, desátky a dary	205
X. Kvasnice, ocet a j.	215
Prameny	223
Staré míry a váhy	223
Vysvětlivky	225

Robert Tvarůžek

RÉVA A VÍNO V BIBLI

Vydalo roku 1948 Vinařské družstvo v Bzenci

První vydání 2.500 výtisků

Vytiskla knihtiskárna Ant. Okáč, nár. správa

Brno-Královo Pole

Cena brož. výtisku Kčs 60.-